

Onsdagen den 19 januari

Kl. 09.00–14.46
16.00–16.15

§ 1 Avsägelse

Talmannen meddelade
att *Per Ramhorn* (SD) av sagt sig uppdraget som ledamot i socialutskottet och

att *Clara Aranda* (SD) av sagt sig uppdraget som suppleant i socialutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att Sverigedemokraternas partigrupp anmält *Clara Aranda* som ledamot i socialutskottet och *Per Ramhorn* som suppleant i socialutskottet.

Talmannen förklarade valda till

ledamot i socialutskottet
Clara Aranda (SD)

suppleant i socialutskottet
Per Ramhorn (SD)

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2021/22:213

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:213 En godtagbar postservice
av *Thomas Morell* (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 februari 2022.

Prot. 2021/22:55
19 januari

Skälet till dröjsmålet är att sr Farmanbar är i hemkarantän.
Stockholm den 17 januari 2022
Infrastrukturdepartementet
Khashayar Farmanbar (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2021/22:246

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:246 Kritiken mot Sverige från FN:s kvinno-
kommitté

av Tobias Andersson (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 28 januari 2022.

Stockholm den 18 januari 2022

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:256

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:256 Snabbare utbyggnad av elnäten
av Larry Söder (KD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 februari 2022.

Skälet till dröjsmålet är att sr Farmanbar är i hemkarantän.

Stockholm den 18 januari 2022

Infrastrukturdepartementet

Khashayar Farmanbar (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:260

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:260 Skogens betydelse för klimat och biologisk
mångfald

av Jens Holm (V)

Interpellationen har överlämnats till statsrådet Säterberg och kommer
att besvaras tisdagen den 1 februari 2022.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 18 februari 2022
Näringsdepartementet
Anna-Caren Säterberg (S)
Enligt uppdrag
Annica Sandberg
Expeditionschef

Prot. 2021/22:55
19 januari

Interpellation 2021/22:271

Till riksdagen
Interpellation 2021/22:271 Det höga bränslepriset
av Thomas Morell (SD)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 februari 2022.
Skälet till dröjsmålet är att sr Farmanbar är i hemkarantän.

Stockholm den 18 januari 2022
Infrastrukturdepartementet
Khashayar Farmanbar (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2021/22:274

Till riksdagen
Interpellation 2021/22:274 Elförsörjningens betydelse för jobb och fö-
retagande
av Johan Hultberg (M)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 februari 2022.
Skälet till dröjsmålet är att sr Farmanbar är i hemkarantän.

Stockholm den 17 januari 2022
Infrastrukturdepartementet
Khashayar Farmanbar (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2021/22:83 till trafikutskottet

2021/22:85 till civilutskottet

2021/22:86 till finansutskottet

Motioner

2021/22:4365 till näringsutskottet

2021/22:4356, 4359 och 4360 till socialförsäkringsutskottet

2021/22:4352, 4357, 4364 och 4370 till försvarsutskottet

2021/22:4369 till försvarsutskottet

2021/22:4368 till justitieutskottet

Prot. 2021/22:55
19 januari

EU-dokument
COM(2021) 706 till miljö- och jordbruksutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 14 mars*.
COM(2021) 756, COM(2021) 757, COM(2021) 759 och COM(2021) 760 till justitieutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 14 mars*.

Granskning av statsrådens tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning

§ 5 Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU10
Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning
föredrogs.

Anf. 1 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Under hösten 2021 har konstitutionsutskottet granskat regeringens administrativa arbete. Vi ska i dag debattera slutsatserna från denna granskning, som i sin helhet återfinns i konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU10.

Enligt regeringsformens 13 kap. ska KU granska statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning, och KU:s iakttagelser ska minst en gång per år meddelas riksdagen.

Den granskning som KU genomför på hösten är av mer administrativ karaktär och behandlar regeringens och ministrarnas administrativa arbete. Enskilda åtgärder av statsråd utgör inte föremål för granskningen, utan denna granskning fokuserar snarare på processer, system och rutiner inom Regeringskansliet. Den skiljer sig således från det vi kallar vårgranskningen, där utgångspunkten utgörs av de anmälningar mot statsråd som lämnats in av enskilda riksdagsledamöter.

Herr talman! I höstgranskningen har olika aspekter av utövningen av regeringsmakten utvärderats. De slutsatser som granskningen resulterat i kan förhoppningsvis bidra till att bland annat skapa mer ändamålsenliga arbetsformer inom Regeringskansliet och därmed också förbättra regeringsarbetet på sikt.

Vid granskningen har utskottet bland annat haft tillgång till material som har sammanställts av KU:s kansli och av Regeringskansliet. Jag vill passa på att tacka kansliet för som alltid mycket väl genomfört arbete och tacka övriga ledamöter i utskottet för bra samarbete.

KU:s höstgranskning har omfattat en rad olika områden av regeringsarbetet. Betänkandet omfattar totalt tio olika avsnitt. Jag kommer att gå igenom respektive avsnitt och kort redogöra för vart och ett av dem, några kortare än andra. Några slutsatser som bedömts som särskilt viktiga för regeringens fortsatta arbete kommer särskilt att framhållas.

Det första ärendet rör regeringsskiftet som skedde i somras, i skiftet juni-juli 2021. Utskottet redogör för hur detta gick till men har inga synpunkter att lämna på hanteringen.

Nästa avsnitt rör regeringens sammansättning och regeringsarbetets organisation. Utskottet har granskat utvecklingen av antalet tjänstgörande i Regeringskansliet men har inga synpunkter att lämna i denna del.

Det tredje ärendet handlar om regeringens protokoll. Här har utskottet gått igenom regeringsprotokoll under perioden januari–december 2020. Utskottet noterar att en stor andel av de författningar som kungjorts nära ikraftträdandet var föranledda av den pågående coronapandemin och behovet av att begränsa smittspridningen.

Utskottet har förståelse för att det under vissa omständigheter inte alltid är möjligt att följa gällande tidsramar men vill ändå understryka vikten av att upprätthålla ett visst tidsspann mellan kungörande och att författningen träder i kraft. Det gäller särskilt i de fall det handlar om föreskrifter som medför att verksamheter behöver ställa om eller som kräver långtgående anpassningar av enskilda. KU konstaterar att regeringen framöver bör planera åtgärderna så att ett visst tidsspann ändå kan upprätthållas.

Herr talman! Konstitutionsutskottet har också tittat på förvaltningsärenden. Det är ett antal gruvärenden som har handlagts inom Näringsdepartementet. Det här är det ärende i granskningen som jag särskilt vill lyfta fram, där KU haft flera synpunkter på regeringens hantering.

Utskottets genomgång visar att många av ärendena uppvisar omotiverat långa handläggningstider. I några av ärendena vidtogs under långa perioder inte några handläggningsåtgärder som var synbara. KU konstaterar att alltför långa handläggningstider utöver att förstås medföra osäkerhet för de inblandade också kan leda till personliga och ekonomiska förluster.

Vi beskriver också och resonerar kring kravet på kommunikation med part och den aktivitetsplikt som regeringen och Regeringskansliet har här.

Mot bakgrund av det förutsätter konstitutionsutskottet att Regeringskansliet vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att förbättra hanteringen av gruvärenden. De åtgärder som ändå vidtagits får väl sägas gå i rätt riktning, men ytterligare åtgärder är erforderliga för att den förvaltningsrättsliga principen om enkel, snabb och kostnadseffektiv handläggning som kommer till uttryck i förvaltningslagen ska få full effekt.

Herr talman! Det femte avsnittet tar upp regeringens kollektiva beslutsfattande under coronapandemin. Av granskningen framgår att behovet av extra regeringssammanträden under 2020 var större än vanligt på grund av coronapandemin. Totalt under 2020 hölls 110 regeringssammanträden, varav 59 var extra regeringssammanträden.

Av utskottets genomgång framgår att fler statsråd var närvarande vid de ordinarie sammanträdena än vid de extrainsatta. Med anledning av det påminner utskottet om att regeringen fattar beslut kollektivt i Sverige och understryker vikten av att statsråd i möjligaste mån deltar även i extra regeringssammanträden. Men med det sagt måste det såklart vara möjligt för en regering att fatta snabba beslut, om än med ett färre antal statsråd på plats än vanligt.

Nästa ärende handlar om kontrollen och samordningen av regeringens normgivning under coronapandemin. Denna granskning har bland annat syftat till att undersöka vilka åtgärder regeringen har vidtagit för att säkerställa en effektiv samordning av föreskrifter och beslut kopplade till covid-19-lagen.

Konstitutionsutskottet konstaterar att regeringen har vidtagit vissa åtgärder för att få fram en samlad bild och åstadkomma samordning, vilket utskottet ser positivt på. Dessa åtgärder är viktiga för att få en samlad bild av hur omfattande inskränkningarna i de grundläggande fri- och rättigheterna är men även för att kunna hålla riksdagen informerad och uppdaterad.

Herr talman! Utskottet har också granskat remissväsendets utveckling över tid i en ganska omfattande granskning. Remisser från tre departement under sex mandatperioder har gått igenom. Bland annat uppmärksammas antalet remisser, remisstidens längd, antalet remissinstanser och valet av remissinstanser. Genomgången visar att antalet remissinstanser har ökat över tid och att utvecklingen har gått mot att myndigheterna fått fler remisser att svara på.

Utskottet fastslår att remisslistor inte får fastställas slentrianmässigt och att behovet av att remittera till en instans måste prövas i varje enskilt fall. Utskottet understryker vikten av att valet av varje remissinstans är övervägt. Möjligheten att på olika sätt begränsa remisserna bör kunna användas i större utsträckning för att därmed minska risken att remissinstanserna blir överbelastade.

Vidare visar granskningen att remisstiderna under många år har varit relativt korta och att huvudregeln om minst tre månaders remisstid ofta faktiskt inte efterlevs. Utskottet betonar vikten av att remisstiderna är så långa att remissinstanserna har möjlighet att överväga och ge synpunkter på förslagen. KU menar att det finns skäl att se över behovet av gemensamma rutiner i Regeringskansliet för utformningen av remisslistor och missiv. Med andra ord finns det slutsatser i denna del som regeringen, liksom allt annat KU skriver, bör överväga och ta till sig.

Slutligen, herr talman, har KU i de tre sista avsnitten i betänkandet granskat beställningsbemyndiganden, förordningsmotiv samt framställningar och beslut från Justitieombudsmannen. KU drar slutsatser även här, men av tidsskäl väljer jag att inte gå in närmare på dessa ärenden. För den som är intresserad av att ta del av utskottets slutsatser rekommenderar jag hela granskningsbetänkandet och sammanfattningen som finns däri.

Herr talman! Konstitutionsutskottet anmäler härmed för riksdagen resultatet av den granskning som redovisas i detta betänkande enligt 13 kap. 2 § regeringsformen.

Anf. 2 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! Vi är här i dag för att debattera KU10, den så kallade höstgranskningen. I granskningen tittar KU närmare på delar av regeringens administrativa arbete, där några delar är årligt återkommande och andra återkommer med visst intervall. Vissa delar finns med på förekomsten anledning, och jag kan konstatera att även denna granskningsomgång till stor del präglats av den globala pandemin och dess effekter på regeringens arbete.

Konstitutionsutskottet har granskat regeringsprotokollen och konstaterar att det i några fall varit väldigt kort tid mellan beslut om exempelvis föreskrifter och den tidpunkt då de börjat gälla. Här påminner utskottet om att det är viktigt att det finns en viss framförhållning, inte minst då föreskrifter kan kräva att enskilda, företag, myndigheter och verksamheter snabbt ställer om eller vidtar omfattande åtgärder. Samtidigt har den pan-

demi vi sett knappast varit förutsägbar, och smittspridningen har ibland krävt att regeringen agerat snabbt.

Också det kollektiva beslutsfattandet under pandemin har varit föremål för höstgranskningen. Här konstaterar utskottet att de många extra regeringssammanträden som följt i pandemins spår ofta har haft färre statsråd närvarande än de ordinarie regeringssammanträdena. KU framhåller att det är viktigt att statsråd i möjligaste mån medverkar även på extra regeringssammanträden då regeringsbesluten alltid är kollektivt fattade, men vi visar också stor förståelse för att regeringen under dessa särskilda omständigheter behöver fatta snabba beslut, även med färre statsråd på plats.

Relaterat till covid har KU också granskat regeringens kontroll och samordningen av föreskrifter under pandemin. Här konstaterar konstitutionsutskottet att regeringen vidtagit viktiga åtgärder för att säkerställa en samlad bild över de inskränkningar som gjorts i fri- och rättigheter med anledning av pandemin, på det sätt som KU också sagt måste ske.

Utskottet valde denna höst att särskilt granska regeringens handläggning av gruvärenden inom Näringsdepartementet. Vi har i utskottet förståelse för att denna typ av ärenden har stor komplexitet och kan kräva omfattande beredning. Med detta sagt kan man ändå konstatera att det i vissa fall varit fråga om en omotiverat lång handläggningstid, som inte kan accepteras.

Det för vår svenska modell för demokratiskt beslutsfattande så viktiga remissväsendet har också granskats under hösten. Här noterar KU en ökning av antalet remissinstanser över tid, något som till viss del blivit en extra arbetsbelastning för olika myndigheter. Utskottet påminner om vikten av att varje produkt som ska skickas på remiss får en egen bedömning när det gäller vilka som bör vara remissinstanser.

Med detta kan vi konstatera att ännu en granskning präglad av pandemin genomförts, och jag vill tacka utskottets ledamöter och tjänstemän för ett gott och konstruktivt samarbete även denna gång.

Anf. 3 MATHEUS ENHOLM (SD):

Herr talman! Detta är mandatperiodens sista höstgranskning och därmed således den sista debatten i ämnet före valet. Jag kommer tyvärr att gå över tiden något men hoppas att talmannen har överseende med det.

Rådande tillstånd har satt mycket på prov, men riksdagen i allmänhet och KU i synnerhet har i mångt och mycket kunna lösa sina uppgifter. Jag kommer att begränsa mitt anförande till tre ämnen, nämligen förvaltningsärenden om gruvor, remissväsendets utveckling samt framställningar och beslut från JO.

Varje år uppmärksammar konstitutionsutskottet i sin granskning någon eller några grupper av förvaltningsärenden. Årets granskning har omfattat sju ärenden om bearbetningskoncession enligt minerallagen eller, enklare uttryckt, gruvärenden. KU har granskat ärendena utifrån handläggningstid och andra förvaltningsrättsliga aspekter.

Av granskningen har framgått att flera av ärendena uppvisar långa handläggningstider, i vissa fall så långa som tre, fyra eller upp till fem år. Jag kan inte undgå att nämna att detta är handläggningstider i en regering som för några år sedan i den nya förvaltningslagen införde regler för sina myndigheter om att begränsa handläggningstiderna till sex månader.

Prot. 2021/22:55
19 januari

Granskning av statsrådens tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning

Nåväl, utskottet noterar att detta rör komplicerade ärenden med många motstående intressen. Detta äger såklart sin riktighet. Men det har förekommit att ärenden blivit liggande under flera år utan att några utredningsåtgärder funnits diarieförda. Handläggningstiderna framstår därför som omotiverat långa i flera av de genomgångna ärendena. Det är enligt utskottet viktigt att handläggningen av gruvärenden inte fördröjs i onödan.

Den förvaltningsrättsliga principen att ärenden ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts ska även följas av regeringen i förvaltningsärenden. I grunden rör det sig om rättssäkerhet för den enskilde. Långa handläggningstider medför inte bara osäkerhet för de inblandade utan kan även leda till personliga och ekonomiska förluster.

Granskningen har även avsett andra förvaltningsrättsliga aspekter av handläggningen och beredningen av gruvärenden, såsom rätten till partsinsyn, myndigheters utredningsansvar och kravet på kommunikation med part.

När det gäller det pågående ärendet om Kallak noterar utskottet att regeringen såvitt framkommit inte tidigare vänt sig till Unesco i ett gruvärende. Huruvida det var motiverat att inom ramen för ärendet inhämta ett utlåtande från Unesco är inte klarlagt för utskottet. Dock kan utskottet notera att regeringen väntade över tre år med att bereda Unesco tillfälle att yttra sig och att Unescos utlåtande hittills endast har kommunicerats med bolagen.

Av granskningen framgår vidare att det även i andra ärenden har dröjt flera månader innan Näringsdepartementet kommunicerat inkomna handlingar med part. I ett av ärendena översände departementet vid två olika tillfällen ingivna handlingar till berörd sameby först efter det att samebyn efterfrågat inkomna handlingar.

I kravet på en snabb handläggning av ett förvaltningsärende ligger att ett ärende ska tas upp till avgörande så snart som möjligt. Detta krav ska samtidigt vägas mot regeringens utredningsansvar. Utskottet vill i denna del framhålla att en viktig del i detta utredningsansvar är kravet på kommunikation med part. Det kravet innebär en aktivitetsplikt för myndigheten oberoende av en begäran från en part om att få ta del av inkomna handlingar. Utskottet förutsätter att Regeringskansliet vidtar nödvändiga åtgärder för att förbättra hanteringen av gruvärenden.

Herr talman! Utskottet har även granskat remissväsendets utveckling över tid. Remissväsendet är en viktig del i den grundlagsfästa principen om att behövliga upplysningar och yttranden ska inhämtas från berörda myndigheter och kommuner samt att sammanslutningar och enskilda ska ges möjlighet att yttra sig i skälig omfattning. En utgångspunkt för granskningen är att den remittering som görs sker inom ramen för regeringens beredning.

Utskottet och regeringen är överens om vikten av att remisslistor inte fastställs slentrianmässigt och att den aktuella frågan blir allsidigt belyst. Väl att märka är att det av kostnadsskäl finns anledning till viss nogsamhet och restriktivitet i valet av remissinstanser. Det gäller särskilt i urvalet av myndigheter som regeringen har direktiv rätt över, eftersom de är skyldiga att svara på remisser.

Utskottets genomgång visar att antalet remissinstanser har ökat över tid och att utvecklingen har gått mot att myndigheter har fått fler remisser att svara på. Det har även blivit mer ovanligt att remisser begränsas i syfte att underlätta remissinstansernas arbete.

Utskottet vill mot denna bakgrund understryka vikten av att antalet remissinstanser är välmotiverat och att valet av varje remissinstans är noga övervägt. Särskilt då det remitterade underlaget är omfattande eller remissen skickas till ett relativt stort antal remissinstanser bör möjligheten att på olika sätt begränsa remisserna kunna användas i större utsträckning.

KU har sedan tidigare konstaterat att det är viktigt att remissinstanserna ges goda förutsättningar att komma med synpunkter och att remisstiderna är så väl tilltagna att remissinstanserna ges reella möjligheter att överväga förslagen i behörig ordning. Som huvudregel bör remisstiden inte sättas kortare än tre månader.

Utskottet kan emellertid konstatera att remisstiderna under många år har varit relativt korta och att huvudregeln om minst tre månaders remisstid endast har efterlevts i vart fjärde fall, om hänsyn tas till jul- och sommarledigheter. Vidare framgår av genomgången att remisser till kommuner och regioner ofta har haft kortare svarstid än tre månader.

Utskottet vill inskräpa vikten av att remisstiderna är så väl tilltagna att remissinstanserna ges goda möjligheter att överväga och ge synpunkter på förslagen. KU påminner även om att kravet på välavvägda tidsfrister och lämpligt antal remissinstanser även gäller då regeringen nödgas bereda ärenden av brådskande karaktär.

Utskottet vill i sammanhanget peka på värdet av att i efterhand kunna ta del av det underlag som remitteras och ligger till grund för regeringens beslut. Detta gäller särskilt när det är fråga om förordningar och lagförslag.

Det finns stora skillnader i hur utförliga departementen har varit med information om hur remissunderlaget har utarbetats eller vad remisserna avser. Skillnaderna i den formella utformningen tyder enligt utskottet på att det kan finnas skäl att se över behovet av gemensamma rutiner i Regeringskansliet för utformningen av remisslistor och missiv.

Slutligen, herr talman: Justitieombudsmannaämbetet har funnits sedan början på 1800-talet och är en omistlig del av den svenska rättsstaten och rättstraditionen. JO utför ett mycket viktigt arbete med att tillse att domstolar och förvaltningsmyndigheter i sin verksamhet iakttar regeringsformens bud om saklighet och opartiskhet och att medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter inte träds för när i den offentliga verksamheten.

Justitieombudsmännen ska även verka för att brister i lagstiftningen avhjälps. Om det vid tillsynsverksamheten uppkommer en anledning att väcka en fråga om en författningsändring eller någon annan åtgärd från statens sida får en justitieombudsman göra en framställning i ämnet till riksdagen eller regeringen.

Det förekommer också att en justitieombudsman överlämnar en kopia av ett beslut till ett departement för kännedom. Detta kallas för framställning och sker enligt 4 § i JO:s instruktion. Detta förfarande har KU granskat.

Utskottet noterar att framställningarna från JO till regeringen har föranlett åtgärder från regeringens sida i ungefär hälften av fallen. När det gäller beslut som JO överlämnat för kännedom är andelen ärenden som föranlett åtgärder från regeringens sida något större.

KU, som betonar att det är regeringens sak att bedöma varje framställning eller beslut för sig, vill framhålla att regeringen bör dra nytta av framställningarna från JO men även beslut som JO överlämnar till Regeringskansliet för kännedom som ett angeläget inslag i arbetet med att förbättra lagstiftning och rutiner. Detta gäller givetvis samtliga departement vars områden berörs. Beträffande två framställningar som JO gjort till regeringen sommaren 2019 noterar utskottet att dessa fortfarande när Socialdepartementet svarade utskottet i oktober 2021 var föremål för beredning. Utskottet ställer sig frågande till att framställningarna efter mer än två år fortfarande inte hade varit föremål för något ställningstagande.

Slutligen konstaterar utskottet att framställningar från JO enligt 4 § görs till regeringen. Ärenden om sådana framställningar bör således enligt utskottet avslutas genom regeringsbeslut, alternativt genom ett regeringskanslibeslut med en tydlig hänvisning till ett regeringsbeslut där den fråga som JO:s framställning avser har hanterats. Utskottet förutsätter att rutinerna inom Regeringskansliet vid behov ses över för att säkerställa att så blir fallet framöver.

Anf. 4 MALIN BJÖRK (C):

Herr talman! Vi debatterar i dag KU10, KU:s granskningsbetänkande, där konstitutionsutskottet årligen granskar statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning. Jag tänker först uppehålla mig en stund vid det avsnitt i granskningen som rör gruvärenden.

Det handlar om totalt sju ärenden om bearbetningskoncession enligt minerallagen som under innevarande mandatperiod antingen har avgjorts av regeringen eller fortfarande handläggs inom Näringsdepartementet. Av granskningen framgår att flertalet ärenden uppvisar långa eller till och med mycket långa handläggningstider. För två av de tre avslutade ärendena rör det sig om tre respektive fyra år. Drygt hälften, fyra av ärendena, handläggs fortfarande inom Näringsdepartementet, och för tre av dessa var handläggningstiden vid tidpunkten för KU:s genomgång uppe i tre till fyra år. Den här typen av ärenden har dessutom ofta handlagts under en längre tid innan de hänskjutits eller överklagats till regeringen. Det innebär att merparten av de granskade gruvärendena totalt sett har mycket långa handläggningstider.

Visst är sådana här ärenden i regel omfattande och komplicerade. Men sett till tidsåtgången mellan de olika åtgärder som vidtagits framstår handläggningstiderna som omotiverat långa i flera fall. Den förvaltningsrättsliga principen att ärenden ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnads-effektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts gäller även för regeringen när den handlägger förvaltningsärenden. I grunden rör det sig om rättssäkerheten för den enskilde. Långa handläggningstider medför inte bara osäkerhet för de inblandade utan kan även leda till personliga och ekonomiska förluster.

Herr talman! Granskningen av gruvärenden har även avsett rätten till insyn för olika parter, en myndighets utredningsansvar och kravet på kommunikation med parter. När det gäller det pågående ärendet Kallak noterar utskottet att regeringen, såvitt framkommit, inte tidigare har vänt sig till Unesco i ett gruvärende, något man alltså valt att göra här. Om det var motiverat att inhämta ett sådant utlåtande är inte klarlagt, men värt att notera är att regeringen väntade i över tre år med att bereda Unesco tillfälle

att yttra sig. Vidare hade Unescos utlåtande vid tidpunkten för KU:s genomgång endast kommunicerats med bolagen.

Av granskningen framgår att det även i andra ärenden har dröjt flera månader innan Näringsdepartementet kommunicerat inkomna handlingar med aktuell part. I ett av ärendena översände Näringsdepartementet ingivna handlingar till en berörd sameby först efter det att samebyn efterfrågat inkomna handlingar.

Som framhållits tidigare är gruvärenden i regel omfattande och komplicerade. Dessutom har parterna i dessa ärenden ofta motstående intressen. I kravet på en snabb handläggning av ett förvaltningsärende ligger att det bör tas upp till avgörande så snart som möjligt. Detta krav ska samtidigt vägas mot regeringens utredningsansvar. Jag vill liksom utskottet framhålla att en viktig del i detta är just kravet på kommunikation med parter. Det innebär att Näringsdepartementet redan i ett tidigt skede måste ta ställning till vilka som är kommunikationsberättigade parter.

Konstitutionsutskottet förutsätter att Regeringskansliet vidtar nödvändiga åtgärder för att förbättra hanteringen av gruvärenden. De åtgärder som hittills vidtagits går visserligen i rätt riktning, men ytterligare åtgärder förefaller nödvändiga för att de principer som kommer till uttryck i förvaltningslagen ska få ett fullgott genomslag.

Herr talman! Remissväsendet är ett centralt och viktigt inslag i beredningen av regeringsärenden. Under hösten har KU genomfört en granskning av remissväsendets utveckling över tid, som flera tidigare talare har varit inne på. Det gäller bland annat antalet remisser, remisstidens längd och antalet remissinstanser.

I granskningen konstateras att antalet remissinstanser har ökat över tid. En jämförelse mellan åren 1999 och 2020 visar en ökning med cirka 35 procent. Samtidigt har antalet begränsade remisser minskat kraftigt under samma period. 23 procent av remisserna var begränsade år 1999, och 2 procent av remisserna var begränsade år 2020. Mot den bakgrunden vill KU understryka vikten av att antalet remissinstanser är välmotiverat och att valet av varje remissinstans är övervägt. Särskilt då det remitterade underlaget är omfattande eller då remissen skickas till ett relativt stort antal remissinstanser bör möjligheten att på olika sätt begränsa remisserna kunna användas i större utsträckning. Det minskar risken för att remissinstanserna blir överbelastade, och de kan då använda sin tid mer resurseffektivt.

Slutligen vill jag säga något om KU:s höstgranskning av regeringens pandemihantering, där KU tittat på kontrollen och samordningen av regeringens normgivning under coronapandemin. I granskningen undersöks bland annat vilka åtgärder som regeringen vidtagit för att säkerställa en effektiv samordning av de föreskrifter och beslut som syftat till att stoppa smittspridningen.

KU noterar här att regeringen har vidtagit vissa åtgärder för att få fram en samlad bild och åstadkomma samordning, men pandemin fortsätter ju. KU anser att det är viktigt med en samlad bild av vilka föreskrifter som har meddelats och hur omfattande ingreppen i grundläggande fri- och rättigheter är kopplat till pandemin, detta för att regeringen vid behov ska kunna vidta åtgärder om ingreppen i grundläggande fri- och rättigheter bedöms vara för långtgående och för att regeringen ska kunna hålla riksdagen rätt informerad om aktuella fri- och rättighetsinskränkningar.

Prot. 2021/22:55

19 januari

Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning

Den samlade bilden krävs även för att säkerställa att de föreskrifter som meddelas är träffsäkra och att man inte reglerar likartade verksamheter med likartade förutsättningar på olika sätt.

Vi i KU förutsätter att regeringen följer utvecklingen och löpande gör bedömningar av de föreskrifter som meddelats för att kunna vidta åtgärder vid behov.

Anf. 5 JESSICA WETTERLING (V):

Herr talman! Varje år gör konstitutionsutskottet två granskningar, en på våren och en på hösten. I dag är det dags att redogöra för höstens granskning, som är inriktad på statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning. Denna gång innehåller betänkandet nio ärenden samt en redogörelse för regeringsskiftet i somras. Sedan dess har, som herr talmannen väl känner till, ännu ett skifte skett.

Vissa ärenden är årligt återkommande, till exempel regeringens sammansättning, medan andra ärenden kan vara kopplade till aktuella händelser eller helt enkelt vara något som utskottet valt att titta närmare på. I år är det av förklarliga skäl även flera ärenden som är kopplade till pandemin.

Utskottet har som vanligt gjort ett antal iakttagelser som kan ses som ett medskick till regeringen för framtiden. Jag vill härmed uppmärksamma några av dessa.

Det första ärendet jag vill uppmärksamma är granskningen som rör gruvärenden – det är kanske inte så oväntat, med tanke på mina utskottskollegors tidigare anföranden. Det är ofta svåra och komplicerade ärenden, där det finns väldigt många intressen som står emot varandra. Att inte hasta igenom ett beslut är ofta klokt, men samtidigt är det ohållbart när tillståndsprocesser drar ut på tiden i onödan. Vår granskning visar att många av gruvärendena har långa handläggningstider, och vissa är fortfarande under beredning.

I dessa komplexa ärenden är det kanske inte särskilt konstigt, men det behöver bero på att relevanta handläggningsåtgärder pågår. I flera av de granskade ärendena har det dröjt år utan att några synbara åtgärder har vidtagits. Ibland har det dröjt månader för Näringsdepartementet att kommunicera en inkommen handling till berörd part. Oavsett utfall är kortare tillståndsprocesser önskvärda för att undvika osäkerhet för de inblandade. Vi i utskottet förutsätter därför att Regeringskansliet vidtar åtgärder för att förbättra hanteringen av gruvärenden.

Herr talman! Ett annat ärende som jag särskilt vill lyfta är det som rör framställningar och beslut från justitieombudsmännen, JO. Senare i dag ska även JO:s ämbetsberättelse behandlas i kammaren. Jag vet att jag talar för samtliga i utskottet när jag talar om hur värdefull vi anser att JO:s verksamhet är. Genom ämbetsberättelsen informerar de riksdagen om sina iakttagelser. JO har också möjlighet att göra framställningar till regeringen när de ser behov av författningsändringar eller andra åtgärder för att rätta till brister i lagstiftningen. JO kan också överlämna en kopia av sitt beslut till berört departement för kännedom, och det görs relativt ofta.

När det gäller de granskade framställningar som JO har överlämnat till regeringen har det lett till åtgärder i ungefär hälften av fallen. Det är visserligen upp till regeringen att bedöma varje framställning, men från utskottets sida vill vi ändå framhålla att regeringen bör dra nytta av JO:s framställningar och även av beslut som överlämnas för kännedom.

Slutligen, herr talman, vill jag beröra ärendet som rör kontroll och samordning av normgivning under coronapandemin. Genom covid-19-lagen har regeringen fått en väldigt långtgående delegation av normgivningskompetensen. Regeringen har dessutom en möjlighet att vidaredelegera normgivningskompetensen till förvaltningsmyndigheter och kommuner.

Detta är inget som kan behandlas lättvindigt. Genom denna lag är det möjligt att göra stora inskränkningar i våra fri- och rättigheter på olika nivåer. Det kan därför vara väldigt svårt att överblicka de samlade inskränkningarna.

Vi i utskottet konstaterar att regeringen har vidtagit vissa åtgärder för att få en samlad bild och få till en samordning. Men vi vill ändå framhålla vikten av att man säkerställer att det finns en samlad bild av hur omfattande ingreppen är i våra fri- och rättigheter, dels för att kunna vidta åtgärder om dessa bedöms vara för långtgående, dels för att kunna hålla riksdagen informerad om aktuella inskränkningar. Utskottet förutsätter därför att regeringen följer utvecklingen och löpande gör dessa bedömningar.

Därmed vill jag säga tack till utskottskollegorna och till vårt eminenta kansli för deras arbete.

Anf. 6 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Två gånger om året meddelar KU resultatet av sin granskning av regeringen. Under våren är det med anledning av enskilda riksdagsledamöters anmälningar eller något initiativ som KU tar för att granska statsråden. På hösten arbetar vi med statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning, alltså den administrativa sidan.

Vi arbetar för att få helt eniga resultat, och det är särskilt enkelt när det handlar om administrationen. Vi ser samma saker, och risken för politisering är mycket liten. Därför väger KU:s ord väldigt tungt när vi under hela hösten har granskat detta. Det är väsentligt. Vi gör arbetet utifrån 13 kap. 1 § regeringsformen. KU ska granska statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning.

Vi har bland annat gått igenom regeringens protokoll från 2020, till exempel underprotokollen från Justitiedepartementet. I situationer som kräver ett snabbt agerande från statsmakternas sida, som till exempel under den pågående pandemin, är det av naturliga skäl inte alltid möjligt att upprätta de tidsramar som vanligtvis bör gälla mellan kungörande och ikraftträdande. Även i sådana situationer är det emellertid enligt utskottet eftersträvansvärt att ett visst tidsspänn mellan kungörande och ikraftträdande kan upprätthållas.

Vi har också granskat protokollen för vissa förvaltningsärenden som handläggs inom Näringsdepartementet. Där har vi sett att flera av ärendena uppvisar alltför långa handläggningstider. I några av ärendena vidtogs under långa perioder inte några synbara handläggningsåtgärder. Det är otillfredsställande.

Utskottet förutsätter att Regeringskansliet vidtar nödvändiga åtgärder för att förbättra hanteringen av gruvärenden. Detta har mina kollegor utvecklat närmare.

Vi har också granskat regeringens kollektiva beslutsfattande under coronapandemin. Som framhållits i förarbetena till regeringsformen bör naturligtvis helst alla statsråd delta i regeringssammanträdena. Det är tan-

ken. Men under vissa omständigheter går det inte, och vid hastigt samman- kallande har vi sett att det är färre.

Utskottet understryker ändå vikten av att statsråd i möjligaste utsträckning deltar även i extra regeringssammanträden. Det är enligt KU en självklarhet att ett ärende vid ett regeringssammanträde i största möjliga utsträckning föredras av det normalt ansvariga statsrådet. Möjligheten att ersätta det normalt ansvariga statsrådet med ett annat statsråd finns men bör inte användas utan reella skäl.

En annan granskning gäller regeringens kontroll och samordning av normgivning under coronapandemin. Det kan bli svårt att överblicka det samlade ingreppet i de grundläggande fri- och rättigheterna och få klarhet i hur olika föreskrifter och beslut förhåller sig till varandra. Därför konstaterar utskottet att regeringen har vidtagit vissa åtgärder för att få fram en samlad bild och åstadkomma samordning. Det skulle dock kunna vara mer.

Remissväsendets utveckling över tid har också granskats av utskottet, och möjligheten att på olika sätt begränsa remisserna bör kunna användas i större utsträckning för att därmed minska risken att remissinstanserna blir överbelastade. Vidare visar vår granskning att remisstiderna under många år har varit relativt korta. Huvudregeln om minst tre månaders remisstid har ofta inte efterlevts. Detta noterar vi.

Herr talman! Detta får vara ett litet axplock.

Anf. 7 ANNA SIBINSKA (MP):

Herr talman! I dag har vi konstitutionsutskottets betänkande KU10 *Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning* på bordet. Utskottet har granskat vissa förvaltningsärenden, så kallade gruvärenden. Det är dem jag börjar med. Dessa ärenden handläggs inom Näringsdepartementet. Granskningen har avsett handläggningstiden och andra förvaltningsrättsliga aspekter.

Det är viktigt att komma ihåg att varje ärende är unikt och komplext. Här möts viktiga intressen, exempelvis rennärning, värdefulla ämnen och material liksom arbetstillfällen. Ärendena påverkar också många: myndigheter, regioner, kommuner, företag, enskilda människor och miljön. För att samhället ska hitta en balans mellan dessa intressen finns viktiga rättsliga principer som vägleder oss till en bra och demokratisk process.

Ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Utredningen ska vara noggrann, och rättssäkerheten får inte tummas på.

Granskningen visar att handläggningstiderna i Regeringskansliet och departementet har varit omotiverat långa. Ibland har också lång tid gått utan att några synbara handläggningsåtgärder vidtagits. Enligt konstitutionsutskottet kan detta medföra inte bara osäkerhet för de inblandade utan även leda till personliga och ekonomiska förluster.

Myndigheter har också en serviceskyldighet gentemot den enskilde så att hen kan tillvarata sina intressen. Rätten till partsinsyn och att få ta del av handlingar är grundläggande i en rättsstat. Alla ska vara med på lika villkor och vara jämbördiga parter.

Utskottet konstaterar att inblandade parter inte alltid fått del av relevanta handlingar som berör dem. Det gäller till exempel samebyar. I Kallak-

ärendet hade vid tidpunkten för granskningen Unescos yttrande enbart kommunicerats till de inblandade bolagen.

Utskottet framhåller att kravet på kommunikation med part är en viktig del i utredningsansvaret. Kravet innebär en aktivitetsplikt för myndigheten oberoende av en begäran från en part om att få ta del av inkomna handlingar. Här tror jag att den nya konsultationsordningen för det samiska folket, som förhoppningsvis antas här i kammaren den 26 januari, kan vara till hjälp framöver.

Oaktat detta visar granskningen av gruvärendena hur viktiga våra förvaltningsrättsliga principer är.

Herr talman! Jag vill säga några ord om regeringens kontroll och samordning av normgivning under pandemin.

Det pågår en viktig debatt i riksdagen och i samhället kring de ingrepp i människors fri- och rättigheter som görs i takt med pandemins utveckling, till exempel begränsning av rörelsefriheten. För att det demokratiska samtalet och de beslut som fattas av det offentliga ska bygga på fakta är en övergripande inblick och förståelse för inskränkningarna av yttersta vikt.

Covid-19-lagen medger en långtgående delegation av normgivningskompetens till regeringen. Regeringen får också delegera denna kompetens vidare till förvaltningsmyndigheter och kommuner. Lagen möjliggör därför omfattande inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter, samtidigt som rätten att fatta beslut fördelas på flera nivåer. Flera instanser kan alltså fatta beslut om frågor med stor betydelse för våra mänskliga rättigheter. Detta kan leda till att det samlade ingreppet i rättigheterna blir svårt att överblicka.

Utskottet konstaterar att regeringen har vidtagit vissa åtgärder för att få en samlad bild och för att åstadkomma samordning. Regeringskansliet följer till exempel löpande upp de föreskrifter som meddelats av förvaltningsmyndigheter och kommuner.

Utskottet framhåller vikten av dessa åtgärder så att regeringen ska kunna vidta åtgärder om ingreppen i grundläggande fri- och rättigheter bedöms vara för långtgående. Regeringen ska också hålla riksdagen informerad.

Överläggningen var härmed avslutad.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

§ 6 Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU5

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen föredrogs.

Talmanen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

Prot. 2021/22:55

19 januari

Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning

§ 7 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU11
Justitieombudsmännens ämbetsberättelse (redog. 2021/22:JO1)
föredrogs.

Anf. 8 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Herr talman! Den enskilda medborgarens roll i samhället är i centrum när vi i dag behandlar konstitutionsutskottets betänkande KU11 *Justitieombudsmännens ämbetsberättelse*, som jag med detta inlägg föreslår läggs till handlingarna med beaktande av de överväganden som framförs.

I grunden handlar det om mänskliga fri- och rättigheter och hur de hanteras i den vardagliga myndighetsutövningen. På 287 sidor i en inbunden bok, eller om man så vill i digitalt format på Justitieombudsmännens hemsida, läggs berättelsen fram. I KU har vi behandlat ärendet dels genom en öppen utfrågning av justitieombudsmännen, dels vid ett ordinarie sammanträde med de fyra justitieombudsmännen på plats.

Det här är en skrift som berättar en hel del om hur vårt samhälle fungerar i praktiken, lyfter fram problemställningar att följa upp och att mycket av detta kan leda till förbättringar och åtgärder. Ty visst är det så att kritiska ögon många gånger kan vara avgörande i fråga om att lägga grunden för en god utveckling.

I samband med den öppna utfrågningen som KU arrangerade skrev jag i mitt eget sociala forum några korta rader med tillhörande bild för att berätta om vårt möte. En av reaktionerna kom från en numera pensionerad bankjurist i mina hemtrakter i Skåne, som betonade just hur JO:s ämbetsberättelse under hela yrkeslivet varit ett årligt återkommande inslag och ett viktigt redskap i arbetet.

För konstitutionsutskottet är det, som jag kan se, angeläget att just så är fallet och att det kommer att vara så även framöver, såväl för blivande som för nytillkomna eller för den delen sedan många år erfarna företrädare, ämbetsmän eller andra yrkesmänniskor och förtroendevalda som verkar i samhället.

Att betona JO:s roll och uppgifter är av betydelse och bidrar, som jag kan se, till att stärka tilltro och tillit till vår demokrati. Även i ett väl fungerande samhälle som det svenska behöver den enskilda medborgarens situation gentemot myndigheter bevakas och följas upp.

Herr talman! Det talas ibland om det starka samhället i debatten, om hur vi dagligen behöver vårda vår öppenhet och vår demokrati. I detta sammanhang kan just JO beskrivas som något av lagarnas väktare.

I många fall är en JO-anmälan sista instansen för en upprättelse. På senare år har antalet ärenden mångdubblats, och de ligger nu på 9 000–10 000 anmälningar under ett år. En bidragande orsak är säkerligen den digitala verklighet vi alla lever i. Det är enkelt och smidigt att formulera några rader och sända iväg till JO. Men den ökande mängden anmälningar kan också ha att göra med ökad medvetenhet, kunskap och insikter hos enskilda människor om vars och ens rätt.

De områden som ökade mest var ärenden som rörde arbetsmarknad och kriminalvård samt utlänningsärenden. Drygt 700 ärenden var direkt relaterade till coronapandemin, som ju påverkat en rad samhällsområden och även inneburit organisatoriska och praktiska bekymmer i själva ämbets-

utövningen. Ökningen av antalet ärenden motsvarar knappt 2 procent. Det är en något mindre ökningstakt än året innan, men dock en ökning. Det totala antalet nyregistrerade inspektionsärenden ökade, och antalet initiativärenden minskade något – och så även antalet lagrådsremisser. Men det är klagomålsärendena som tar huvuddelen av handläggningsresurserna på JO.

Jag kan nämna ett fåtal inspektioner som har genomförts, till exempel Kriminalvårdens anstalt i Tidaholm samt häktet i Salberga, Region Östergötland, Rättspsykiatriska regionkliniken Vadstena, barn- och ungdomspsykiatri för Region Skåne i Malmö. Det är några exempel på inspektioner som har genomförts.

Inom Kriminalvården har situationer med överbeläggningar tagits upp under ett flertal år. Utifrån detta kan kanske regeringens satsningar på utbyggnad av Kriminalvården ses. Ökade resurser tillförs polis, åklagarmyndigheter och domstolar så att fler brottsutredningar kan genomföras och fler ställas inför rätta. Det innebär också mer fokus på häkten, fängelser och på att rättssamhällets olika funktioner räcker till.

Jag vill också nämna JO:s granskning av Arbetsmiljöverkets agerande, som togs upp på utfrågningen. Det handlade om personlig skyddsutrustning i samband med pandemin. Det var efter en anmälan från fackförbundet Kommunal som detta togs upp.

Vård- och omsorgspersonal stod, som bekant, i frontlinjen när pandemin slog till mot Sverige. Det var en akut situation. Begreppet patientnära arbete togs upp, men det visade sig inte vara en tillräckligt vedertagen formulering. Enligt förvaltningsrätten kunde arbetsgivaren inte antas förstå vad denne måste göra för att förbudet som utfärdades skulle lyftas. Som JO också skriver konstaterade förvaltningsrätten att det inte gick att identifiera vilka arbetsmoment förbudet tog sikte på. Detta – en teknikalitet i sammanhanget – innebar att skyddsstoppet upphävdes av förvaltningsrätten. JO påpekar dock att sakfrågan aldrig prövades.

Herr talman! Offentlighetsprincipen är central i den svenska rättsordningen. Samtidigt vill utskottet betona vikten av en korrekt hantering av sekretessbelagda uppgifter. I JO-berättelsen framhålls att onödiga fel begås därför att handläggare och även chefer saknar tillräcklig kunskap om reglerna och vilka krav dessa ställer på myndigheterna. Av klagomål framgår att enskilda många gånger upplever att det dröjer lång tid innan det görs en sekretessprövning av de handlingar och uppgifter som har begärts ut. Här finns anledning till uppföljning även framgent.

Utskottet vill betona att en tydlig, effektiv och väl fungerande ordinarie tillsyn är nödvändig för den offentliga verksamhetens legitimitet. Den ger också bättre förutsättningar när JO i sin tur utför sin extraordinära tillsyn – det uppdrag JO har.

Anf. 9 LARS JILMSTAD (M):

Herr talman! Justitieombudsmännens ämbetsberättelse är viktig på flera sätt. Kanske viktigast är att den visar hur det är möjligt för enskilda att få förhållanden granskade när ordinarie granskningsmöjligheter inte räcker till. Men viktigt är också att dessa ombudsmän, som formellt sett ska tituleras Riksdagens ombudsmän, genom sitt arbete ger lagstiftaren riksdagen viktig information som kan leda till förändringar och förbättringar i vår lagstiftning. Ytterligare en önskvärd följd av ombudsmännens

arbete är att försumliga myndigheter och enskilda tjänstemän får kritik, som givetvis är avsedd att leda till att rutiner och övrig hantering ses över och förbättras.

Vad gäller just att kritik leder till bättring finns det ibland anledning att notera att så inte alltid är fallet. Till exempel ådrar sig vissa myndigheter, däribland Migrationsverket, a-kassorna, Tillväxtverket och vissa domstolar, återkommande kritik för långsam handläggning. Detta är naturligtvis inte bra, särskilt om det skulle återspegla en bristande respekt för JO:s arbete. Så är nog ändå inte fallet, utan bristerna kan snarast härledas till oväntat hög arbetsbelastning och en alltför länge kvarstående brist på resurser.

Ändå kan det vara värt att diskutera huruvida JO-beslutens genomslagskraft är tillräcklig. Men eftersom denna fråga behandlas av 2020 års JO-utredning, som ska lämna förslag till åtgärder och eventuella författningsändringar, så avstår jag från ytterligare kommentarer om detta.

Också frågan om i vilken mån ett otydligt tjänstemannaansvar kan bidra till återkommande mer eller mindre grova försummelse är värd att få belyst. Så sker nu också efter det att konstitutionsutskottet i ett betänkande för ett par år sedan föreslog ett tillkännagivande till regeringen om ett modernare och tydligare tjänstemannaansvar genom ett utvidgat straffansvar för tjänstefel. I maj 2020 tillsatte därför regeringen en särskild utredare som ska se över om en sådan utvidgning bör göras.

Vad utredningen säger blir klart först om någon vecka. Men vi vet att det av direktiven framgår följande: För att allmänheten ska ha ett högt förtroende för den offentliga verksamheten är det nödvändigt att det finns ett effektivt och ändamålsenligt system för straffrättsligt utkrävande när det begås felaktigheter inom den offentliga verksamheten.

Herr talman! Av den nu aktuella ämbetsberättelsen framgår att 10 261 ärenden nyregistrerades under det gångna verksamhetsåret. Tillströmningen ökar för varje år; för tio år sedan behandlades 6 000 ärenden. Ett antal ärenden har kopplingar till den fortsatt rådande pandemin, men ökningen av antalet ärenden är ändå i paritet med de gångna årens.

Av betydelse för hur många klagomål som förekommer inom olika verksamheter är om det förekommer en ordinarie tillsynsverksamhet hos olika myndigheter. Om det saknas en sådan ordinarie tillsyn kan detta enligt utskottets mening leda till att JO ägnar sin tillsyn åt ärenden som skulle behandlas bättre i andra sammanhang. Utskottet betonar därför i betänkandet att en tydlig, effektiv och väl fungerande ordinarie tillsyn är nödvändig för den offentliga verksamhetens legitimitet. Den ger också bättre förutsättningar för JO att utföra sin extraordinära tillsyn. Också denna viktiga aspekt av JO:s verksamhet ingår i den pågående JO-utredningens uppdrag.

JO redovisar årligen vilka framställningar som gjorts till regeringen antingen för att få lagändringar till stånd eller för att påpeka att vissa verksamheter inte fungerar som de borde. Särskilt den senare typen av framställningar behandlas på olika sätt i olika departement. Med mer likartade rutiner minskar risken för att viktiga påpekanden inte följs upp och åtgärdas.

Sannolikt kommer mina meddebattörer att ta upp många av de viktiga konkreta ärenden som ämbetsberättelsen innehåller. Själv ska jag nöja mig med ytterligare ett par allmänna påpekanden.

Ett sådant är att utskottet vill understryka betydelsen av att myndigheter och kommuner fullgör sina skyldigheter enligt offentlighetsprincip-

en. Nu när många arbetar hemifrån finns det faktiskt en påtaglig risk för att avstegen blir fler och att insynen i myndigheters och tjänstemäns verksamhet blir sämre.

Ett annat närbesläktat påpekande är att ärendehantering i den offentliga förvaltningen håller en god förvaltningsstandard. Det handlar om kompetens och om önskvärdheten i en gemensam utbildning inom bland annat statsförvaltningen. Jag tror att en sådan är välkommen, inte minst om vi ska få en minskning av de ärenden som Riksdagens ombudsmän har anledning att behandla.

Med detta, herr talman, yrkar jag på att lägga JO:s ämbetsberättelse till handlingarna.

Anf. 10 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Herr talman! Även jag har tagit mig igenom redogörelsen och kommer att summera mina betraktelser av den. JO:s arbete är väldigt intressant, och det är viktigt att förstå hur de resonerar. Dessutom ger ämbetsberättelsen en hel del uppslag gällande att vår lagstiftning ibland ses som föråldrad, vilket jag kommer att ta upp en del exempel på.

Herr talman! Vi inväntar med spänning och förhoppning den utredning om ett modernare och tydligare tjänstemannaansvar som ska presenteras inom kort. Ett utökat straffansvar för tjänstefel skulle enligt utskottets mening stärka skyddet för medborgarnas rättssäkerhet och öka förtroendet för den offentliga verksamheten. Det sägs ju ibland att JO:s kritik är tandlös, för konsekvenserna för den tjänsteman som får kritik av JO blir sällan något annat än just att denne får kritik. Det är sällan JO väljer att väcka åtal. Vi anser att ett utökat straffansvar för tjänstefel, ett tjänstemannaansvar, skulle ge JO:s roll som kontrollmakt över det offentliga mer tyngd.

Ämbetsberättelsen från Justitieombudsmannen har naturligtvis även detta år präglats av pandemin och den omställning som myndigheterna, liksom samhället i övrigt, har behövt göra. Vidare påverkades ärendetillströmningen fortsatt av pandemin, och JO besvarade med korta tidsfrister ett antal lagstiftningsremisser relaterade till pandemin.

Antalet nyregistrerade ärenden har ökat stadigt under året, och även om effekten av pandemin förhoppningsvis avtar framdeles kan vi nog befara att den nuvarande samhällsutvecklingens stora påfrestningar inom det offentliga successivt kommer att bli högre. Det är bra att JO har tagit höjd för detta och effektiviserat sina processer. Bland annat har man för att kunna hantera den kontinuerligt ökande ärendetillströmningen utvecklat sina rutiner och arbetssätt.

I det fall JO får ta emot ett stort antal klagomål om samma förhållanden hos en myndighet är det vanligt att klagomålen inte utreds individuellt. I stället utreds de aktuella förhållandena i ett särskilt ärende, och de individuella klagomålen avslutas med hänvisning till detta ärende.

Denna kategorisering och systematisering av ärenden och deras hantering är naturligtvis bra med tanke på den ökade ärendetillströmningen. Dock är det viktigt att besluten kommuniceras på rätt sätt, så att anmälaren känner delaktighet i processen och vet att denne får sin sak prövad individuellt av JO.

Pandemin har som sagt lett till ökade JO-anmälningar inom många områden men också till att JO har fått besvara lagstiftningsremisser kopplade till pandemin, i vissa fall med mycket korta tidsfrister. Här vill jag lyfta

fram JO:s viktiga roll som väktare för våra mänskliga fri- och rättigheter. Det är inte alls självklart att situationen i dag går att jämföra med den under vårvintern 2020. Tunga remissinstanser som JO och JK har ifrågasatt hur till exempel vaccinationsbevisen förhåller sig till grundlagen.

Inom rättsväsendet har vi stora kapacitetsbrister och en lagstiftning som inte är anpassad till dagens samhälle. I takt med den allvarliga brottsutvecklingen, som går allt längre ned i åldrarna, och det otrygga samhälle denna medför ställer folket naturligtvis krav på att politikerna ska komma till rätta med situationen och i större utsträckning fängsla grovt kriminella. Mycket av den kritik som framförs i ämbetsberättelsen går att härröra till detta.

Bristen på fängelse- och häktesplatser och att unga grovt kriminella och utåtagerande finns på våra Sis-hem och LVM-hem gör naturligtvis att situationer uppstår som inte är acceptabla för någon. Även om JO:s kritik här är viktig och berättigad kan detta inte lösas på annat sätt än att resurserna till våra rättsvårdande myndigheter ökas. Vi kommer att behöva förstärka hela rättskedjan, från fler patrullerande poliser till fler platser i våra häkten och fängelser – eller varför inte hyra platser utomlands, som Danmark är på väg att göra?

Vad gäller den otidsenliga lagstiftningen på det brottsbekämpande området finns det även här mycket att göra. Förutom rejäla straffskärpningar, borttagande av straffrabatter och så vidare måste myndigheterna i sin brottsbekämpning få samverka och utbyta information på ett helt annat sätt än i dag. En hel del av de exempel som framkommer i ämbetsberättelsen rör överträdelser gällande detta.

Även polisens befogenheter måste ökas. Många är de ärenden i ämbetsberättelsen som rör överträdelser vid till exempel husrannsakan och visiteringar. Visst kommer det att inverka på vår personliga integritet att ge polisen större befogenheter, men detta är ett pris vi måste betala för den stora samhällsomvandling som Sverige har genomgått de senaste decennierna. Alternativet, det vill säga att samhället inte slår tillbaka mot den organiserade brottsligheten och gängkriminaliteten, är långt mycket värre.

Som ett exempel tänkte jag ta upp ett fall från ämbetsberättelsen. Det handlar om en mc-klubb vars lokal var under spaning av polisen för misstänkt narkotikaförsäljning. Beslutet från JO lyder i korthet:

”Polisen bedrev spaning mot en lokal som användes av en mc-klubb. Mc-klubben var enligt polisen lokalt känd för narkotikahantering. En man som, enligt polisen, också var känd i narkotikasammanhang sågs lämna lokalen efter att ha varit inne i den endast en kort stund. När han därefter stoppades av polisen var han narkotikapåverkad och innehade tre narkotikaklassade tabletter. Mot den bakgrunden beslutades om en husrannsakan i lokalen på grund av misstanke om narkotikabrott.”

I beslutet redogör JO utförligt för vissa delar av regleringen om husrannsakan och konstaterar att det i det här fallet inte fanns sådan anledning och att det därför saknats rättslig grund för beslutet om husrannsakan. Polismyndigheten kritiserar för att beslutet ändå fattades och för brister i dokumentationen.

Här har JO naturligtvis gjort en korrekt bedömning, men detta pekar också på hur ålderdomlig och eftersatt vår lagstiftning är. Vi har alltså en mc-klubb som lokalt säljer knark till området, och polisen har satt den under span. Man ser att langare går in, handlar och kommer ut – och kan

alltså inte göra en husrannsakan på det skälet. Det är mycket vi måste ändra; dagens lagstiftning är skapad i en annan tid, i ett annat Sverige.

Slutligen tänkte jag ta upp ett fall gällande en politisk demonstration som påtvingats av en rektor för en skola. Detta fall berör mig personligen, eftersom det var jag som gjorde JO-anmälan.

I det aktuella fallet hade en rektor för en skola i Umeå beordrat eleverna att delta i en demonstration för klimatet. Närvaro var obligatorisk.

I ett brev till vårdnadshavarna skrev skolan att rektorn uppmanat de vuxna att strejka för klimatets skull fredagen den 27 september. Vidare står det så här: ”Det kommer vi också att göra tillsammans med eleverna under sista passet. Hela skolan kommer att samlas i gropan för en manifestation klockan 12.15, vårdnadshavare är välkomna att delta.”

Det finns uppenbara kopplingar mellan manifestationen på skolan och klimatrörelsen Fridays for Future. Förutom att rektorn nämns vid namn i ett mejl står det i ett mejl från skolan till politikerna att ”fredagens manifestation blir en avslutning på veckans arbete samt en tydlig signal till er politiker att agera FÖR klimatet”.

Att politiker nämns i mejlet tyder på att syftet med manifestationen är att opinionsbilda och påverka politiker. Barn som begärt att få slippa klimatstrejka blev tillsagda att det var obligatorisk närvaro.

JO skriver följande i sin bedömning: ”Det är en självklarhet att elever ska få undervisning om klimat- och hållbarhetsfrågor samt att skolan ska arbeta i enlighet med läroplanen. Jag har inga invändningar mot att lärare och annan skolpersonal utformar undervisningen och väljer redovisnings-sätt utifrån vad de bedömer skulle passa eleverna bäst. Även om en skola har stor frihet när det gäller detta, är friheten dock inte obegränsad. En gräns finns i 2 kap. 2 § RF.”

Ingen får av det allmänna tvingas att ge till känna sin åskådning i politiskt, religiöst, kulturellt eller annat sådant hänseende. Inte heller får någon av det allmänna tvingas att delta i en sammankomst för opinionsbildning eller i en demonstration eller annan meningsyttring eller att tillhöra en politisk sammanslutning, ett trossamfund eller en annan sammanslutning för åskådning som avses i den första meningen. JO har i granskningen i detta ärende riktat in sig på om utformningen av den aktivitet som avslutade temaveckan var förenlig med denna bestämmelse.

JO skriver: ”Elever i grundskolan omfattas i regel av skolplikt. Det har inte framkommit annat än att den aktuella aktiviteten var en del av den obligatoriska undervisningen. Det kan därför sägas att eleverna av det allmänna har tvingats att delta i aktiviteten. Avgörande för om skolan har agerat i strid med 2 kap. 2 § RF är således om aktiviteten ska betraktas som en sådan demonstration, sammankomst för opinionsbildning eller annan meningsyttring som avses i bestämmelsen.”

JO skriver att aktiviteten av skolan har betecknats som en manifestation och att den har genomförts samma dag som det anordnats klimatmanifestationer över hela landet, Fridays for Future.

JO skriver också att omständigheterna sammantaget ger intrycket att syftet med aktiviteten varit att föra fram budskap på ett sådant sätt som normalt är förknippat med demonstrationer. Detta intryck förstärks av e-post från skolpersonal.

JO anser att de omständigheter som har framkommit sammantaget innebär att aktiviteten måste ses som en demonstration. Utformningen av

aktiviteten har således, enligt JO:s mening, inneburit att det allmänna i strid med 2 kap. 2 § regeringsformen har tvingat eleverna att delta i en demonstration.

JO skriver att det är rektorns uppgift att leda och samordna det pedagogiska arbetet vid en skola. JO skriver vidare att det av remissvaret framgår att rektorn har varit delaktig i planeringen av aktiviteten och att han förtjänar kritik för aktivitetens utformning samt att utformningen av en skolaktivitet inte får ge eleverna intrycket att de tvingas delta i en meningsyttring.

Det här är ett mycket bra exempel på hur viktig JO:s roll är för att bevaka våra fri- och rättigheter. De flesta av oss har varken kunskap, tid eller pengar för att driva försvaret av våra mänskliga fri- och rättigheter i allmän domstol. Det är då som JO verkligen kommer till sin rätt genom att föra vår talan och erinra myndigheterna om vad lagen säger.

Anf. 11 MALIN BJÖRK (C):

Herr talman! Bakom den ämbetsberättelse som är ämnet för dagens debatt ligger ett gediget arbete av våra ombudsmän – en anrik svensk institution som vi har all anledning att vara stolta över. De granskningar som JO utför, på eget initiativ eller efter anmälningar från enskilda, sker för allas vår skull. I ett demokratiskt Sverige är det helt centralt, för att inte säga avgörande, att vi värnar den enskildes grundläggande fri- och rättigheter.

Här kommer JO in i bilden. JO finns där för att granska tjänstepersoner i deras offentliga maktutövning mot enskilda. JO sätter fingret på missförhållanden när en offentlig verksamhet inte lever upp till de krav som vi medborgare har rätt att ställa, på missuppfattningar om hur en viss författning ska tolkas samt på misstag som begås av tjänstepersoner och som drabbar den enskilde. JO finns kort och gott där för att värna rättssäkerheten och motverka maktmissbruk.

Herr talman! Jag tillträdde mitt uppdrag som riksdagsledamot i höstas, och strax innan jag klev över tröskeln till det här huset hade jag hängt av mig min myndighetskostym. Under närmare 14 år i statlig tjänst har jag tydligt blivit varse JO:s existens. Jag har sett välmeriterade domare som nervöst börjat bläddra i högar med akter när JO aviserat en inspektion. Jag har sett myndighetschefer svettas inför JO-beslut som rör den egna verksamheten och hur chefer efter svidande kritik för oacceptabelt långa handläggningstider har vidtagit organisatoriska åtgärder för att få bättre ordning på torpet.

Detta är bra. Det är sunt. Det här visar att Myndighetssverige har respekt för denna viktiga institution och att JO:s granskning kan ge incitament till förändringar hos en myndighet när så behövs.

JO:s ämbetsberättelse ger också oss riksdagsledamöter en aktuell bild av tillståndet hos en rad myndigheter. Det är en fyllig redogörelse som utgör ett viktigt underlag för oss genom att JO där påtalar brister i rutiner och i lagtillämpning i verksamheter som granskats. Det är sedan vår uppgift att ta innehållet vidare och driva på för förbättringar och förändringar där JO har uppmärksammat oss på att detta behövs samt att följa upp vad som händer i de fall där JO lämnat framställningar till regeringen och påpekat behov av förtydliganden i lagstiftningen.

Herr talman! Den senaste tioårsperioden har utvecklingen varit tydlig – antalet klagomål till JO har ökat för varje år. Antalet har nästan fördubblats jämfört med för tio år sedan; det har gått från ungefär 6 000 till 10 000 ärenden. Tillströmningen på senare år har varit särskilt markant från kriminalvården, och detta är långt ifrån bara en pandemieffekt. Det finns därför goda skäl att reflektera över det faktum att intagna inte har något annat alternativ än att vända sig till JO när de är missnöjda med kriminalvårdens agerande.

Frågan om att skapa en tillsynsmyndighet för kriminalvården har utretts tidigare. Ett betänkande med förslag om detta sändes ut på remiss 2015, men därefter har inget hänt.

Vi i Centerpartiet tycker att det är dags att inrätta en särskild tillsynsmyndighet för kriminalvården. Det är en fråga om både rättssäkerhet och effektivitet. JO:s tillsyn är av extraordinär karaktär, och det stora antalet klagomål från intagna inom kriminalvården – dessa ärenden utgjorde förra året vart sjunde granskningsärende hos JO – vittnar om att behovet av en sådan särskild ordning är påtagligt.

Att antalet klagomål som rör kriminalvården kommer att fortsätta vara högt är ingen vild gissning. Inom kriminalvården råder sedan en tid tillbaka en mycket ansträngd situation med överbeläggning på många anstalter – ibland så stor som 160 procent, vilket framgår av JO:s inspektion vid anstalten Kumla.

Den svåra situationen på anstalter kommer att bestå under överskådlig tid till följd av de straffskärpningar som vi beslutat om i den här kammarren. Samtidigt som vi tar sådana beslut måste vi inse och ta ansvar för konsekvenserna av dem. De flesta som avtjänar ett fängelsestraff ska tillbaka ut i samhället efter en tid. Hur det har sett ut bakom murarna – vilken situation den intagna har haft – har stor betydelse för individens förmåga och motivation till återanpassning till ett liv utanför murarna.

Som JO mycket riktigt påpekar är kriminalvårdens uppdrag också att arbeta återfallsförebyggande. Det är ett uppdrag som inte är helt enkelt att klara av i dag, då överbeläggningen påverkar alltifrån möjligheten till daglig utomhusvistelse till gemensamma aktiviteter. När tonläget är högt i den kriminalpolitiska debatten behöver vi påminna oss om något som JO framhåller: att det är angeläget att ta hänsyn till grundläggande krav på en human kriminalvård.

Herr talman! En annan grupp som utsätts för tvångslagstiftning och som ofta har svårt att själv hävda sin rätt är de frihetsberövade inom psykiatri. Av de sex framställningar som JO gjort till regeringen rör två just psykiatri. Här efterlyser JO en tydlig och förutsebar lagstiftning samt inte minst en effektiv tillsyn.

Slutligen vill jag nämna ett annat område med tvångslagstiftning som varit föremål för JO-kritik, nämligen vård av missbrukare enligt LVM och vård av unga enligt LVU. Trots att JO i flera granskningar de senaste åren riktat kritik mot regeltillämpningen på området konstaterar JO att det fortfarande finns allvarliga brister.

Utifrån de inspektioner som genomförts på särskilda ungdomshem bedömer JO att personalen där har svårt att avgöra den rättsliga innebörden av olika åtgärder och därmed säkerställa att de krav som ställs på verksamheten uppfylls. Särskilt allvarligt är det att intagna barn och ungdomar blir

utsatta för fasthållningar utan lagligt stöd. Det här är en angelägen fråga att följa framöver.

Med detta vill jag tacka Riksdagens ombudsmän för det arbete som utförts gångna år. Jag yrkar i enlighet med KU:s förslag på att JO:s ämbetsberättelse läggs till handlingarna.

Anf. 12 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Då är vi alltså här igen med årets bästa boksläpp: JO:s ämbetsberättelse, som alltid är väldigt intressant och angelägen läsning. Det är 662 sidor, plus 60 sidor i bilagor, med viktiga uttalanden om hur myndigheter fungerar och agerar. Vi har nu hört om flera olika delar. Vad man än är intresserad av när det gäller hur Myndighetssverige funkar kan man hitta saker att läsa i ämbetsberättelsen. Den är också faktiskt lättläst.

Att alla invånare kan vända sig till JO och klaga om myndigheterna inte har behandlat ens ärende på ett bra och rättssäkert sätt är fantastiskt fint. Det är något att värna om och vara rädd om.

Då måste det finnas ordinarie tillsynssystem, så att JO:s resurser kan användas till den extraordinära tillsynen. Detta är väldigt viktigt till exempel vad gäller kriminalvården, som tidigare talare precis lyft fram. Det är inte rimligt att JO ska behandla så många anmälningar därifrån. De skulle mycket väl kunna granskas inom en ordinarie tillsynsmyndighet om en sådan fanns. Det är hög tid att man ordnar med det för kriminalvården. Polisen behöver också få en särskild tillsynsmyndighet.

Vissa saker återkommer i ämbetsberättelserna i princip vartenda år, till exempel frågan om långsam handläggning på olika ställen. Det är tyvärr ett problem som finns med, men det kan vara olika myndigheter som det är brister i. I år kan man förstås se effekter av coronapandemin även i ämbetsberättelsen. Klagomål på Folkhälsomyndigheten och E-hälsomyndigheten har inte kommit in förut. Klagomål om handläggningstider hos Tillväxtverket är också ett nytt fenomen, medan Migrationsverket ofta har haft problem med långa handläggningstider.

Långa handläggningstider hos myndigheterna är ett jätteproblem för dem som berörs. För en del människor innebär det att hela livet står på vänt. Det kan innebära ekonomisk katastrof när man inte får beslut om till exempel ekonomiska ersättningar.

Andra frågor är nya eller får nya konsekvenser beroende på fenomen i samhället i stort. Ett sådant område, som jag har reagerat på här, gäller avvägningen mellan myndigheters öppenhet och skyddet av enskildas integritet. Myndigheter har ett ansvar att informera om sin verksamhet, och det är bra med öppenhet och insyn. Men det är inte okej att det sker till priset av enskildas integritet.

När polisen låter tv-team följa arbetet är det självklart att enskildas integritet måste värnas, precis som när verksamhet på en akutmottagning skildras eller när polisen är aktiv på Facebook. I den här ämbetsberättelsen finns det inte några sådana ärenden med, men jag har reagerat på en del tv-inslag där det skulle kunna vara ganska lätt att identifiera personer om man till exempel är granne eller arbetskamrat. Jag hoppas att man tänker mer på detta framöver. Det är också en fråga som JO har ögonen på, vilket framkom vid det öppna möte vi hade med justitieombudsmännen.

Men ett väldigt tydligt exempel finns med där man verkligen har missat att tänka på de enskildas integritet och rätt till privatliv. Det är det fall där

två poliser höll ett föredrag i en gymnasieklass om polisens utredningsverksamhet. Poliserna berättade om en avslutad brottsutredning som de själva hade jobbat med. Det är absolut bra att berätta om sitt arbete. Men poliserna lämnade bland annat ut namn på personer som varit med i utredningen och blivit dömda. Domen hade vunnit laga kraft, och det var inte sekretess på uppgifterna, men polisen måste ändå ta hänsyn till kravet på skydd för den enskildes privat- och familjeliv i enlighet med Europakonventionen.

Till saken hör att fallet hade lokal förankring. Jag kan tänka mig att ungdomarna som lyssnade tyckte att det var spännande att få höra om utredningen och hur den hade gått till – utom den tjej i klassen vars mamma var en av dem som namngavs och hade dömts i fallet.

Det är självklart bra att vara öppen och informativ. Men det är obegripligt att man då inte avidentifierar dem man pratar om. Även om en dom vunnit laga kraft och det inte finns någon sekretess på uppgifterna måste man ta hänsyn till Europakonventionen, regleringen av personuppgifter, skydd mot ärekränkning och så vidare – liksom vanlig hederlig medmänsklighet. Poliserna kan ju omöjligt veta vilka som lyssnar och deras eventuella band till dömda eller brottsoffer.

Detta är fullkomligt orimligt hanterat. JO uttalar att riktlinjer för den här typen av informationsverksamhet bör tas fram av Polismyndigheten, och det får vi verkligen hoppas att man gör.

JO:s granskning av åklagarens redovisning vid pressträffen om Palmeutredningen berör samma frågor, det vill säga enskildas integritet och en myndighets önskan att vara informativ. JO är mycket kritisk till att en person som är avliden, som inte kan gå i svaromål och som enligt åklagaren själv inte skulle kunna dömas på de uppgifter polisen fått fram ändå framställs som skyldig vid pressträffen, trots att skuldfrågan alltså inte prövats. Det finns en grundläggande rätt att betraktas som oskyldig tills frågan är avgjord. Åklagaren hade mycket väl kunnat presentera sitt beslut på ett annat sätt.

I båda de här exemplen har öppenhet gått före skyddet av enskildas integritet. Men i de allra flesta fall fungerar ändå myndighetskontakterna bra, och när det går fel kan var och en av oss vända sig till JO. Det är en fantastiskt viktig institution, och ämbetsberättelsen är en mycket intressant läsning. Jag rekommenderar den varmt till alla som är det minsta intresserade av hur myndigheterna fungerar.

Anf. 13 CAMILLA HANSÉN (MP):

Herr talman! För vissa medarbetare på våra myndigheter i det offentliga Sverige är JO:s ämbetsmannaberättelse en av de utbildningar man kan ta del av på det förvaltningsrättsliga området. Det kanske också är den enda, för i vardagen behöver man prioritera kunskapsutveckling i själva sakfrågan som man jobbar med. JO gör ett värdefullt arbete även i det att man låter enskilda komma till tals och få sin sak prövad.

Det här är en extremt lärorik handling, och den ger både djup och bredd. Man får se hur principiella frågor hanteras i andra myndigheter än där man själv jobbar. För oss riksdagsledamöter ger det en insyn i vilka fel som begås av det allmänna i olika sammanhang. Det är också en viktig del för att man ska kunna rätta till förutsättningarna, för det handlar ju om när

det går fel. En stor del av den offentliga verksamheten fungerar såklart på ett bra sätt, men det är genom det här vi kan dra lärdomar.

Flera ärenden har mina kollegor redogjort för, och KU har även haft en offentlig hearing där justitieombudsmännen redogjorde för sina bedömningar och utskottet fick möjlighet att ställa frågor.

Våra myndigheter och alla som jobbar där har en värdegrund att arbeta utifrån som baseras på grundlagen. I den statliga värdegrunden handlar det om demokrati, legalitet, objektivitet, fri åsiktsbildning, respekt, effektivitet och service.

Det kan låta kortfattat men är ganska omfattande. Det innebär att alla ska respektera demokratiskt fattade beslut, att alla beslut man själv fattar ska följa lagen, att handläggningen och utförandet ska vara sakligt och opartiskt och att man ska respektera grundlagens fri- och rättigheter och själv som offentliganställd åtnjuta dem. Vidare ska man alltid visa respekt för varandra på arbetsplatsen och alla man möter i tjänsten. Som om detta inte vore nog ska man även vara effektiv i arbetet och ge snabb och vänlig service till dem man möter.

Jag är övertygad om att dessa värderingar i huvudsak styr våra myndigheter, men vi medborgare ska kunna förvänta oss att bli behandlade rätt i alla sammanhang. Här visar JO:s ämbetsmannaberättelse på när det inte går till som det borde.

Det kan vara så att den lagstiftning riksdagen beslutat om gör det omöjligt att göra ett gott jobb eller så kan det brista i tillämpningen av lagstiftningen.

Miljöpartiet ställde en fråga om långa häktningstider för barn, vilket tas upp i ett ärende. Här är JO:s bedömning att lagstiftningen är tillräcklig och att felen som begåtts handlar om att lagen inte tillämpats på rätt sätt.

Även om man är misstänkt för ett allvarligt brott ska man fortfarande behandlas på ett korrekt sätt genom hela processen. Här har särskilt barn en skyddsvärd ställning, och därför behöver arbetet i verksamheten förbättras.

Några andra ärenden pekar på ett annat problem, nämligen bältesläggning i kriminalvården. Grundlagen skyddar oss från påtvingade kroppsliga ingrepp, men det finns ett utrymme att i lag besluta om undantag från detta skydd. Det finns tvångslagstiftning inom psykiatrin och kriminalvården, och bältesläggning är en sådan åtgärd.

Det som beskrivs är att i vissa verksamheter i kriminalvården sker detta väldigt sällan, och det kan gå år mellan gångerna. Det är svåra bedömningar att göra, men varje enskilt tillfälle måste ändå gå rätt till.

När det gäller den mycket ingripande åtgärden bältesläggning visar JO:s utredning att lagstiftningen ser olika ut beroende på inom vilken verksamhet åtgärden utförs. Inom kriminalvården omgärdas den inte av samma rättssäkerhetsgarantier som inom vården.

Åtgärden utifrån det här ärendet blir då en annan från JO:s sida. Här gör JO bedömningen att lagstiftningen behöver förtydligas, och JO har därför använt sig av möjligheten att väcka frågan om översyn av lagstiftningen till regeringen, som får en kopia av beslutet. Här behöver också ett utvecklingsarbete ske men på ett annat sätt än i det föregående ärendet.

Jag tackar riksdagens justitieombudsmän för ett gediget arbete, vilket flera talare före mig har framhållit är värdefullt för många runt om i landet för att de ska kunna göra ett gott jobb gentemot medborgarna.

Precis som nämndes kan alla följa detta, för det här är en skrift som är mer lättillgänglig än den ser ut. Det är en offentlig hearing som alla kan se på tv, och i dag har vi debatterat denna ämbetsmannaberättelse här i riksdagen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 8 Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU9

Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (prop. 2021/22:69)

föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 14 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Regeringen föreslår att pandemilagarna förlängs i fyra månader. Socialutskottet vill att de förlängs i två månader – detta för att riksdagen ska kunna vara kontrollstation och bedöma om lagarna fortfarande behövs.

Vi gjorde likadant i höstas då pandemilagarna bedömdes av riksdagen efter två månader innan en förlängning gjordes. Det är en bra ordning som gör att regeringen inte har lagarna disponibla längre än nödvändigt.

Behövs pandemilagarna nu? Kristdemokraterna menar att de behövs för att man ska kunna göra träffsäkra smittskyddsåtgärder. Låt mig ge ett exempel. Att se till att in- och utpassering fungerar så att avstånd kan hållas är nödvändigt vid stora arrangemang med många deltagare, och att man nu kan sektionera större lokaler är bra. Det gör att fler arrangemang kan genomföras med många deltagare på ett smittsäkert sätt. De tillfälliga pandemilagarna gör det möjligt med denna sorts träffsäkra åtgärder.

Alternativet, utan tillfälliga pandemilagor, är att använda befintliga lagor som ordningslagen, vilket också gjordes under första delen av pandemin. Men det var inte lyckosamt eftersom åtgärderna blev bredare än nödvändigt och mer av en hagelsvärm än träffsäker åtgärd. Ordningslagen och andra befintliga lagor är inte gjorda för att användas ur smittsäkerhetssynpunkt och fungerar därför dåligt vid exempelvis en pandemi orsakad av virus. Därför behövs de tillfälliga lagorna ännu en tid, men socialutskottet anser att det ska göras en ny bedömning efter två månader – eller snarare innan två månader har gått för en eventuell fortsättning.

Utskottets godkännande av en förlängning innebär inte att Kristdemokraterna anser att alla åtgärder regeringen genomför är rätt. Vi tycker till exempel att stängningen av restauranger klockan 23 är svår att motivera ur smittskyddssynpunkt.

Prot. 2021/22:55
19 januari

Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

Herr talman! Under beredningen av regeringens proposition kom Moderaterna med ett förslag till utskottsinitiativ som då behandlades tillsammans med betänkandet eftersom de hängde ihop. Vid sidan av frågan om att riksdagen ska vara kontrollstation efter två månader fanns fler förslag.

Ett av dem handlade om ett tillkännagivande som innebar att regeringen inför en eventuell fortsättning av lagarna efter två månader ska ha med en underställandemekanism som gör att riksdagen är delaktig i fler beslut än i dag. Vi kristdemokrater anser att regeringen borde ha fått i uppdrag att arbeta fram en sådan.

Vidare hade Moderaterna förslag om att regeringen ska ta fram en exitstrategi, det vill säga en plan för hur vi agerar på vägen ut ur pandemin. Vi närmar oss den tidpunkt då coronaviruset kommer att bli en av flera tidvis svåra infektioner som plågar befolkningen men som inte kräver särskilda lagar. Kristdemokrater hade gärna sett en exitstrategi från regeringen i nästa vända.

Då inget av dessa förslag fick majoritet i utskottet finns de inte med i betänkandet i dag. Det beklagar vi.

Däremot finns det med ett tillkännagivande från utskottet om att testning och smittspårning måste fungera på bästa sätt för att riksdagen ska kunna bedöma behovet av tillfälliga pandemilagor. Under en period i höstas avbröt Folkhälsomyndigheten testningen, vilket gjorde att vi inte kunde bedöma hur pandemin utvecklade sig eftersom vi inte visste hur många som var smittade – därav tillkännagivandet som kommer från Kristdemokraternas följdmotion.

Just nu har vi en situation där regionerna arbetar intensivt och dygnets alla timmar med testning, men ändå räcker det inte till när smittan nu sticker i väg. Att vi just nu tvingas prioritera vilka som ska kunna testa sig är rätt och riktigt.

Det vaccin som erbjuds befolkningen ges nu till allt fler också i en tredje dos. Detta är mycket glädjande. Regionernas arbete med såväl testning som vaccinering är imponerande. De gör detta i stor skala trots att de har många medarbetare som är sjukskrivna på grund av covid-19-smitta.

Herr talman! Det är smittan som är besvärlig. Många är smittade, ibland helt utan symtom, många med milda symtom och ett mindre antal med svår sjukdom. Vaccinet gör nytta eftersom det medverkar till att svår sjukdom och död kan minska ordentligt. Men smittan råar vi ännu inte på fullt ut eftersom det fortfarande är många som saknar den tredje dosen. Därför behöver vi hålla avstånd och ge oss själva de säkerhetsmarginaler som behövs.

Sjukvården har det tufft än en gång. Sjukfrånvaron på grund av smittan påverkar dem. Det är ett ökat inflöde av patienter som är svårt sjuka i covid-19, men det är också många andra sjukdomar som gör att människor behöver sjukhusvård. Den planerade vården behöver än en gång skjutas upp, och detta gör att patienter som redan väntat länge på vård får vänta ännu längre.

I grunden är problemet att vi har för få vårdplatser, det vill säga för få sjuksköterskor, specialistsjuksköterskor och andra kompetenser som krävs för att kunna bemanna vårdplatser.

Det har ganska länge setts som ett tecken på medicinsk framgång att sjukhusen kan minska antalet vårdplatser. Det är självklart så att det är utmärkt om dagkirurgi kan användas i stället för inläggning. Behandling

med läkemedel kan ibland ersätta inläggning, och digital utveckling underlättar en del. Men den inställning som rått länge att det är ett mål i sig att minska antalet vårdplatser har gjort att Sverige nu har lägst andel vårdplatser i Europa. Det är fel utveckling. De budgetkompletteringar som arbetades fram i höstas och blev riksdagens beslut innehåller extra och särskilda medel för att öka antalet vårdplatser. Resurser tillförs, och nu krävs tydlig nationell ledning så att vi långsiktigt får fler vårdplatser.

Kristdemokraterna ställer sig bakom reservation 4, som berör frågan om lagarnas proportionalitet.

Anf. 15 KRISTINA NILSSON (S):

Herr talman! I dag fattar vi beslut om förlängning av pandemilagen. Jag är övertygad om att vi alla önskar att det inte hade behövts, men som läget ser ut med en exceptionell smittspridning i samhället är det nödvändigt.

Sedan pandemin bröt ut har regeringens utgångspunkt varit att begränsa smittspridningen, rädda liv och samtidigt hålla samhället igång i största möjliga mån. Jag vill poängtera, herr talman, att bara för att lagen finns innebär inte detta att restriktioner ska finnas lika länge som lagen finns. De ska bort så snart det är möjligt med hänsyn till smittspridningens påverkan på samhället. Det är också viktigt att veta att utskottet via sin initiativrätt har möjlighet att avskaffa lagen tidigare om det skulle visa sig nödvändigt.

Restriktioner och rekommendationer ska enbart införas på grund av covid-19, ingenting annat. Det är inte aktuellt att införa restriktioner till följd av vanliga säsongssjukdomar som influensa, RS-virus eller vinterkräksjuka, men det är viktigt att förstå att vårdpersonalen får slita extra hårt när de inte bara ska vårda patienter med covid-19 utan även patienter med dessa sjukdomar. Med en smittspridning på rekordnivåer riskerar vi även personalbortfall inom samhällsviktiga funktioner, vilket gör det ännu mer angeläget att ta till de åtgärder som krävs för att pressa ned smittan.

När det gäller testning och smittspårning är det naturligtvis självklart att utskottet följer vad som händer, men ytterst är detta ett ansvar för regionerna. Den 22 december beslutade regeringen om ett uppdrag till Folkhälsomyndigheten om stöd för att genomföra överenskommelsen om nationell testning och smittspårning. I går fick vi intressant information från Folkhälsomyndigheten, och vi anser därför att inget ytterligare tillkännagivande behövs när det gäller smittspårning. Jag vill därmed, herr talman, yrka bifall till reservation 7.

Vi är alla trötta på pandemin, men jag tycker faktiskt inte att det är läge att försöka plocka politiska poäng när vi är i ett allvarligt läge med rekordartad smittspridning och ökad belastning på vården och i förlängningen på hela samhället.

Jag är mycket tacksam över att sju av riksdagens åtta partier nu är överens om att förlänga lagen i fyra månader men i ett tillkännagivande till regeringen kräva att en ny bedömning ska göras efter två månader.

Vi vet att läget kan förändras snabbt. Att i dagsläget helt avskaffa lagen, som Liberalerna har föreslagit, ser jag som väldigt oansvarigt. Att Liberalerna tycks veta bättre än Folkhälsomyndigheten vilka smittskyddsåtgärder som krävs i det läge som Sverige befinner sig i just nu tycker jag är förvånansvärt.

Prot. 2021/22:55
19 januari

*Fortsatt beredskap
genom förlängd giltighet
av covid-19-lagen
och lagen om tillfälliga
smittskyddsåtgärder på
serveringsställen*

Liberalerna och Moderaterna säger att de vill utöka användningen av vaccinationsbevis och på så sätt undvika mer omfattande begränsningsåtgärder. Detta kan låta smakfullt, men just nu är det dessvärre inte en tillräckligt effektiv smittskyddsåtgärd. Vaccinet minskar risken för att bli allvarligt sjuk, men likt alla andra vacciner ger det inte ett hundra procentigt skydd. Med den nya omikronvarianten ser vi att även de som har fått två doser vaccin blir smittade och kan sprida smitta vidare. Därför räcker inte vaccinationsbeviset som verktyg just nu för att förhindra smittspridning. Och utan pandemilag skulle vi i dagsläget dessutom inte ha någon laglig grund för att över huvud taget använda vaccinationsbevis.

Herr talman! Det bekymrar mig att den andel som ännu inte vaccinerat sig fortfarande är för hög. Dessa personer riskerar allvarligare sjukdom om de smittas och har större risk att dö. Jag vill ännu en gång uppmana alla som ännu inte har vaccinerat sig att göra det, men jag vill vara tydlig med att detta är vars och ens personliga ansvar. Den modell vi har i Sverige med frivillighet när det gäller vaccinationer anser jag fungerar väl. Att på olika sätt tvinga människor, så som vi ser i andra delar av världen, är något som jag personligen tar starkt avstånd från.

Slutligen, herr talman, anser jag att det är oerhört viktigt att regering och myndigheter har de möjligheter och verktyg som krävs för att begränsa smittspridningen i syfte att rädda liv och hälsa. Bedömningen av vilka verktyg som ska användas bör göras i kontinuerlig dialog mellan regering och riksdag och bygga på myndigheternas bedömningar.

Att våra beslut bygger på bästa tänkbara underlag är viktigt. Jag tycker att det i ett svårt läge är en styrka att ett i stort sett enigt socialutskott i och med dagens beslut förlänger lagen i fyra månader men begär att den ska tas bort efter två om så är möjligt. Det allra bästa hade naturligtvis varit om pandemin hade varit över och behovet av förlängning inte funnits över huvud taget, men där är vi tyvärr inte ännu.

Anf. 16 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Herr talman! Ledamoten Kristina Nilsson har många kloka åsikter som jag instämmer i, inte minst vikten av att vaccin erbjuds befolkningen och inte får vara ett tvång.

Jag vill återkomma till de åtgärder som görs med stöd av pandemi-lagen. Smittan är ett av skälen till att vi behöver ha åtgärder, men också sjukvårdens belastning. Nu tenderar det att vara så att vi riskerar att behöva införa fler restriktioner än som kanske är nödvändigt på grund av smittan beroende på att sjukvården är underdimensionerad.

Hur ser ledamoten Kristina Nilsson på behovet av fler vårdplatser?

Anf. 17 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Acko Ankarberg Johansson för frågan. Jag är överens med henne om att det behövs fler vårdplatser. Men vårdplatser är inte bara platser och sängar, utan det handlar naturligtvis också om personal. Det viktigaste är faktiskt personalen. Därför tror jag att det är oerhört viktigt att vi fortsätter att satsa på vårdpersonalen. Vi behöver se till att fler vill utbilda sig, att de får möjlighet att göra det och att de kanske får möjlighet att specialisera sig. Men det är också oerhört viktigt att se till att vården är av en sådan karaktär och har en sådan arbetsmiljö att de som faktiskt finns i vården i dag vill vara kvar där. Vi är därför helt överens om

att det behövs mer luft i sjukhusorganisationen. Vägarna dit får vi försöka komma överens om så småningom.

Anf. 18 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för svaret. Jag håller med om att det är personalen som det handlar om. Det lyfte jag självklart fram i mitt anförande. Men jag lyfte också fram att jag tror att en faktor som vi måste ta itu med – det handlar inte bara om brist på pengar och på en bra arbetsmiljö, men det är en riktigt dålig arbetsmiljö i många delar av sjukvården i dag – är den inställning som har funnits hos många, både hos tjänstemän och förtroendevalda, att vi mäter medicinsk framgång i hur många vårdplatser som vi kan plocka bort. Jag tror att vi måste vända denna mentala inställning och se att sjukvården nog i någon mening alltid kommer att behöva expandera därför att vi kan upptäcka, bota och behandla många fler sjukdomar. Så förhoppningen om att vi snart hittar det läge när vi nästan inte behöver sjukhus därför att vi har en massa andra metoder kommer inte att finnas.

Vi är nog överens om att inte tro att det handlar enbart om att en utbyggd hemsjukvård skulle räcka till, även om det också måste göras.

Så hur kan vi hjälpas åt, inte minst när det gäller nationell styrning av dessa pengar så att vi får till en ändrad inställning? Vi måste ha en större grundbemanning i sjukvården så att vi klarar de påfrestningar som kommer.

På vilket sätt kommer ledamoten att medverka till det?

Anf. 19 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Herr talman! Jag har själv varit verksam inom både hälso- och sjukvård och äldreomsorg, och jag har noga följt utvecklingen de senaste 25 åren. Jag är av den uppfattningen att vi har gjort många politiska misstag under årens gång, till exempel när kanske även vi socialdemokrater för mycket bejakade new public management-styrning och denna typ av industriella modeller. Eftersom vården är av en helt annan art än att till exempel reparera bilar är sådana modeller inte bra för hälso- och sjukvården. Marknadsstyrning och fragmentisering är också saker som jag tycker att alla politiska partier kan fundera på om det är det bästa sättet att ta hälso- och sjukvården framåt.

På Acko Ankarberg Johanssons fråga hur jag tänker medverka till att ta denna utveckling i en annan riktning kan jag säga att vi är helt överens om att det inte enbart handlar om pengar även om pengar också naturligtvis behövs. Ska vi ha ett system med mer luft kommer det att kosta mer, och då måste vi vara beredda att skjuta till mer resurser.

Men på det stora hela tänker jag ändå att det är personalen som är det viktiga. Ju mer som vi tillsammans kan göra som hjälper personalen, stärker personalen, förbättrar arbetsmiljön, stärker möjligheterna till utbildning, vidareutbildning och kompetensutveckling, desto längre kommer vi att komma.

Anf. 20 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation 3. Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till just reservation 3.

Prot. 2021/22:55
19 januari

*Fortsatt beredskap
genom förlängd giltig-
het av covid-19-lagen
och lagen om tillfälliga
smittskyddsåtgärder på
serveringsställen*

Herr talman! Jag konstaterar att det inte är första gången som vi hanterar denna pandemilag i denna kammare. Men jag tror att jag talar för de allra flesta om jag säger att jag innerligt hoppas att det är sista gången.

Skillnaden mellan denna debatt och den debatt som vi hade här den 8 januari förra året kan sammanfattas med ett ord: vaccination. Att Sverige har en så hög vaccinationsgrad gör att sjukvården i dag i första hand inte belastas av människor som är svårt sjuka i covid-19. Vaccinet skyddar mot svår sjukdom och död. Ta ditt vaccin – första, andra och tredje dosen! Det är naturligtvis extra viktigt att vaccinera dig om du än så länge är helt ovaccinerad. Det är att ta ansvar för både dig själv och andra.

Herr talman! När pandemin slog till stod det ganska snart tydligt att Sverige var ett land utan lagstiftning för civila kriser. De flesta andra demokratiska länder har detta. Norge hade det inte heller. Men regeringen Erna Solberg tog fram sin krislag redan i april 2020. Här tog det mer tid. Vi minns alla att den första pandemilagen, krislagen, aldrig användes av regeringen, och den varade i tre månader. Sedan avskaffades den.

Det som vi nu har att hantera är regeringens begäran att få förlänga pandemilagen, som började gälla den 10 januari, i ytterligare fyra månader. Det säger vi moderater nej till. Vi accepterar två månaders förlängning av skäl som jag alldeles strax ska gå in på.

Denna lag ger möjligheter att genom föreskrifter och beslut i enskilda fall införa vissa begränsningar för vissa verksamheter. Dessa föreskrifter och beslut får inte vara mer långtgående än vad som är försvarligt med hänsyn till faran för människors liv och hälsa. I detta ligger enligt regeringen bland annat att begränsningar inte ska gälla längre tid än vad som är absolut nödvändigt. Detta är viktigt för det ställningstagande som vi moderater har gjort.

Herr talman! Moderaterna är kritiska till de breda restriktioner och inskränkningar som regeringen lade fram den 11 januari 2022. Vi anser att regeringen i betydligt större utsträckning borde ha valt att använda sig av vaccinpass, så att restauranger och kultur- och idrottsevenemang ska kunna fortsätta utan dessa deltagarbegränsningar.

Vi konstaterar att riksdagens partier under hela denna pandemi har tagit ett omfattande ansvar. Det har varit självklart för oss alla att göra detta.

Det har tyvärr inte varit lika självklart för regeringen vare sig att informera riksdagens partier innan man gick ut förra måndagen eller att informera alla de människor som finns i de branscher som i princip över en natt fick se sina förutsättningar drastiskt förändras.

Vi anser faktiskt att det är under all kritik att regeringen lade fram dessa som vi ser som ganska obalanserade generella restriktioner och inskränkningar utan någon förankring i riksdagens partier.

Statsminister Magdalena Andersson kallade, som ni alla vet, partiledarna till ett möte som ägde rum först två dagar efter att man hade presskonferens och då mer för att informera. Detta är ett väldigt arrogant sätt att hantera frågan, inte minst då regeringen faktiskt grundar åtgärderna på det tillfälliga bemyndigande som man har fått av riksdagen genom den så kallade pandemilagen.

För att kunna använda sig av vaccinbevis från och med februari månad krävs det att denna pandemilag förlängs. Moderaterna står bakom och kommer därför att rösta för en förlängning av denna tillfälliga lag. I ljuset

av den oerhört snabba smittspridningen ter det sig naturligtvis inte heller rimligt att man inte skulle ha detta verktyg efter januari månads utgång.

Regeringens förtroendeskadliga agerande den 11 januari innebar att vi moderater i torsdags lade fram ett förslag till utskottsinitiativ för utskottet. Det innehöll fyra krav.

Det första var det som vi fick majoritet för, nämligen att förlängningen av lagen begränsas till två månader och inte de fyra som regeringen krävt.

Vårt andra krav var att man inte skulle ha de här mer omfattande restriktionerna utan mindre omfattande restriktioner och i stället använda sig av vaccinpass i högre utsträckning.

Den tredje delen handlade om den så kallade underställandemekanismen, som Moderaterna drev fram till den första tillfälliga lagen och som innebär att när regeringen anser att den behöver fatta brådskande beslut ska den inte hindras att göra det. Dock måste den snarast, direkt, underställa riksdagen beslutet så att riksdagen om den anser att regeringen har fattat ett omotiverat beslut kan upphäva detta. I den förlängning av lagen som vi nu tar ställning till finns denna underställandemekanism inte kvar, i och med att stängning inte heller finns kvar. Vi anser att det också ska vara kopplat till restriktioner, så att vi behåller den demokratiska möjligheten att begränsa regeringens bemyndigande och möjligheter att fatta beslut i detta avseende. Det är för oss oerhört viktigt demokratiskt.

Den fjärde delen handlar om exitstrategin och det rimliga i att verksamheter och människor som får se sitt liv drastiskt förändrat också vet hur planen för återgång till ett normalt liv ska se ut.

Den här debatten sker också lite grann i skuggan av den diskussion som den senaste veckan har uppstått när det gäller Coronakommissionens krav på att få ut dokument för att kunna fullgöra sitt uppdrag. Låt mig bara säga att detta har gjort att Moderaternas förtroende för regeringen ytterligare har undergrävt. Vi ser det som väldigt viktigt att regeringens makt när det gäller de här delarna kan begränsas. Det är också viktigt att uppmana till att regeringen fullt ut deltar och bidrar till att vi kan få alla kort på bordet när det gäller detta.

Jag vill också kort nämna en bransch som har drabbats väldigt hårt och som alldeles för sällan lyfts fram i den här kammaren. Det är många branscher som drabbas. Vi har diskuterat mycket när det gäller restaurangbranschen, evenemangsbranschen och så vidare. Men även kulturbranschen får just nu väldigt illa. Man kanske har skaffat en vikarie till sitt ordinarie arbete därför att man skulle delta i en uppsättning som plötsligt ställdes in. Det innebär för vissa att man inte har någon inkomst. I princip försvann den över en natt. Det är viktigt att vi åtgärdar detta och att vi ser dessa människor eftersom det är så viktigt för oss att de finns kvar. Vi får inte riskera att viktiga delar i en hel bransch inte kan komma tillbaka. De var här i förra veckan för att visa upp sig, och jag vill bara säga att vi ser dem och hör dem. Det är viktigt att agera för att de ska få bättre förutsättningar.

Slutligen, fru talman, är det viktigt för Moderaterna att vi i Sverige tar till alla medel vi kan för att undvika breda, generella inskränkningar och restriktioner. För att åstadkomma det bör ansträngningarna för att verkligen få till en bred vaccination av vår befolkning intensifieras. Enligt oss ska utgångspunkten vara att är man vaccinerad ska man kunna leva ett så vanligt och normalt liv som det bara är möjligt. Detta säger jag mot bak-

Prot. 2021/22:55
19 januari

*Fortsatt beredskap
genom förlängd giltig-
het av covid-19-lagen
och lagen om tillfälliga
smittskyddsåtgärder på
serveringsställen*

Prot. 2021/22:55
19 januari

*Fortsatt beredskap
genom förlängd giltig-
het av covid-19-lagen
och lagen om tillfälliga
smittskyddsåtgärder på
serveringsställen*

grund av den snabba smittspridning vi just nu ser. Den påverkar naturligtvis detta. Men vi anser ändå att en central del i den fortsatta hanteringen av pandemin måste vara att vi ska använda oss av både mindre långtgående restriktioner, så få som möjligt, och vaccinpass när det är möjligt.

Därmed tackar jag för debatten.

(Applåder)

Anf. 21 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Som jag sa i mitt anförande är jag väldigt glad att sju av åtta av riksdagens partier är överens om att nu förlänga pandemilagen. Men jag känner ändå att jag skulle vilja ha ett klargörande från ledamoten Waltersson Grönvall. Vi är väl ändå överens, fru talman, om att vi i och med dagens beslut förlänger lagen i fyra månader men uppdrar åt regeringen att återkomma om två och om möjligt avskaffa lagen. Då blir min fråga, sedan jag lyssnat på Waltersson Grönvalls anförande: Vet Moderaterna redan i dagsläget att lagen inte kommer att behövas om två månader?

I inledningen av pandemin var det stora problem med att få till träffsäkra och ändamålsenliga åtgärder. Regeringen jobbade hårt för att få en pandemilag på plats. Även riksdagen jobbade ganska hårt, skulle jag vilja säga. Hur tänker Moderaterna att regering och riksdag ska agera om vi nu skulle få en mer aggressiv variant av viruset om en månad, två månader eller tre månader?

Anf. 22 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten Nilsson, för denna fråga!

Vi står just nu i en situation där utvecklingen sker snabbt. Det vi vet är att det i dag inte är patienter som är svårt sjuka i covid som ligger på våra sjukhus. Det är andra sjukdomar, och det gör att belastningen på sjukvården är svår – främst därför att personal i flera samhällskritiska funktioner just nu i hög utsträckning är hemma i karantän, med symtom eller för att vårda sjuka barn. Detta är naturligtvis en svårighet.

Det positiva verkar vara att smittan drar fram över vår befolkning i en oerhörd hastighet. Det gör att vi har goda skäl att hoppas att vi till den 31 mars ska vara ur den absolut värsta delen. Vår förhoppning – jag tror att jag talar för oss alla – är att vi ska kunna slippa pandemilagen, som ändå är en väldigt ingripande lag i människors liv, efter den 31 mars.

Vi vet naturligtvis inte detta. Det innebär att vi kan komma att behöva fatta ett nytt beslut längre fram. Men det som skedde för ett par veckor sedan var ju att regeringen helt utan att informera riksdagens partier gick ut med väldigt långtgående restriktioner. Mina frågor till ledamoten Nilsson är: Tycker ledamoten Nilsson att framförhållningen från regeringens sida var rimlig? Var det rimligt att gå ut med så här långtgående restriktioner? Har dessa restriktioner blivit logiska, och drabbar de utsatta branscher på ett rimligt sätt?

Anf. 23 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Jag delar absolut Camilla Waltersson Grönvalls förhoppning att vi är på väg mot slutet av pandemin, men det kan självfallet ingen av oss veta.

Jag vänder mig mot beskrivningen ”helt utan att informera”. Jag anser att i alla fall presidiet var informerat om detta. Vilka fler som sedan ska informeras i ett sådant läge är upp till regeringen att avgöra, anser jag.

Jag tycker inte att jag riktigt fick svar på min fråga. Eftersom tillkännagivandet ändå säger att lagen ska avskaffas om två månader vill jag ge min tolkning, och den är naturligtvis: om det är möjligt. När jag lyssnar till Camilla Walterssons anförande, fru talman, tycker jag dock att hon är väldigt tydlig med att den *ska* avskaffas då.

Det skulle vara bra om Camilla Waltersson kunde svara tydligt på frågan: Vet Moderaterna redan i dagsläget att lagen inte behövs i mer än två månader? Det räcker med ett enkelt ja eller nej.

Anf. 24 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Jag noterar att det inte blir några svar på de frågor jag ställer: Har framförhållningen varit rimlig? Var det rimligt att de människor som finns i och bakom dessa branscher, hårt arbetande människor som fick sina förutsättningar helt och hållet förändrade över en natt, fick ställa om med denna korta framförhållning? Jag tror att kanske inte ens Socialdemokraterna tycker att detta var rimligt.

Jag var väldigt tydlig när jag svarade i mitt förra inlägg. Vi vet inte var vi befinner oss den 31 mars. Men utgångspunkten är naturligtvis att lagen ska avskaffas så fort det bara är möjligt. Vår uppmaning till regeringen var också väldigt tydlig. Man ska i betydligt större utsträckning använda sig av mindre långtgående restriktioner och vaccinpassen.

Det är skillnad på att vara vaccinerad och att vara ovaccinerad. Det är till största delen de ovaccinerade som i dag belastar sjukvården. Det gör man annars inte riktigt längre om man inte har en underliggande sjukdom eller något annat sådant bekymmer.

Det är en stor skillnad. Det är väldigt viktigt att vi i så stor utsträckning som möjligt håller det svenska samhället öppet när så är möjligt. Jag betonar det igen mot bakgrund av att vi just nu befinner oss i en allvarlig situation där smittspridningen eskalerar ganska snabbt.

Det gör att man för tillfället just nu måste fatta beslut med stor balans. Vi anser att man gjorde detta alltför långtgående den 11 januari.

Anf. 25 LINDA LINDBERG (SD):

Fru talman! Socialutskottet är åter i kammaren för att debattera propositionen om en förlängning av covid-19-lagen. Få lagar har väl engagerat svenska folket som denna, vilket såklart är fullt förståeligt. Pandemin har påverkat oss alla på ett eller annat sätt.

Vi har sett hur nära och kära kämpat i svår sjukdom, hur nära och kära har fått avstå från sina drömmar som bokats och sparats till och som även gått förlorade. Många har upplevt ensamhet, inte minst vid högtider, och vi vet hur våra äldre har fått isolera sig under långa perioder.

Alla har på sitt eget sätt och med sina förutsättningar tagit sitt ansvar för att vi ska hålla oss friska och undvika att drabbas alltför mycket av pandemins framfart. Inte minst personal inom vården, skolan och andra samhällsviktiga och samhällsnära yrken har sett till att livet och samhället ändå har fungerat trots allt.

Åsikterna har gått brett isär, och det är också förståeligt. Var och en har sin övertygelse, och det bör respekteras.

Fru talman! Vi är också många som har tagit del av rapporter av alla sorters karaktär, vissa med mer sanningshalt än andra. Vi ser och hör delade uppfattningar och ingångar i många frågor som rör pandemin och dess hantering. Det gäller vaccinering, restriktioner, maktförskjutning och så vidare.

Av alla de otaliga mejl som landat i våra mejlboxar går det att utläsa ilska, förtvivlan, hopp och glädje. Som jag vet att jag har framfört tidigare här i kammaren läser jag och tar till mig det som framförs även om jag inte har kapaciteten att alltid ge ett svar.

För mig är det slutligen oerhört viktigt att hålla en balanserad och nyanserad ton i debatten, vilket jag ständigt lutar mig mot. Det är också viktigt att hålla isär de olika frågorna.

Att i krissituationer finna en balans är viktigt. Därmed är också pandemilagen viktig. Faktum är att vi behöver en lag. Den ordningslag som vi lutade oss mot inledningsvis var för vidlyftig. Men faktum är att dagens tillfälliga pandemilag behöver förbättras och förändras.

Vi i riksdagen utgör en kontroll. De beslut som regeringen fattar, och i synnerhet de som har en stor påverkan på individens fri- och rättigheter, ska underställas riksdagen. Det är min och Sverigedemokraternas fasta övertygelse, fru talman.

Det är också så att vi tidigt har framfört att beslut som har stor betydelse för människans fri- och rättigheter ska skickas till riksdagen för att inte minst en debatt ska kunna föras. Där ges partierna en chans att inför svenska folket göra sitt ställningstagande. Där är debatten öppen och inte minst transparent. Där kontrolleras den förskjutning av makten som vi i någon mening givit regeringen.

Fru talman! Jag vill påstå att vi i höstas såg det tydligt när vaccinationsbeviset infördes. Det hade varit bra för Sverige och debattklimatet att vi i kammaren här i Sveriges riksdag hade haft möjlighet att debattera en sådan fråga. Folket väntade otåligt på partiernas ställningstagande och hur vi skulle agera och reagera.

Faktum var att det inte fanns något att ta ställning till. Vi hade inte möjlighet att föra en debatt här i kammaren. Vi hade ingen möjlighet att fatta beslut i frågan och få chans att här i kammaren få debattera en fråga som engagerade det svenska folket. Det blev i stället en våt filt över hela frågan.

Fru talman! Det var dåligt för Sverige, i synnerhet då det kommunicerades ut på ett ganska knapphändert vis med lite underlag och resonemang. Hade Sverigedemokraternas förslag om att beslut ska underställas riksdagen genomförts hade vi haft en debatt här i kammaren. Frågan hade också fått en gedigen beredning och behandlats enligt konstens alla regler.

Fru talman! Redan vid första behandlingstillfället av covid-19-lagen framförde vi följande: ”Det är också viktigt att beslut som fattas med befogenheter som tillfälligt delegeras regeringen och de avvägningar som görs av regeringen i sådana ärenden så snart som möjligt får underställas riksdagens bedömning och kontrollmakt samt att politiskt ansvar för beslut som tas – eller underlåts – kan utkrävas.”

Vidare har vi haft samma hållning när det våren 2021 gavs ökade befogenheter åt regeringen att stänga ned och begränsa öppettider för branscher. Vi anförde att riksdagen även då skulle pröva de långtgående begränsningarna av öppettider. Det skulle till exempel komma i fråga för

restriktioner som påtagligt begränsar enskildas möjligheter att bedriva näringsverksamhet.

Syftet skulle vara att riksdagen skulle få möjlighet att säkerställa att avvägning sker på ett proportionerligt och välunderbyggt sätt, där effekten av till exempel mycket begränsade öppettider i förhållande till smittspridning skulle kunna vederläggas. Det gäller att nyttan överväger de mycket långtgående konsekvenser som drabbar restaurang- och besöksnäring, arbetsmarknaden och samhällslivet i stort.

Under påtaglig tid har öppettider på serveringsställen genom föreskrifter begränsats på ett sätt som i praktiken gjort det svårt för många restauranger att bedriva sin kärnverksamhet. Flera remissinstanser anförde också att oförändrade begränsningar innebär stora och svåra konsekvenser för restaurangnäringen och arbetsmarknaden.

Sverigedemokraterna har i en återkommande dialog med regeringen krävt att regeringen tydligare redovisar proportionalitetsbedömningen för de begränsningar av öppettider som beslutats. Vi har än i dag inte fått några rapporter eller statistik över vilka vinster vi fått genom att begränsa öppettider för exempelvis restaurangnäringen.

Fru talman! Jag vill med detta ändå säga att vi hela tiden framfört att vi behöver en pandemilag som ger regeringen befogenheter att förhållandevis skyndsamt kunna införa restriktioner i ett läge som ständigt är föränderligt. Dessutom har regeringen givits mandat att ge myndigheter förhållandevis stor makt, och där har riksdagen i någon mening givits mun-kavle.

Riksdagens kontrollfunktion ska användas. Vi har fört fram att senast sju dagar efter det att regeringen fattat beslut ska dessa underställas riksdagen och få en sedvanlig beredning här i kammaren. Hade övriga partier instämt hade vi haft den ordningen på plats redan från start. Jag vill påstå att det hade varit en bra ordning, fru talman.

Sverigedemokraterna har således även i detta betänkande lagt fram skarpa lagförslag som innebär just förändringar i lagen för att kunna ha denna underställelse. Dock finns det fortsatt inte stöd för att vi ska ha den ordningen, och det är i någon mening beklagligt.

Vad vi däremot redan i höstas hade majoritet för i utskottet var att endast förlänga lagarna med två månader. Dock enades vi i utskottet om att i stället för att besluta om förkortad giltighet tillkännage för regeringen att den skulle återkomma med en skrivelse för att vi i dag skulle kunna väcka frågan om att eventuellt kunna häva lagen. Det var ingen som lyfte fram det, utan samtliga partier ansåg att lagen skulle gälla till utgången av januari.

I detta betänkande har vi däremot enats om att tillkännage för regeringen att vi menar att lagen endast ska gälla två månader framåt. Det gäller inte minst mot bakgrund av de restriktioner som regeringen nyligen införde utan att informera utskottet eller riksdagen.

Vi i Sverigedemokraterna var tveksamma till om restriktionerna verkligen hade bäring. Därför gjorde vi en KU-anmälan som innebär att konstitutionsutskottet ska granska om vidtagna åtgärder är förenliga med pandemilagen. Det är ett av de redskap vi har att ta till för att kontrollera besluten då en stor del av riksdagens mandat har delegerats till regeringen.

Fru talman! Vi är också av uppfattningen att det börjar bli dags att summera pandemin och försöka få en återgång till det normala. I takt med att

Prot. 2021/22:55
19 januari

Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

Prot. 2021/22:55
19 januari

*Fortsatt beredskap
genom förlängd giltig-
het av covid-19-lagen
och lagen om tillfälliga
smittskyddsåtgärder på
serveringsställen*

omikron breder ut sig och att en jämförelsevis stor del av befolkningen har lindriga symtom behöver restriktionerna ses över, inte minst när det kommer till familjekarantän. Det har i dag långtgående effekter på frånvaro från arbetsplatser, och det innebär en stor skolfrånvaro när familjer isolerar sig i hemmet med svaga symtom.

Vi tror att det är dags att få igång Sverige igen, fru talman. Med det sagt vill jag dock förtydliga att vår ståndpunkt är att vi anser att covid-19-lagen ska antas med våra lagändringar samt att vi har för avsikt att tillkännage till regeringen att lagen endast ska gälla i två månader framåt, det vill säga till utgången av mars månad.

Fru talman! Jag vill med det passa på att yrka bifall till vår reservation 2.

Anf. 26 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för anförandet! Jag vill först bara kort säga när det gäller frågan om information till utskottet att det kom från departementet precis som det ska göra, mejlvägen någon timme i förväg. Jag tror inte att det är information som vare sig ledamoten Lindberg eller, som tidigare, ledamoten Camilla Waltersson Grönvall är ute efter, utan samtal om innehållet. Information någon timme i förväg innebär inte att man kan påverka de beslut regeringen har fattat.

Jag reagerar när ledamoten säger att det hade kunnat vara ett annat, skarpt, förslag i dag. Rimligen hade det inte det. Däremot är vi helt överens om att vi skulle behöva titta på en underställandemekanism. Det Sverigedemokraterna hade med i sin följdmotion var ett skarpt ändringsförslag som innebär ändrad lagstiftning. Om riksdagen ska åstadkomma det måste vi göra en egen beredning, det vill säga ta fram ett underlag, skicka det på remiss, sätta samman det från utskottet, skicka det till Lagrådet och sedan lägga fram det.

Utskottet hade sitt första möte den 21 december, då vi beredde alla de här sakerna. Det är en omöjlighet att vi skulle ha kunnat få fram det på fem veckor – eller en ännu kortare tid än så, som det blir – för att det skulle kunna träda i kraft den 1 februari. Det hade inte på något reellt sätt varit möjligt att genomföra det som Sverigedemokraterna föreslår. Däremot har ni förstås all rätt att lägga fram förslaget.

Men det fanns ett förslag till utskottet i förra veckan om ett tillkännagivande som skulle göra att regeringen skulle ta fram ett sådant förslag och därmed bereda det på rätt sätt. Sverigedemokraterna valde att inte rösta för det, vilket gör att vi i dag inte har ett sådant majoritetsförslag på bordet.

Jag respekterar att Sverigedemokraterna vill ha en underställandemekanism; det vill Kristdemokraterna också titta på. Men om Sverigedemokraterna hade röstat för detta hade vi kunnat få igenom det i dag. Varför röstade Sverigedemokraterna inte för den delen i förra veckan?

Anf. 27 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Acko Ankarberg Johansson, för en intressant fråga!

Vi har egentligen framfört de här lagförslagen redan från första början, så det har funnits möjlighet för utskottet att framföra de synpunkterna. Man hade möjligtvis kunnat böja sig till att stödja ett tillkännagivande utifrån vårt förslag om ändring i lagen.

Jag vet att det finns en möjlighet att ha snabba beredningar. Själva pandemilagen togs fram med ganska kort varsel. Vi har också sett hur vi med ganska snabba puckar kan sätta in extra sammanträden i utskottet utifrån lagda utskottsinitiativ. Där kan vi även göra ställningstaganden efter en kvarts ajournering. Det finns alltså möjlighet att öppna upp för en lite snabbare hantering.

Om det hade varit ett önskemål från majoriteten av ledamöterna i utskottet är jag ganska övertygad om att vi hade kunnat nå konsensus i frågan och fått till en lagändring som hade kunnat börja gälla för ganska länge sedan. Den hade kunnat vara med inledningsvis i covid-19-lagen, när vi lade fram vårt förslag från allra första början.

Om övriga partier verkligen är intresserade av att ha en underställandemekanism kan jag säga att den möjligheten alltså har funnits redan från start. Jag upplevde att det hela i viss mån var en panikåtgärd. Det fanns redan ett förslag som innebär exakt samma sak och som i praktiken hade kunnat införas direkt i det nya lagförslaget. I stället vill man nu tillkännage för regeringen att det eventuellt i en framtida eventuell förlängning av lagen möjligtvis skulle kunna finnas en sådan mekanism. Och vem vet – vi kanske inte ens behöver en pandemilag vid det tillfället.

Min fråga till Acko Ankarberg Johansson är därför: Har Kristdemokraterna varit intresserade av att ha en underställandemekanism tidigare i beredningen, eller är ni det först i dag?

Anf. 28 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för svaret! Vi har en underställandemekanism om nedstängning fram till dess att lagen nu går ut, den sista januari. Jag tycker att det har varit alldeles utmärkt. Nu tas möjligheterna till nedstängning bort, och då kommer frågan om underställandemekanism i ny dager.

Vi ansåg inte i december, när vi behandlade följdmotioner, att det fanns skäl att gå fram med ett skarpt ändringsyrkande eftersom det helt enkelt inte går att genomföra. Det går jättebra att lägga fram skarpa ändringsförslag så länge de inte går igenom. Om man får majoritet får man ett elände, för man kan inte genomföra dem från den dag lagen ska börja gälla.

Det hade varit direkt omöjligt att göra en sådan konstitutionell ändring som handlar om var beslutsmakten ska vara genom att kort skriva samman något i utskottet. Det är lite svårare än så. Vi hade behövt ta fram ett underlag, remittera det – eftersom det är en helt annan väg – och landa ned det i utskottet. Vi är snabba; jag håller med ledamoten om det. Men sedan ska förslaget också skickas till Lagrådet. Det hade alltså rent praktiskt inte kunnat fungera fram till den 1 februari, och därför sa vi inte ja till förslaget i december.

Men sedan kom ett förslag om tillkännagivande, vilket gjorde att man hade kunnat få med det i den här omgången. Om Sverigedemokraterna hade röstat för det skulle vi i dag ha haft med det i beslutet. Jag vill ändå skicka med att om Sverigedemokraterna är besjälade av detta hade det funnits en möjlighet i eftermiddag om förslaget hade fått en majoritet i utskottet i förra veckan. Men nu gjorde det inte det, och därför finns inte underställandemekanism med som tillkännagivande.

*Fortsatt beredskap
genom förlängd giltig-
het av covid-19-lagen
och lagen om tillfälliga
smittskyddsåtgärder på
serveringsställen*

Sedan instämmer jag med ledamoten: Jag hoppas att vi inte behöver förlänga detta, utan att det kan räcka med två månader och att frågan sedan är ur världen. Men det vet vi inte.

Anf. 29 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Ankarberg Johansson, för en bra debatt här i kammaren!

Så är det såklart, men vi anser ändå att vi har lagt fram förslaget skarpt så pass många gånger och att det borde kunna finnas ett intresse för övriga i utskottet av att lyfta frågan. Man borde i så fall föra en debatt med oss sverigedemokrater om att man anser att vårt förslag är bra och att vi skulle kunna ha en överenskommelse. Men det väljer man att inte göra.

Jag anser att det är bättre att ha ett skarpt förslag som vi faktiskt kan få till stånd direkt, med omedelbar verkan. Jag ser också att det skulle kunna finnas tidsutrymme, för det finns i princip färdiga författningsförslag i vår följdmotion som tydligt berättar och som skulle kunna ligga till grund för en ganska skyndsam hantering.

Därav ser vi det också som lite luddigt att vi ska skicka ett sådant tillkännagivande om en lag som eventuellt inte ens finns framöver. Av den anledningen valde vi att inte ställa oss bakom det förslag som kom väldigt hastigt och lustigt vid det andra beredningstillfället.

Anf. 30 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan pandemin tog sitt grepp om världen och Sverige har Centerpartiet drivit på och varit en konstruktiv opposition – allt för att vi tillsammans med bred samsyn ska möta pandemin på bästa sätt. Vi har haft, och har, en pandemilag som har varit helt avgörande och helt nödvändig. Regeringen har haft, och har, befogenheter utöver det vanliga. Det är befogenheter som har inneburit att man har kunnat stänga ned verksamheter, begränsa våra fri- och rättigheter och så vidare. Det är befogenheter som hittills har varit nödvändiga men som vi hela tiden måste beakta och ompröva.

Den första pandemilagen tillkom mycket på grund av att Centerpartiet lyfte frågan om behovet av att ha en pandemilagstiftning på plats för att på ett effektivt sätt kunna hantera restriktioner, begränsa smittspridningen, ställa om samhället samt kompensera företag och branscher som drabbats hårt av införda restriktioner.

Efter ett intensivt arbete julen 2020 som jag tror att både regeringen och socialutskottet minns, kanske med vända, kunde vi lagstifta om den första pandemilagen.

Fru talman! Det har varit bra att besluten hittills kunnat fattas med brett stöd i riksdagen. I tider av kris är det viktigt att hitta breda majoriteter och samarbeten.

Nu debatterar vi återigen en förlängning av pandemilagstiftningen. Även denna gång har vi haft ett konstruktivt och bra samarbete i socialutskottet, där vi enats om att förlänga lagstiftningen med endast två månader i stället för regeringens förslag om fyra.

Inför beslutet om pandemilagens förlängning har vi i Centerpartiet noga övervägt hur vi ska ställa oss. Att förlänga en lag som ger regeringen extraordinära befogenheter att inskränka människors demonstrationsrätt, friheter och så vidare är inget som vi gör lättvindigt. Restriktioner som

införs måste hela tiden vara välavvägda och proportionerliga. Demokratiska rättigheter som demonstrationsrätt och rörelsefrihet är värden som Centerpartiet sätter högt på agendan, värden som vi hela tiden har med oss i våra bedömningar.

Centerpartiets utgångspunkt är och har alltid varit att användningen av restriktioner, vaccinbevis och andra smittskyddsåtgärder måste upphöra så fort situationen med smittspridning och belastning i sjukvården tillåter det. Där är vi tyvärr inte i dag. Eftersom vi saknar annan relevant krislagstiftning gör vi, precis som alla andra partier utom Liberalerna, bedömningen att vi än så länge är i ett läge av pandemin där vi måste ha lagstiftningen kvar för att kunna fortsätta rädda liv och fatta snabba beslut.

Det är ju det som är det luriga med det här viruset – vi vet inte hur det kommer att utvecklas. I somras och höstas var vi nog många som trodde att läget hade stabiliserat sig. Många hade börjat våga hoppas: Snart är vi nog igenom det. Snart är det över. Men sedan kom delta och omikron, och så ritades spelplanen om igen. I dag är vi alltså i ett läge där vi bedömer att det är för tidigt att avskaffa pandemilagen.

Fru talman! Under pandemin upplever jag att vi haft en god dialog med regeringen. Detta har varit en trygghet för oss ledamöter och för oss i partier som befinner sig utanför regeringen. Vi har kunnat följa arbetet, och vi har fått information i socialutskottet.

De befogenheter som regeringen fick kopplade till pandemin och covid-19 hanterade man till en början väl, och man involverade framför allt utskottet – fram till för någon vecka sedan. När regeringen vid presskonferensen den 11 januari presenterade nya restriktioner hänvisade man helt plötsligt även till RS-virus och hög sjukfrånvaro i vården.

Här anser jag och många med mig att regeringen överskred sina befogenheter. Vi kan inte begränsa människors frihet eller företags näringsfrihet på sådana grunder. Det har aldrig varit tanken med pandemilagstiftningen. Befogenheterna ska vara strikt kopplade till covid-19 och inget annat.

Denna stretch av befogenheter gör att jag, precis som Moderaterna och Kristdemokraterna, gärna hade sett att den nya pandemilagen haft en tydlig underställelsemekanism som gör att regeringen måste diskutera med och informera riksdagen inför att restriktioner ska införas. Jag tror att demokratin och tilliten till pandemihanteringen hade mått bra av mer dialog och samsyn i stället för att regeringen kör solo i frågan.

Fru talman! Vaccinationerna är vägen ut ur pandemin. Tack och lov har en ganska hög andel av befolkningen valt att vaccinera sig.

Centerpartiet hade gärna sett att man haft en tydligare tanke och del i pandemilagstiftningen om en exit ur pandemin. Fokus måste nu i högre grad vara att så snabbt som möjligt se till att fler får dos 3. Det är bara det som kan lindra situationen, och det är först när en högre andel av befolkningen har fått dos 3 som vi kan ta bort restriktionerna.

Under den första halvan av 2022 beräknas 80 procent av befolkningen få dos 3, vilket är mycket positivt eftersom det ger ett gott skydd mot både allvarlig sjukdom och smittspridning.

Men fortfarande är det 1,3 miljoner som inte tagit en enda dos vaccin. Här borde regeringen i stället för att peka finger och skylla på regionerna ta ett större ansvar för att fler ska vilja vaccinera sig, för vaccinationerna är som sagt vägen ut ur pandemin.

Prot. 2021/22:55
19 januari

*Fortsatt beredskap
genom förlängd giltig-
het av covid-19-lagen
och lagen om tillfälliga
smittskyddsåtgärder på
serveringsställen*

Anf. 31 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Nu är vi snart inne på det tredje året med covid-19-pandemin. Drygt 15 500 avlidna med covid-19. Varje död är en individ, och varje individ har anhöriga. Ett nedsläckt Stockholm i mars och april 2020, tyst och ensligt. Hemma kunde vi höra hur ambulanserna körde i ilfart mot Sankt Göran, så många ambulanser med dödssjuka. Nu är läget helt anorlunda. Det är så bra, och det är tack vare vaccinet.

Fru talman! En offentlig vård som redan före pandemin var som ett stort sparbeting. En äldreomsorg med för få utbildade, för få fast anställda och för lite medicinsk kompetens. En sjukvård som inte hade 100 procents kapacitet utan mindre än 80 före pandemin. Så är det fortfarande.

Applåder i sig ger ingen bra arbetsmiljö. De ger inte anständiga löner eller förkortad arbetstid för dem som jobbar jour. Tack till er som trots att era regionala politiker inte har en anständig personalpolitik sliter och får sjuka att överleva!

Fru talman! Mitt i pandemin har vi sett hur regionerna samlar pengar, överskott, på hög. Det tycker jag är väldigt illa. De pengarna ska förstås in i verksamheten. Och regeringen har inte lagt in tillräckligt för att boosta vården och omsorgen.

Fru talman! 70–80 procent av dem som är på iva nu är ovaccinerade. Ni som inte är vaccinerade utgör 17 procent av befolkningen räknat på tolv år och uppåt. Det är tolv gånger vanligare att ni som är ovaccinerade läggs in på iva. Ta till er det!

Vi med vaccin kan få en genombrottsinfektion, men sannolikheten att vi ska hamna på iva är begränsad. Det handlar också om dem som åker in till iva. Förutom de ovaccinerade är det de äldre äldre, som fortfarande utgör en riskgrupp, och de som har underliggande sjukdomar.

Behöver vi den här lagen, fru talman? Behöver vi pandemilagen trots att 83,7 procent är vaccinerade med två sprutor och 35,4 procent med tre doser? Det är lite lågt, måste jag säga. Ja, så länge det är ett allvarligt läge måste vi kunna ha en lag. Allvarligt läge handlar om vad som händer inom slutenvården och hur samhället i övrigt påverkas, och nu är den samhälls- ligen påverkan enorm.

Men vi måste ständigt väga in våra grundlagsskyddade rättigheter. Frågan om proportionalitet är grundbulten. Den måste ständigt vägas in. Regeringens befogenheter ska vara tillfälliga, förståeliga och transparenta. Det är tre ledord som borde ha följts.

Fru talman! Vi måste också väga in folkhälsoaspekterna, eventuella tillkortakommanden i lagstiftningen som drabbar barn och att de som lever i ekonomiskt utsatta positioner riskerar att drabbas hårdare.

Vi ville definitivt ha en prövning av lagen efter två månader. Det var vi väldigt tydliga med i den första svängen före jul. Initialt var det faktiskt bara Vänstern och Liberalerna som ville ha två månaders prövotid. Sedan hoppade Liberalerna till något helt annat. Jag är glad att det i dag är ett enigt utskott som vill ha en prövning av lagstiftningen i mars 2022. Jag tycker att det är en självklarhet. Regeringens befogenheter är extrema, och då måste de förstås prövas.

Regeringen måste också återkomma till riksdagen med underlag som är transparenta och tydliga, underlag som ger oss en bild av olika typer av restriktioner och hur de vägs in utifrån smittläget. Utskottet måste få koll på vilken bärkraft restriktionerna har och om de är nödvändiga.

Vänsterpartiet har under hela pandemin värnat barnens rättigheter och intressen. Vaccinationsbevisen är inte tillämpliga för barn och ungdomar under 18 år i förslaget från regeringen. Det är en god avvägning, anser vi.

Vi är däremot inte imponerade av att det inte finns någon aktuell barnrättslig analys i promemorian för lagen. Barns särskilda situation borde ha lyfts fram i promemorian från regeringen. Eftersom flera delar av den tillfälliga covid-19-lagen också berör barn borde det finnas en grundlig analys av konsekvenserna för barn. Vi hoppas att regeringen kommer tillbaka och presenterar de analyserna.

Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nummer 5.

Fru talman! Omikron och den enorma smittspridning vi har nu hade vi inte kunnat förutse i, låt säga, november eller december. Nu smittar vi alla varandra. Oavsett om man är vaccinerad eller inte smittas man på olika sätt.

Vi är för vaccinationspass för sammankomster med över 100 personer. Det tycker vi är helt okej, på teater, opera och vad det nu kan vara. Därefter sätter vi ned foten.

Men omikron har helt förändrat hela denna spelplan. Vaccinpassen räcker inte i ett läge med sådan extrem smittspridning som nu. Det är inte funktionellt; det säger också alla forskare i olika rapporter och så vidare. Nu gäller avstånd, ansiktsmask i trånga miljöer och andra verktyg som kan läggas på.

Däremot är de ovaccinerade i extrem risk. Det är också de som hamnar på sjukhusen. I detta läge ska ovaccinerade förstås inte kunna gå på de större evenemangen. Det handlar om att se till att det inte blir fler sjuka i den gruppen.

Tittar vi internationellt ser vi att vaccinpassen kan få upp vaccinationerna, men det ser väldigt olika ut i de europeiska länderna när man nagelfar detta. Men har det blivit en minskad smittspridning? Just nu ser det inte ut så.

När det gäller vaccinpassen har det förekommit olika diskussioner i medier och så vidare. Moderaterna har gått allra längst när det gäller vaccinationspass. Så här skriver man i en artikel: ”På sikt bör det även övervägas om gränsen ska sänkas till noll personer.” Just detta hade vi väldigt svårt att förstå. Denna artikel skrevs den 10 december och uppdaterades den 27 december.

Jag menar att detta måste gå hand i hand med något annat, nämligen vaccinationer. I vissa regioner, exempelvis i Stockholm, har man haft en extremt låg vaccinationstakt när det gäller den tredje sprutan. Man ligger hela tiden 10 procent efter.

Fru talman! Det övergripande målet är att förhindra smitta, förhindra allvarlig sjukdom, värna de äldre och dem med underliggande sjukdom och värna sjukvården. Men nu befinner vi oss också i en samhällskritisk period. Vi måste värna hela samhället: förskolor, skolor, sjukhus, äldreomsorg, kollektivtrafik och affärer.

Det absolut viktigaste är att vaccinera mer. Staten har gått in med medel, pengar till vaccinationer och struktur. Det är regionerna som bär ansvaret för hur man ska vaccinera. Jag måste säga att det på sina håll har varit ganska undermåligt och senfärdigt. Det skiljer sig väldigt åt mellan regionerna.

Prot. 2021/22:55
19 januari

*Fortsatt beredskap
genom förlängd giltig-
het av covid-19-lagen
och lagen om tillfälliga
smittskyddsåtgärder på
serveringsställen*

Jag har själv testat hur det var att försöka få en tredje spruta i Stockholm i november och december. Jag nämner Stockholm därför att det är den största regionen. Man har ett stort överskott på nästan 7 miljarder, och då menar jag att man borde ha en vaccination som funkar. Då borde vi inte i november ha behövt se en lång kö med äldre som fick hjälpas in i den lilla bussen som liknade en mycket liten korvkiosk. Vaccinatören hade pannlampa för att se var sprutan skulle stickas in. Detta var Stockholm i november 2021, och Stockholm har nästan 7 miljarder i överskott. Då ska man fixa att vaccinera. Och detta måste gå hand i hand med synen på vaccinationspass.

Vad ska staten då göra? Nu tror jag på bredare penseldrag och lite action – på ett sista försök till masskommunikation på sociala medier, genom reklam i tv, på stortavlor och så vidare. Dra på lite! Det finstilla på myndigheternas hemsidor räcker inte för att bemöta anti-vaxxers, tveksamma, fake news och så vidare. Det behövs lättfattlig, folklig information om varför det är bra att vaccinera sig, om att 70–80 av dem som är på iva är ovaccinerade, om biverkningarna och om gravida.

Jag har roat mig – kanske är det ett slags självskadebeteende – med att titta på de sidor som anti-vaxxer-rörelsen har igång. Det är ganska stora sidor där det finns väldigt mycket missvisande info om vaccin. Det hade varit läge att för ett år sedan hantera detta tydligare kommunikativt på statlig nivå. Men man har fortfarande en möjlighet, och jag tycker att det åvilar staten att dra igång en större insats med information som är begriplig. Alla läser inte DN, och alla ser inte på Folkhälsomyndighetens olika presskonferenser.

Till de ovaccinerade vill jag säga: Vaccinera er! Risken att just ni råkar illa ut är mycket stor just nu. Och till er som inte gillar vaccinpass: Jämför inte vaccinpass med Förintelsen! Relativisera inte Förintelsen på det sättet!

Till regionerna och specifikt till dem som halkat efter vad gäller vaccination vill jag säga: Öka tempot! Och skär inte i sjukvården! Till regeringen: Ta en funderare på hur vi gör när 85 procent är vaccinerade med två sprutor och vi når cirka 70 procent med den tredje sprutan. Vad är scenariot då? Blir det en förlängning av pandemilagen? När ska plåstret ryckas bort?

Stärk vården och omsorgen med start nu! Och gå före för att vaccinera hela världen! Bara så kan vi undvika fler mutationer med grekiska namn.

Och förläng gärna Coronakommissionen! Vi kan inte ha en kommission som lägger ned arbetet mitt i en pandemi.

Anf. 32 LINA NORDQUIST (L):

Fru talman! Ja, vänner, pandemibekämpning är en balansakt, och en ganska svår sådan. Vi måste hålla smittan nere och säkra att sjukvården maktar med, och samtidigt behöver vi under hela denna tid se till att aldrig stympta människors grundlagsskyddade fri- och rättigheter lättvindigt.

För att bekämpa ett dödligt virus fick regeringen våren 2020 exceptionell makt över individers vardag, på ett sätt som är helt unikt i fredstid. Den makten kunde Liberalerna svälja för att rädda liv.

Pandemin är inte över, men den är annorlunda nu. Vaccinerna har dramatiskt förändrat situationen. Coronaviruset har blivit mer smittsamt, men färre blir allvarligt sjuka.

Vi liberaler har under månader argumenterat för att ge regeringen denna makt över människors vardag för en kortare tid i taget, fru talman. Och vi har yrkat på att deras friheter och rättigheter inte får begränsas mer än absolut nödvändigt.

Men så presenterade regeringen nyligen nya restriktioner och hänvisade då till andra sjukdomar än covid-19 – till annat än pandemin. Så är lagen inte skriven, och så var den aldrig tänkt. Vi behöver en pandemilag, men dess utformning har missbrukats.

Jag vill betona att sjukvårdens överbelastning och mycket tunga villkor är ett allvarligt problem. Vi liberaler står helt bakom att sjukvården måste stärkas. Det måste, fru talman, till långsiktiga statliga satsningar på tillräckligt många vårdplatser och på goda arbetsvillkor, så att människor trivs och vill stanna kvar.

Det måste också, fru talman, till stora insatser för att mota den ensamhet och utsatthet som både barn och vuxna har drabbats av under de här åren, och naturligtvis för att hjälpa till mot den ekonomiska utsattheten.

Jag vill också vara tydlig med att Liberalerna anser att det även fortsatt behövs avstånd och att det behövs lagar och en frivillig möjlighet för arrangörer och krögare att be sina gäster om vaccinationsintyg. Det krävs absolut hårt arbete för att fler ska vaccineras.

Men vi ställdes inför en situation där vi inte ansåg att regeringen hanterat sina befogenheter korrekt. Vi beslutade oss för att riksdagen, inte regeringen, fortsatt bör fatta beslut om de inskränkningar som behövs. Därför yrkar vi, fru talman, på att riksdagen avslår detta lagförslag. Jag ställer mig därför bakom reservation 1.

Sveriges makthavare behöver absolut även fortsatt hantera coronaviruset med stor respekt. Men samma djupa respekt behöver vi också visa demokratin och människors grundlagsskyddade rättigheter.

Anf. 33 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Jag delar fullständigt ledamoten Nordquists uppfattning att en sådan här lag inte ska antas lättvindigt. Däremot delar jag inte uppfattningen att restriktioner har införts på grund av andra sjukdomar, vilket jag var väldigt tydlig med i mitt anförande. Det går att läsa i efterhand om ledamoten inte uppfattade det.

Vi har ju den ordningen att regeringen lämnar en proposition till riksdagen, och sedan har partierna möjlighet att följdmotionera och framföra sina synpunkter på propositionen i en motion. Det gjorde Liberalerna. Där föreslog man att lagen skulle förlängas i två månader.

Därför blev i alla fall jag oerhört förvånad när Liberalernas partiledare plötsligt meddelade att Liberalerna skulle yrka avslag på pandemilagen. Än mer förvånad blev jag när hon strax efteråt förklarade att vi skulle använda covidbevis i så stor utsträckning som möjligt.

Därför vill jag ställa frågan till ledamoten Nordquist: Hur tänker sig Liberalerna att de här två delarna ska gå ihop – vaccinpass och covidbevis grundar sig ju på pandemilagen? Det hela känns som något som dök upp väldigt ad hoc. Jag skulle vilja ha en förklaring hur det ska kunna fungera i praktiken.

Anf. 34 LINA NORDQUIST (L) replik:

Fru talman! Ja, det dök upp väldigt abrupt. Det stämmer. Det var dock inte ad hoc, för det var på en tydligt förekommen anledning, nämligen att vår partiledare och många av oss andra i hela landet hörde statsministern hänvisa till andra sjukdomar i ett uttalande. Detta och andra, som vi ser det, märkliga sätt att närma sig pandemin och märkliga sätt att respektera demokratin gjorde att vi stod inför ett val. Antingen kunde vi fortsätta som vi hade velat, med två månader, som vi hade yrkat på, och tillåta färre inskränkningar men ändå ta den gängse vägen, eller så kunde vi säga nej och att vi inte har förtroende för regeringens sätt att använda denna lag. Det behövs en pandemilag, men det här fungerar inte längre. Vi valde då att säga att vi inte ställer oss bakom att denna lag förlängs med dess nuvarande utformning.

Anf. 35 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Vi kan enas om "abrupt" i stället för "ad hoc". Det är helt okej.

Jag förstår naturligtvis att det skulle vara väldigt positivt för nattklubbar, restauranger, evenemangsanordnare, kultur, idrott och så vidare om vi skulle kunna använda vaccinationsbevis i större utsträckning. Det skulle ju möjliggöra mer verksamhet för dessa.

Problemet är bara att detta inte räcker i dagsläget, eftersom smittspridningen är som den är med den nya virusvarianten. Jag funderar fortfarande på hur vi skulle ha fått dessa covidbevis på plats i tid när den nuvarande pandemilagen går ut. Vi har ju inte någon rättslig grund för att ens införa dem.

Jag förstår fortfarande inte riktigt hur Liberalerna tänker. Menar ni att Liberalerna har en bättre kunskap än Folkhälsomyndigheten om vilka smittskyddsåtgärder som är rimliga för att skydda liv och hälsa? Jag tycker att det här är svårt. Jag har svårt att få dessa två förslag att gå ihop, och jag skulle vilja ha en tydligare förklaring: Vilken rättslig grund skulle ett utökat användande av vaccinationspass vila på, och hur skulle vi kunna få det på plats innan utgången av februari?

Anf. 36 LINA NORDQUIST (L) replik:

Fru talman! En så snabb hantering är inte den vanliga vägen. Det är absolut inte den enkla vägen, men vi bedömde att vi inte kunde fortsätta som vi hade gjort hittills. Vi har aldrig föreslagit att avskaffa expertmyndigheternas råd och rekommendationer. Det vi har sagt är att det nu är dags att ta tillbaka den delegation av makt som riksdagen har gett regeringen och se till att en framtida pandemilag utgår från riksdagens tydligt uttalade direktiv. Vi anser att regeringen har missbrukat den lag som har funnits.

Anf. 37 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för anförandet! Självklart kan man som parti bestämma sig för att man tycker att det är dags att avskaffa lagen. Vi kommer nog att vara fler som hamnar där om ett par veckor eller kanske om några månader.

Men det uppstår ett problem när man i samma andetag säger att man ska stifta en ny lag som ska börja gälla den 1 februari. På samma sätt som jag frågade ledamoten Linda Lindberg tidigare vill jag höra av Lina Nord-

quist: På vilket sätt är det möjligt för riksdagen att stifta en helt ny lag på denna tid? Man ska hinna bereda den, ta fram underlag, skicka den på remiss till Lagrådet och lägga fram den till den 1 februari. Eller är det Liberalernas uppfattning att vi ska stå utan lag i fem sex veckor och sedan låta lagen återkomma? Hur ser ledamoten på detta?

Det här är ändå en avgörande fråga. Man får gärna tycka saker och gå ut medialt och säga att man tycker att det borde vara på ett visst sätt. Men man kan inte inför väljarna låtsas som om vi skulle kunna göra allt detta – avskaffa lagen och få en helt ny lag med en underställandemekanism, lite grann likt det Sverigedemokraterna föreslår – och få det på plats till den 1 februari. Det stämmer ju inte, för det funkar inte. Det kommer inte att gå.

Jag undrar hur Liberalerna på riktigt vill ha det. Jag ser fram emot att ledamoten berättar det, så att jag hänger med bättre.

Anf. 38 LINA NORDQUIST (L) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att intyga att allt jag säger i denna talarstol och i andra sammanhang är på riktigt.

Jag vill också vara tydlig med att vi inte önskade detta. Vi vill inte ha sjukvård för att vi vill att människor ska bli sjuka. Vi vill inte ha ett starkt försvar för att vi vill ha krig. Vi ville heller inte ta tillbaka makten till riksdagen för att vi tror att det vore en enklare väg, absolut inte. Det var inte för att det var skoj utan därför att vi ansåg att makten och befogenheterna hade överskridits och att lagen hade använts på ett felaktigt sätt.

Då stod vi inför antingen en mycket svår väg eller den tidsmässigt enklare vägen, som vi ansåg inte hade fungerat. Den fungerade bevisligen inte eftersom regeringen inte använde sina befogenheter som det var tänkt och som lagen var skriven. Det är absolut en mycket tajt tidsram, men vi gjorde bedömningen att det är möjligt.

Anf. 39 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för svaret! I dag är det den 19 januari. Det är få dagar kvar till den 1 februari. Ledamoten och Liberalerna anser alltså att vi på den tiden skulle kunna ta fram en helt ny lag som kan börja gälla den 1 februari. Det finns tillfällen när jag tror på mirakel och under, men det här tillhör inte den kategorin, vill jag säga.

Däremot kan det mycket väl vara som Liberalerna säger att en annan lag med en annan form av underställande under riksdagen skulle kunna fungera. Det skulle vi vilja se prövat, om man kan hitta en annan konstruktion. Det är inte i den delen jag har synpunkter.

Men hur ska Liberalerna hantera det glapp som uppstår från i dag fram till den 1 februari och när vi efter den dagen inte har någon pandemilag? Vi kan inte vidta några smittskyddsåtgärder, och det får i så fall återgå till ordningslagen. Tror Liberalerna på riktigt att man mellan 19 januari och 1 februari hinner stifta en helt ny lag med ett nytt tillvägagångssätt? Är detta ledamotens uppfattning?

Anf. 40 LINA NORDQUIST (L) replik:

Fru talman! Det är Liberalernas uppfattning att det är mycket få tillfällen då det är värt att göra på det här sättet, för det skulle innebära ett

Prot. 2021/22:55

19 januari

Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

Prot. 2021/22:55
19 januari

Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

oerhört tungt arbete. Vi vet ju att en lagstiftningsprocess till sin natur behöver få ta tid. I det här fallet skulle dygnets alla timmar behöva användas.

Samtidigt är detta inte vilken lag som helst. Detta är en lag som inskränker människors grundlagsskyddade fri- och rättigheter och ger regeringen en makt som är unik i fredstid. När vi har tittat på andra exempel genom historien, exempelvis lagrådsbehandlingen för ganska exakt ett år sedan, som pågick från den 28 december till den 30 december, såg vi att detta är oerhört viktiga frågor, och därför är vi villiga att ta denna mycket tunga process vid detta tillfälle.

Men jag vill vara tydlig med att det inte är så att vi tycker att detta ska bli en ny praxis i riksdagen – absolut inte. Så här är det för att de grundlagsskyddade fri- och rättigheterna är oerhört viktiga för oss människor att värna, och vi tycker att regeringen har missbrukat den makten.

Anf. 41 MARGARETA FRANSSON (MP):

Fru talman! För ungefär två år sedan mötte jag helt nya patienter när den högspecialiserade rehabiliteringsklinik som jag arbetade på blev en pandemiavdelning. Även om jag är van vid patienter som har ett stort omvårdnadsbehov och som inte kan andas utan apparater var detta en helt ny situation.

Sedan dess har väldigt mycket hänt. Pandemin har skördat många offer. Alla medborgare har fått göra stora förändringar i sina liv, och samtliga partier har tagit ett stort ansvar. Enligt den grekiska mytologin bär guden Atlas jorden på sina axlar. Många aktörer har en känsla av att de bär en minst lika tung börda i sina verksamheter.

För två dagar sedan var jag på min gamla gymnasieskola, De Geergymnasiet i Norrköping, och träffade en helt underbar estetikklass. Vi pratade om demokrati men också om hur mina och våra beslut här i kammaren påverkar deras vardag. Jag samtalade även med deras lärare Eva om hur coronapandemin påverkar hennes elever och hur tufft det kan vara med distansundervisning för både lärare och elever.

Samtidigt befinner sig Sverige, precis som resten av Europa, i en period med än högre smittspridning än tidigare, inte minst eftersom omikronvarianten smittar trots vaccinering. Det är dock ett lägre antal fall av allvarliga insjuknanden. Det samlade trycket på sjukvården är fortsatt högt, och det finns en ackumulation av uppskjuten vård under pandemin.

Mot bakgrund av detta anser Miljöpartiet att det behövs en förlängning av pandemilagen. Jag vill dock vara tydlig med att lagen fortsatt behöver vara tillfällig och att den ska gälla kort tid och förlängas vid behov. Samtidigt är det viktigt att restriktionerna är träffsäkra och proportionerliga och uppfattas som rättvisa.

Fru talman! Vi ställer oss också bakom förslaget till tillkännagivande från utskottet om att lagarna i stället för att gälla till slutet av maj ska gälla till slutet av mars månad detta år. För oss är det i detta läge viktigt med ett enigt utskott och tydlighet. Det är eftersträvanvärt.

Jag vill betona att det är angeläget med politisk förankring, och det kan ske på många olika sätt. Men jag vill också säga att förankring är ett förtroende. Och ett förtroende – det vill jag vara tydlig med – ska man förvalta väl.

Fru talman! På Folkhälsomyndighetens hemsida kan jag läsa följande:
I Sverige ser vi att ojämlikheterna i hälsa består och i vissa fall ökar över tid. Vår bedömning är att pandemins konsekvenser kan komma att förstärka dessa ojämlikheter. Det är för tidigt för att avgöra pandemins fulla effekt på folkhälsan, men redan nu ser vi att det hälsofrämjande och förebyggande arbetet behöver stärkas och prioriteras för att behålla en god folkhälsa och minska ojämlikheterna.

Det är väldigt viktigt för oss i Miljöpartiet att minska ojämlikheterna i hälsa. Vi önskar att det görs ett offensivt folkhälsoarbete för att möta de samlade folkhälsoeffekterna efter pandemin. Vi önskar också att den samlade kapaciteten i vården ökar genom såväl effektiviseringar som ökade resurser.

I dag används många restriktioner med ett tydligt delsyfte: att man inte ska belasta vården. Samtidigt är den bristande kapaciteten inom vården faktiskt inget nytt problem.

Fru talman! Jag skulle vilja lyfta fram vårt språkrör Märta Stenevi. Jag tycker att hon uttryckte sig väldigt klokt häromdagen i en av våra största dagstidningar. Hon menade att vi nu närmar oss en punkt där vi måste börja fundera på om vi verkligen kan använda inskränkningar i till exempel demonstrationsrätten just för att skydda vården. Är det inte snarare så att det är dags att vända på hela frågan och på allvar börja med att stärka vården för att man i sin tur ska kunna skydda olika demokratiska fri- och rättigheter?

I detta sammanhang vill jag lyfta fram att också kulturen behöver ökade resurser. Ska vi kunna ha ett starkt och brett kulturliv även i framtiden behöver vi stötta kulturen här och nu men även på medellång och lång sikt.

Man kan givetvis ha synpunkter på var och en av de olika restriktioner som har införts eller på hur rekommendationerna ser ut. Jag tänker dock inte ha det här. Det viktiga är att den expertis som är kopplad till Folkhälsomyndigheten kontinuerligt gör bedömningar och att vi förhoppningsvis, som tidigare nämnts, kommer att ha dessa begränsningar under så kort tid som möjligt.

Jag skulle däremot vilja ta tillfället i akt att lyfta vikten av vaccination och av att man följer rekommendationer. Även om vi i Sverige ligger bra till när det gäller vaccinationsnivån kan vi vara ännu bättre. Det gäller både den första dosen och att öka motivationen till den tredje dosen.

Det finns en del personer som känner ett starkare utanförskap i den situation vi i dag befinner oss i. Det kan handla om språk. Det kan handla om psykisk ohälsa eller om funktionsnedsättning. Det är personer som känner sig lite bortglömda och lite tvehågsna. De kanske skulle må bättre av att bli direkt kontaktade av vården i denna fråga.

Det är också viktigt att komma ihåg att inte alla människor är digitala. Alla människor följer inte medier på så sätt att det är självklart att de vet vad man ska göra och hur man ska agera.

Jag vet att det görs väldigt mycket i vårt land, men jag vill ändå slå ett slag för att man ska fortsätta att tänka på de grupper som har det lite svårare än andra att få till sin vaccination och därmed också sitt eget skydd. Jag tror att det skulle göra situationen väldigt bra. Det handlar om att få fler att vaccinera sig. Dessutom skulle dessa människor kunna känna en tillit och

mindre utanförskap i samhället. Det finns ett sådant behov, och det har minst sagt stor betydelse.

Fru talman! Jag avslutar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Jag hänvisar även till vårt särskilda yttrande.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 14.)

§ 9 Etisk granskning av forskning – en övergångsbestämmelse som avser kliniska läkemedelsprövningar

Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU11

Etisk granskning av forskning – en övergångsbestämmelse som avser kliniska läkemedelsprövningar (prop. 2021/22:64)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 14.)

§ 10 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar inom sammanhållningspolitiken

Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU7

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar inom sammanhållningspolitiken (prop. 2021/22:48)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 14.)

Krav på rapportering av betalningstider

§ 11 Krav på rapportering av betalningstider

Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU13

Krav på rapportering av betalningstider (prop. 2021/22:50)
föredrogs.

Anf. 42 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! I dag debatterar vi regeringens proposition om krav på rapportering av betalningstider, näringsutskottets betänkande NU13.

Frågan handlar alltså om att stora bolag ska rapportera sina betalningstider till Bolagsverket. Frågan är större och viktigare än vad man kanske tror och handlar i grund och botten om att säkra så att svenska småföretag inte tvingas agera bank till större företag. Frågan handlar alltså om hur vi kan bryta utvecklingen med längre betalningstider i näringslivet.

Samtidigt är det också en fråga som handlar om regelbördan för företag, eftersom vi vill uppnå det här på det mest effektiva sättet utan att skapa alltför mycket regelkrångel för de företag som ska rapportera. Detta är i

grunden ett bra förslag från regeringen, och därför yrkar vi socialdemokrater bifall till utskottets förslag i betänkandet. Därmed yrkar vi också bifall till propositionen och avslag på motioner och tillkännagivandet.

Till att börja med vill jag säga något generellt om vårt svenska företagsklimat. I grund och botten är vårt företagsklimat viktigt, eftersom det skapar förutsättningar för tillväxt i vårt land och därmed är med och finansierar både vårt välfärdssystem och vårt samhällsbygge i allmänhet.

Jag är glad att regeringen arbetar aktivt med dessa frågor och att Sverige har ett av världens bästa näringslivsklimat. Sverige har ett bra näringslivsklimat, och under årtionden har vi prenumererat på tio-i-topp-placeringar i olika rankningar för konkurrenskraft, exempelvis OECD:s index.

Anledningen till att jag tar upp generella frågor om konkurrenskraft är att företagens kapitalförsörjning och likviditet måste ses som en viktig del av näringspolitiken och vår konkurrenskraft. Därför är det här en viktig fråga, eftersom den handlar om små och medelstora företags likviditet.

Fru talman! Alla inser att pandemin har blottlagt samhällets både styrkor och svagheter. Vi ska tillsammans bygga ett starkare och bättre samhälle efter pandemin. I det arbetet är det viktigt att alla har ett jobb att gå till, och därmed blir näringspolitiken central. Som alltid är jobben grunden i ett starkt samhälle, och som vi alla här i kammaren vet gick vi in i coronakrisen med 300 000 fler människor i arbete jämfört med 2014.

Många av de företag som har övervintrat under krisen kommer att vilja och kunna växa. Vi vet att fyra av fem nya jobb kommer i små och medelstora företag, och det är också dessa företag som drabbas orimligt hårt av långa betalningstider. Därför är den här propositionen också en liten del av en aktiv jobbskaparpolitik, eftersom den kommer att stärka de små och medelstora företagens likviditet.

Fru talman! Vad handlar då propositionen om mer i detalj? Som jag sa handlar propositionen i grunden om att regeringen lämnar ett förslag till en ny lag om rapportering av betalningstider. Syftet är som sagt att bryta utvecklingen mot allt längre betalningstider i näringslivet och därmed också skapa förutsättningar för mindre svenska företag att kunna utvecklas och växa.

Det är enbart bolag som har fler än 249 anställda som ska rapportera uppgifter om betalningstider för betalningar till mindre svenska bolag. Uppgifterna ska avse den genomsnittliga avtalade betalningstiden, den genomsnittliga faktiska betalningstiden och andelen försenade fakturor.

Det här är som sagt ett bra förslag som är tänkt att motverka sena betalningar och samtidigt bryta den negativa utvecklingen mot längre betalningstider. Det är kort sagt viktigt, riktigt och nödvändigt. Det här är också en politik där ett enigt utskott står bakom det huvudsakliga förslaget till lagstiftning, även om det förefaller finnas två marginella skiljelinjer.

Den första är frågan om ska lagstiftningen ska omfatta företag med fler än 249 anställda eller som, Liberalerna föreslår, 500 anställda eller fler. Den andra frågan, som jag ska lägga lite mer tid på, är hur lagen ska följas upp.

När det gäller den första frågan, det vill säga vilka företag som ska omfattas av redovisningskravet, var förslaget från Näringsdepartementet från början att företag med fler än 500 anställda skulle omfattas. Det här fick kritik från både Far och Småföretagarnas Riksförbund, som menar, med fog, att det skapar problem att införa en ny kategori av företag som

inte finns i lagen. Det riskerar att skapa förvirring och merarbete. I dag räknas större företag som sådana om de har mer än 249 anställda. Därför är det också rimligt att lagstiftningen följer rådande klassificering.

Ett företag med ett antal hundra anställda är ett stort företag i förhållande till mindre bolag. Det är klart att då har man en viss ställning, och därför är det också relevant att företag med mer än 249 anställda ska omfattas av lagstiftningen.

Jag är glad att regeringen lyssnade på exempelvis Småföretagarnas Riksförbund och gick i en småföretagarvänligare riktning, även om jag tycker att det är synd att inte alla partier i Sveriges riksdag valde att anpassa sig så som regeringen gjorde.

Den andra frågan handlar alltså om uppföljningen. Låt mig börja med att säga att uppföljning är extremt viktigt. Anledningen till att uppföljning är viktigt är att vi måste säkra att lagen faktiskt uppnår sitt syfte eftersom lagen också innebär en pålaga för större företag.

Av propositionen framgår det också att den nya lagen bör följas upp och utvärderas efter en tid. Denna utvärdering bör göras efter tre år. Regeringen bedömer att en utvärdering efter tre år tydligare kan visa vilken effekt rapporteringsskyldigheten har haft på utvecklingen av betalningstiderna.

Fru talman! Det är nu vi kommer till det som förvirrar mig en aning, för trots att regeringen tydligt angett att de vill följa upp frågan efter tre år kommer en utskottsmajoritet fram till att de vill tillkännage för regeringen att regeringen ska göra exakt det regeringen föreslår.

Det är så knasigt så jag vet inte vad! Det är som om ledamöterna inte har läst propositionen. När de sedan inser sitt misstag erkänner de att regeringen faktiskt skriver samma sak, men då säger de att det står på fel plats i propositionen.

Jag tycker att det är konstigt att man säger att regeringen inte vill utvärdera en lag som man faktiskt skriver att man vill utvärdera. Det här är kanske det mest märkliga, udda och anmärkningsvärda tillkännagivande som jag varit med om.

Om det nu är så att utskottsmajoriteten har rätt och att regeringen inte kommer att göra en rimlig utvärdering om tre år hade det varit rimligt att komma med ett tillkännagivande då. Att komma med ett tillkännagivande i dag är så märkligt.

Fru talman! Jag vet att man inte ska vara ironisk i talarstolen eftersom man oftast själv bara framstår som arrogant då. Men jag kan inte låta bli att göra det.

På fritiden är jag ishockeydomare. Det här tillkännagivandet är lite som en ishockeydomare som visar ut någon för tripping och som när spelaren frågar hur det är möjligt, eftersom han inte ens var i närheten av spelaren, svarar att du ju tänkte fälla honom, i framtiden! Det är som en fotbollsdomare som blåser för en tröjdragning och när spelaren protesterar och säger att han inte ens var nära svarar att jo, vi vet att du tänkte dra spelaren i tröjan, i framtiden!

Jag tycker att det här är mycket, mycket märkligt.

När det gäller utvärdering av lagar vill jag också anföra att om det nu är så att regeringen inte utvärderar denna lag kan man dels komma med ett tillkännagivande om tre år, dels – som alla ledamöter vet – har också riksdagen ett uppföljnings- och utvärderingsansvar. Det vill säga, utskottet kan

självt utvärdera den här lagen om det visar sig att regeringen inte gör det man faktiskt skriver att man vill göra.

Nu ska jag sluta att raljera, även om jag är lite upprörd. Jag tycker faktiskt att detta underminerar den viktiga möjligheten för riksdagen att göra ett tillkännagivande till regeringen.

Avslutningsvis vill jag säga något om propositionen. Det är bra att vi är eniga om huvuddragen i propositionen. Det är ett viktigt förslag. För det första kommer förslaget troligen att leda till kortare betaltider. För det andra tror jag att rapporteringsskyldigheten skapar en möjlighet till frivilliga överenskommelser i näringslivet, som vi vet oftast är effektivare än tvingande lagar. För det tredje finns också förslag om utvärdering i propositionen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till det kloka och välavvägda förslaget.
(Applåder)

Anf. 43 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Det bästa läget på en marknad är när allt flyter och allt fungerar väl. Näringslivets olika företag bedriver handel med varandra och säljer och köper produkter och tjänster utifrån skrivna avtal de själva reglerar till allas belåtenhet och med betaltider som parterna är eniga om att följa.

Så ser det ju tyvärr inte alltid ut.

Inte minst pandemin har visat på vad som händer när hamnar stänger och när handelskedjor förändras och bryts. Till det kommer att rädslor och oro biter tag. Då blir det sårbart, de protektionistiska inslagen växer i omfattning och transporter stoppas då de ska passera via länder fram till målet.

Därför är det också extra viktigt att skilja ut vad som är vad av orsak och verkan när det brister i handelskedjor och därmed betalkedjor. Och detta är nog så viktigt med tanke på den pandemi som har kullkastat "normalitet" i form av det som benämns "just in time". Det handlar alltså om att inte hålla lager på plats som kostar utan att handla så att varor och produkter kommer fram och levereras i ett flöde så att det inte uppkommer glapp i väntan på och vid leverans av dessa produkter. Det är inget man önskar.

Detta har ställts på ända när länder stängt ned på grund av pandemin. Containerar med produkter och varor har blivit stående i hamnar med långa fördröjningar. Priset för frakt har ökat från 20 000 kronor till 50 000 kronor, och det har även sagts att priserna har gått upp till 100 000 kronor. Det fördyrar och försenar. Tillverkning har påverkats, och leveranstider har försenats och förlängts. Det finns i dag många risker på vägen som pandemin har satt på pränt.

Förutom höga fraktkostnader är det fråga om höga materialkostnader, att saker säljs slut och att det blir väntetider. En företagskund kan inte kräva att få fast pris. Synfältet sträcker sig inte mer än en till två veckor framåt. Här finns en risk, och den vill man eliminera. Risken handlar om räntor, prisökningar, betalningar och så vidare som man vill bygga in i sina avtal.

Prot. 2021/22:55
19 januari

*Krav på rapportering
av betaltider*

Pengen slussas vidare från en kund i affären, från affären till grossisten, vidare till inköparen, fabriken och råvaruproducenten. Låt mig ge ett exempel på hur kedjan påverkas. Om någon får likviditetsproblem följer problemet hela vägen bakåt eftersom alla räknar med att pengarna ska komma in. Det läge vi befinner oss i gör det extra viktigt för oss att noga följa det nya lagförslag som nu ligger på riksdagens bord för beslut i dag.

Förslaget handlar om att rapportera in betaltider för företagen. Syftet är att bryta en utveckling av allt längre betaltider i näringslivet. På så vis ska förutsättningar för mindre svenska företag att utvecklas och växa öka. Det handlar om företag som är bildade enligt svensk rätt och som har fler än 250 anställda. De ska årligen rapportera in uppgifter om betaltider till Bolagsverket för varor och tjänster som köps in från företag som är verk-samma i Sverige och som har färre än 250 anställda. Bolagsverket blir kontrollmyndighet som kan besluta om vitesföreläggande om inte rapporteringsskyldigheten följs. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 mars 2022 och börja implementeras till sommaren, den 1 juli.

Vi moderater har ställt oss bakom lagförslaget om rapportering. Problemet med längre betaltider blir extra tydligt för mindre företag som är i behov av likviditet för att växa samtidigt som de inte har samma möjlighet till finansiering som större bolag.

Vi vill samtidigt framhålla vikten av att lagstiftaren ska vara mycket restriktiv med att belasta näringslivet med för mycket regelkrångel. Det har sagts att det i dag finns en ökad administrativ börda med rapportering, och därför har vi varit tydliga med vikten av att följa upp att syftet med den nya lagen uppnås och att reglerna inte påverkar den svenska konkurrenskraften negativt. Regeringen nämner i propositionen att regelverket bör följas upp och utvärderas efter tre år. Det anges dock inte tydligt i skrivningarna hur detta ska gå till och på vilka platser det ska ske. Vi anser att regeringen inte fäster särskilt stor vikt vid denna angelägna fråga. Vi kommer därför att se betungande administration i framtiden.

Mot denna bakgrund anser vi att det är nödvändigt att riksdagen genom ett tillkännagivande tydliggör för regeringen att den bör följa upp och utvärdera den nya lagen och de system som inrättas till följd av reglerna. Regeringen bör göra detta inom en lämplig tid. Med fördel kan detta göras efter den första rapporteringsperioden, den 1 juli 2022 till och med den 30 juni 2023, och se vad som har hänt på vägen.

I regeringens lagförslag har det byggts in extra betungande administration, och detta hade kunnat undvikas genom att inte lägga in en brytpunkt mitt i sommaren med krav på rapportering sent i september i stället för att följa räkenskapsåret. Detta administrativt extra betungande moment anser vi vara onödigt, och räkenskapsåret i stället tillämpas. Därför har vi fogat en reservation till betänkandet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag under punkterna 1 och 2, och jag yrkar också bifall till reservation 2 under punkt 3.

Anf. 44 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Ann-Charlotte Hammar Johnsson för ett väl-avvägt anförande. Det är kanske mer än vad man kan säga om mitt eget anförande, även om jag känner starkt för det jag argumenterade för.

Jag vill passa på att yrka bifall till reservation 1, som jag faktiskt inte gjorde i mitt anförande. Reservation 1 handlar bland annat om frågan om huruvida riksdagen ska rikta ett tillkännagivande. Jag tar alltså chansen att nu yrka bifall till reservation 1.

Min fråga till ledamoten Hammar Johnsson rör ändå uppföljning. Vi är eniga om att den nya regeln inte ska vara för betungande för företag. Vi är eniga om att vi måste utvärdera hur förslaget slår. Regeringen har också tydligt anförut att man är beredd att följa upp förslaget, men ändå väljer utskottsmajoriteten att föreslå ett tillkännagivande.

Jag undrar hur Moderaterna och ledamoten Hammar Johnsson ser på förslaget till tillkännagivandet och på det faktum att regeringen tydligt uttryckt att man vill utvärdera lagen. Sedan skulle jag vilja höra hur man ser på tillkännagivandeinstrumentet. Jag uppfattar att detta gör att tillkännagivanden blir mindre viktiga, vilket jag tycker blir problematiskt för hela riksdagens arbete.

Anf. 45 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Fru talman! Tillkännagivande är ett instrument som ska vårdas.

Ledamoten Mathias Tegnér tog i sitt anförande upp exempel på jämförelser, nämligen fotboll och ishockey. Jag tog upp ett annat exempel, nämligen tydlighet i det man skriver i brödtext, slutkläm och så vidare.

Vi är båda med i näringsutskottets utvärderingsgrupp. Vi arbetar med hur vi kan bli tydligare i hanteringen av förslag till lagstiftning som läggs på vårt bord, uppföljning och så vidare.

Jag tycker att läget med pandemin är allvarligt och viktigt med tanke på det jag tog upp om hur man kan hamna i handelskedjor och betalkedjor som är annorlunda jämfört med det som är normalitet, om jag får kalla det så. Jag tycker att det är extra viktigt att detta verkligen kommer på plats och att detta blir uppföljt. Därför tycker jag att det passar sig väl att göra detta tillkännagivande till regeringen.

Anf. 46 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Fru talman! Tack för svaret, ledamoten Hammar Johnsson! Jag är ju av en annan uppfattning. Jag menar att det är orimligt att tolka regeringens skrift som att den inte tar det här på allvar.

Jag tycker att exemplet med näringsutskottets grupp som förbereder utvärdering av gammal lagstiftning är bra. Hade man tyckt att detta vore rimligt, alltså om man hade velat trycka på det, hade en utskottsmajoritet kunnat besluta att vi ska utvärdera den här lagen redan nu. Men det är ju inte så vi arbetar, utan det är rimligt att vänta i ungefär tre år för att se hur utfallet faktiskt blir och sedan bestämma och prioritera.

Jag tycker alltså att regeringen har tydligt aviserat att det här ska följas upp. När det gäller att kräva att det ska göras på ett visst sätt kan jag dock inte erinra mig att det någon gång har varit beskrivet på det sättet i en proposition.

Det finns ju en praxis när det gäller tillkännagivanden, nämligen att de ska hanteras av regeringen på mellan ett och två år, och det som händer här är att man kommer med ett tillkännagivande som per definition är helt omöjligt att hantera inom ramen för praxis. Jag tycker att det är ytterligare ett argument för att detta faktiskt underminerar vikten av tillkännagivanden.

Jag vill dock säga att jag i grunden är glad att vi är eniga om vart vi är på väg. Vi är eniga om att det här behöver utvärderas och förhoppningsvis om att det leder till kortare betalningstider. Men jag uppfattar faktiskt att det föreslagna tillkännagivandet inte är seriöst.

Anf. 47 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M) replik:

Fru talman! Tack för den här debattvändan, Mathias Tegnér! Jag ser alltid personer som framför någonting i riksdagen som seriösa, för man har en tanke med det.

Jag tycker att vi befinner oss i ett exceptionellt tillstånd, och nu ska lagstiftningen träda i kraft i mars och börja gälla från juni. Den ska gå i ett år, och efter sommaren 2023 tänker jag att det är rimligt att både ha följt den noga – eftersom det just nu är som det är med tillvaron för vårt näringsliv – och att vidta åtgärder om så behövs.

Om vi ändå pratar om vårt näringsliv vill jag ta upp det som Mathias Tegnér nämnde om företagande och dess vikt. Det är bra så, för vårt näringsliv är jätteviktigt och behöver verkligen en skjuts framåt efter det man har varit med om. Men det är också den här regeringen som har suttit vid regeringsmakten under hela pandemin. Jag har varit i många debatter och diskuterat kommanditbolag, besöksnäring etcetera, och från Moderaternas sida har vi drivit linjen att enskild firma skulle komma på tal för att få stöd på vägen. Det är alltså inte bara när man är på väg ut ur någonting som företagen behöver hjälp, utan det är också under tiden som man har en pandemi som man behöver hjälpa sina företag. Detta satte vi skjuts på. Det gjordes lite för sent och lite för långsamt.

Anf. 48 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Regeringen har presenterat en proposition för riksdagen där man föreslår en ny lag om rapportering av betalningstider. Det är en lag som kommer till på grund av de allt längre betalningstiderna i näringslivet, något som i störst utsträckning påverkar småföretag.

Sanningen är att detta för ett litet företag kan ha stor påverkan för dess möjligheter att utvecklas, ta ansvar för sina egna betalningar och expandera. Det finns även småföretag som har vittnat om att de inte har kunnat nyanställa på grund av de långa betalningstiderna. Utvecklingen för betalningstider går åt fel håll, och Sverige är faktiskt sämst i klassen om vi jämför med våra nordiska grannar. Samtidigt vet vi att det är småföretagen som skapar jobb och driver en stor del av näringslivets utveckling framåt.

Tanken med lagen är att större företag ska rapportera in till Bolagsverket de betalningstider de får när de köper varor eller tjänster från mindre företag. Företagen ska rapportera in avtalade betalningstider, den genomsnittliga faktiska betalningstiden och den andel fakturor som har betalats efter utgången av avtalad betalningstid. Det här ska pressa företagen att förbättra sina betalningstider. Där är alla partier överens; vi ser helt enkelt detta som ett nödvändigt verktyg.

Företagen kommer att få en omställningstid så att de kan få systemen på plats, och Bolagsverket kommer att ta fram ett digitalt verktyg för rapporteringen. I propositionen föreslår regeringen också att lagen ska följas upp och utvärderas efter tre år, och det tycker vi är bra. På så sätt kan vi analysera om de stora företagen blir bättre på att hålla betalningstiderna gentemot de små företagen.

Med det sagt yrkar jag och Vänsterpartiet bifall till reservation 1, då vi anser att propositionen omfattar det som behövs för att implementera och utvärdera lagen.

Anf. 49 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Nu debatterar vi näringsutskottets betänkande om krav på rapportering av betalningstider.

Liberalerna står bakom regeringens förslag, som syftar till att förkorta betalningstider i näringslivet. Det är en viktig fråga för företag i allmänhet och för mindre företag i synnerhet. Däremot anser vi att den nya lagen bör följas upp och utvärderas, och därför står vi bakom det tillkännagivande som föreslås i betänkandet. Det är ett sunt förfarande och ett arbetssätt som regering och riksdag alltid ska ha. Vi tycker att det krävdes lite mer tydlighet där och står därför bakom tillkännagivandet.

Vi måste alltid se till att skapa så goda förutsättningar som möjligt för svenska företag att utveckla och växa. Det finns delar i regeringens lagförslag som hade kunnat utformas på ett annat sätt som skulle innebära mindre betungande administration för berörda företag.

Under remissrundan har det framförts kritik som till exempel rör den tidsperiod som redovisningen av betalningstider ska avse. I likhet med vad flera remissinstanser har anfört menar vi att redovisningen bör följa räkenskapsåret och inte, som regeringen föreslår i propositionen, ha brytpunkt mitt i sommaren och krav på rapportering senast i september. Det hade gjorts det mycket lättare för företagen, som då dessutom hade kunnat följa samma system oavsett vad det är för information som ska lämnas.

Vi ser gärna en sådan förändring i den nya lagen för att reglerna inte ska få mer inverkan på de berörda företagen än nödvändigt. Därför yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 50 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Betänkandet berör en känslig fråga, för det finns alltid risker när politiken ska gå in och detaljstyra det privata och fria näringslivet. Jag värnar ett fritt näringsliv och menar att politiken i allra högsta möjliga grad ska hålla sig borta från det. Dock finns det ibland behov av reglementen som ser till att sjysta och rättvisa villkor efterlevs för att tillväxt och innovation ska bibehållas.

Jag har personligen lagt en hel del tid på den här frågan för att hitta en väg som skulle kunna fungera för alla utan att en alltför hård reglering och styrning ska behöva implementeras.

Därför tycker jag att propositionen är balanserad och väl avvägd för att komma till rätta med de problem som mindre företag får med långa betalningstider. Det här är leverantörer som ofta är helt beroende av de stora företag som de levererar till. Konsekvensen blir annars att detta på kort sikt kan rubba företagets förmåga att betala sina egna räkningar i tid. Företagets likviditet är vidare helt avgörande för tillväxt och jobbskapande, eftersom långa betalningstider är speciellt skadliga för små och medelstora företag.

Fru talman! Jag läste en undersökning från Intrum. Var femte företag menade att de skulle ha både behov av och utrymme att anställa mer per-

sonal om det inte vore för de långa betalningstiderna. I samma undersökning kunde man läsa att 50 procent av företagen är tvungna att acceptera längre betalningstider än vad de är bekväma med. Större företag har ett betydligt större förhandlingsutrymme än mindre företag, vilket gör att de mindre företagen tvingas gå med på helt orimliga betalningsvillkor eftersom de stora företagen kräver detta. Det blir naturligtvis ett problem.

För Sverigedemokraterna är det viktigt att småföretagen får rätt förutsättningar för innovation och tillväxt. Småföretagen är en viktig nyckel för jobbskapande; det är något annat än att kasta enorma skattemedel på helt verkningsslösa subventionerade arbetsmarknadsåtgärder. Fyra av fem jobb skapas av små och medelstora företag, vilket naturligtvis talar sitt tydliga språk.

Vi sverigedemokrater vill att fler ska starta företag. Vi vill också att fler småföretag ska få bättre förutsättningar att anställa och gå med vinst – det är bara konstruktivt för samhället.

När det gäller Socialdemokraternas invändningar mot initiativet kan jag absolut förstå argumentationen. Konsekvenserna av att onödiga och betungande regelverk läggs på småföretagens axlar är dock återkommande, och så ska det inte vara. Regelbördan kostar småföretagen enorma pengar årligen. Dessvärre ser vi inte att den trenden har vänt åt rätt håll, utan tyvärr fortsätter det åt fel håll. Man räknar med att kostnaden ökar med ungefär 1 miljard årligen.

Enligt Tillväxtverkets rapport, som kom i april förra året, har kostnaden för småföretagen ökat trots regeringens ambition att sänka kostnaden. Rapporten från Tillväxtverket pekar på att 60 procent av småföretagen anser att lagar och regler är ett direkt hinder för tillväxt och utveckling. Som jag nämnde tidigare ökar kostnaden med 1 miljard årligen.

Med detta som facit finns det enormt mycket att göra för att nå målet att minska regelbördan, och jag tycker att det här är ett steg i rätt riktning.

Därför menar vi att det är bra med extra tydlighet med denna typ av solnedgångsklausul, som pekar på när och hur det ska gå till, för att försäkra företagen om att det inte kommer att bli ytterligare regelverk som blir betungande utan att vi når det efterfrågade resultatet och ingenting annat.

Anf. 51 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Christiansson för anförandet. Jag hade egentligen inte tänkt att begära ordet, men Alexander Christiansson tryckte på en knapp som gjorde att jag också tryckte på knappen.

Det som är viktigt här – och här känner jag att vi är eniga – är att det finns behov av att minska regelbördan för svenska företag. Sedan gäller det att göra detta på ett smart sätt, så att man fortfarande kan uppnå de mål man vill uppnå. Därför är det bra att regeringen har tagit fram nya, seriösa och konkreta mål för regelpolitiken. Detta är en annan diskussion, men det är relevant även för den här diskussionen.

Däremot är det ju inte så att dagens proposition innebär en regelbörda för små och medelstora företag, som jag uppfattade att ledamoten sa, utan i det här fallet är det bara stora företag som faktiskt får en större regelbörda.

Det är viktigt att vi utvärderar lagen; det har ju alla konstaterat. Däremot är jag principiellt en motståndare till solnedgångsklausuler, det vill säga att man redan från början fattar beslut om att lagen ska upphöra. Det

gör vi inte i detta fall. Bland annat amerikanska forskare – framgångsrika sådana, som jag uppfattar det – som arbetar med regelförenkling menar ibland att solnedgångsklausuler är något oseriösa och att det är rimligare att se över regelbördan i en hel sektor samtidigt.

Min fråga till ledamoten är nog ändå: Är inte risken att detta tillkännagivande bara minskar förtroendet för tillkännagivanden? Regeringen och utskottet är ju faktiskt eniga om vad vi ska göra.

Anf. 52 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Det här verktyget är helt centralt för att vi som opposition ska kunna arbeta och driva våra frågor.

Jag kanske var otydlig om regelbördan. Jag menade bara att regelbördan är ett stort bekymmer för Sveriges företag; den uppfattningen har ju både jag och Mathias Tegnér. Det här förslaget innebär inte en regelbörda för små och medelstora företag, men det gör det för de stora företagen. Jag pratar om regelbördan generellt.

Min, och näringslivets, uppfattning är att regelbördorna snarare ökar än minskar – det kan vi ju se i siffror. Jag tycker att detta är beklagligt, speciellt när regeringen har haft – och har – som ambition att regelbördan ska minska. Då gör man ju någonting fel. Därför är det viktigt att ha med denna aspekt när vi diskuterar den här frågan och alla frågor som berör regelverk för företag generellt.

Med detta sagt vill jag fråga ledamoten Tegnér om han anser att utvecklingen går åt rätt håll. Socialdemokraterna har nu haft makten under ganska lång tid, och man har haft uttalade mål och ambitioner om detta. Samtidigt går det åt fel håll. Jag hade inte varit nöjd med den utvecklingen, men jag vill i alla fall ställa frågan.

Anf. 53 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Nu glider den här diskussionen över till en fråga om regler och regelkrångel, men jag ska naturligtvis svara på frågan.

Jag tycker inte att man ska vara nöjd när uträkningar och bedömningar gör gällande att regelbördan ökar. Det gäller dock att man håller tungan rätt i mun, för vi vet att ungefär 90 procent av kostnaderna för nya regler kommer från EU-lagstiftning. I vissa avseenden hade det kommit en regelbörda oavsett regering, givet att vi fortfarande är med i EU; det är möjligt att vi har olika åsikter där.

Samtidigt innebär ju EU-medlemskapet att vi får tillgång till världens största marknad, vilket är extremt viktigt för svenska företag. Jag tror att ungefär 60 procent av den svenska arbetsmarknaden på ett eller annat sätt är kopplad till Sveriges export.

Kort sagt: Naturligtvis kan man inte vara nöjd när regelbördan ökar. Man ska dock komma ihåg att mycket av reglerna kommer från EU.

Jag tycker att vi ska ge en eloge till Maud Olofsson. Hon gjorde en del saker som näringsminister som jag absolut inte uppskattade, men arbetet gällande regelkrångel gjorde hon väldigt bra.

Samtidigt vet vi från den tiden att regelbördan ökade även då, mätt i pengar och i uppfattning hos företagarna, så vi ska komma ihåg att frågan inte är enkel att lösa.

Jag går tillbaka till tillkännagivandet. Ledamotens före detta kollega i näringsutskottet skrev en debattartikel som jag läste häromdagen och som handlade om just tillkännagivanden. Där var han väldigt tydlig med att tillkännagivanden ska behandlas inom två år – annars uppfattar han att regeringen inte tar riksdagen på allvar.

Nu fattar vi beslut om ett tillkännagivande som är omöjligt att hantera inom två år. Visar inte detta på att det är fel på tillkännagivandet?

Anf. 54 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Fru talman! De här replikskiftena kan bli roliga – vi gick från tillkännagivanden till regelförändringar, och helt plötsligt var vi inne på EU-frågan. Så blir det ibland.

Initiativverktyget är, som jag sa tidigare, helt centralt för vårt arbete här i riksdagen. Jag menar att det bara är positivt att den tydlighet som måste finnas när det gäller just det här betänkandet förstärks ännu mer genom detta initiativ. Det står med i en brödtext, men vi vill försäkra oss och Sveriges företagare om att detta kommer att följas upp och om att detta är någonting som vi kommer att arbeta med framöver för att se till att det får rätt resultat och inte riskerar att bli som mycket annat som den här regeringen dessvärre har gjort – någonting som faller i glömskans hav och ligger där och skvalpar.

Inför den här debatten valde jag att sätta mig och gå igenom vissa av de regelverk som har blivit betungande och som inte alltid har nått de resultat man efterfrågat. Det var alltifrån dataskydd till offentlig upphandling, miljöregler, plan- och byggregler, branschspecifika regler och det skatterättsliga företrädaransvaret, för att ta några exempel. De sakerna behöver vi arbeta med för att inte hamna i situationen att småföretag – vilket det i de flesta fall är – inte får den tillväxt och lönsamhet som de behöver för att kunna anställa och lösa mycket av problemen, för att ta ett exempel från arbetsmarknaden.

Med det sagt är jag jättenöjd med det här initiativet. Jag tycker absolut att det är helt korrekt. Det var jättebra att få med det i betänkandet.

Anf. 55 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Centerpartiet ställer sig bakom utskottets betänkande *Krav på rapportering av betalningstider*. Jag yrkar bifall till förslaget till beslut.

Fru talman! Nu är mycket redan sagt av tidigare talare. Det är ju ett betänkande som ett enigt utskott står bakom. Jag kommer säkert att repetera en del av det som ni andra som varit uppe i talarstolen redan har sagt. Men som gammal lärare vet jag att repetition är bra för att man ska lära sig och ta till sig något, så håll till godo!

Precis som Mathias Tegnér inledde med har under lång tid mindre företag fått agera som ett slags bank åt större företag som inte betalar sina fakturor i tid. Det gör att det kan bli väldigt tufft för små företagare, för de har i sin tur också räkningar att betala i slutet av månaden, liksom löner till eventuell personal. Enligt undersökningar som Intrum Justitia gjort och som också tagits upp här i talarstolen uppger en del av de mindre företagarna att de skulle vilja anställa fler men att försenade betalningar från kunder gör att de inte vågar.

Nu lägger regeringen fram ett lagförslag som näringsutskottet som helhet ställer sig bakom, som jag nämnde. Förslaget innebär att företag med över 250 anställda ska rapportera in sina betalningstider när de har köpt varor och tjänster från företag med färre än 250 anställda. Informationen ska innehålla genomsnittliga betalningstider och genomsnittliga avtalade betalningstider. Fakturor som betalas för sent ska också rapporteras. Om man som större företag inte rapporterar ska man kunna få böter. Det här ska vara uppgifter som leverantörer lätt ska kunna hitta i register för att få en uppfattning om betalningsrutinerna för till exempel ett storföretag som man ska förhandla med.

Fru talman! Enligt Intrum Justitia är det faktiskt inte bara bland vissa storföretag som det är problem med långa betalningstider. Vi har inte nämnt det, men det är också så att småföretag känner press från offentlig sektor att acceptera dåliga betalningsvillkor. Där tar man även längst tid på sig att faktiskt betala räkningarna till småföretagen. Visste ni det? Trots att offentlig sektor lyder under en tvingande lag när det gäller betalningstider verkar det inte alltid fungera. Därför borde regeringen även sätta press på de kommuner, regioner och myndigheter som inte sköter sig.

Anf. 56 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! En ny lag ska införas om krav på rapportering av betalningstider. Den är efterlängtd av många. Syftet med de nya reglerna är att bryta utvecklingen mot allt längre betalningstider i näringslivet. Det kommer att resultera i bättre förutsättningar för mindre svenska företag att utvecklas och skapa tillväxt.

Vi förordar att lagen utvärderas i enlighet med tillkännagivandet. Vi motsätter oss inte propositionen men anser att det är av största vikt att en utvärdering görs och att relevanta åtgärder kan vidtas om det inte skulle falla väl ut.

Varför är då detta så viktigt? Jo, fru talman, jag har förmånen att få lyssna på personer i min närhet som utan något artighetsfilter vågar och vill berätta för mig hur det faktiskt känns att vara företagare. Det är företagare som bland annat berättar om utmaningarna med det regelkrångel som finns, även det som uppstått under pandemin. Jag försöker då alltid göra mitt bästa som politiker för att lyssna, mentalisera och sedan forma en politik som gör att det blir enklare att starta, driva och utveckla företag. Det är också det som den här propositionen handlar om. Företagen ska inte behöva fungera som banker.

Det är mot den bakgrunden det är så otroligt viktigt att på allvar göra en sammanvägd analys av vad alla regler, lagar och förordningar innebär för den enskilde företagaren. Ibland känns det nästan som att riksdagens majoritet betraktar företagarnas tid som en gratis service som man kan avropa fritt utan att tänka på att tid faktiskt kostar pengar. Ju färre och mer ändamålsenliga regler företag har att förhålla sig till, desto lättare är det för företagen att göra rätt och kunna fokusera på sin kärnverksamhet, vilket även är till gagn för hela samhället.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

Anf. 57 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Sverige är i behov av ett vitalt näringsliv. Det är grunden för tillväxt, jobb och utveckling. Därför är det nödvändigt att det ingår i uppdraget för våra myndigheter i landet att se till utvecklingen och föreslå hållbara vägar framåt som är lösningsfokuserade.

Att statliga företag och privata företag konkurrerar på lika villkor är en förutsättning för att hela det svenska näringslivet ska stärkas och fortsätta att utvecklas. Därför är det viktigt att följa med i tiden och att ägaren hela tiden ställer sig frågan om just ägande i statlig regi ger det bästa resultatet.

Det bästa för landet vore om det statliga ägandet av företag skulle minska från dagens 46 helägda och delägda bolag. Vi måste se över innehavet av statliga bolag och med stor varsamhet och ansvarsfullhet avveckla statliga bolag samtidigt som stor hänsyn tas till att skattebetalarnas värde ska värnas. Moderaterna söker mer diskussion kring våra statligt ägda bolag gällande näringsfrågor. Detta gäller givetvis inte de bolag som har ett särskilt samhällsuppdrag eller är av strategisk och säkerhetspolitisk vikt.

Fru talman! Vi kan konstatera att det finns brister gällande styrning och ledning av statliga bolag. Riksrevisionen har granskat regeringens styrning av de statliga bolagen och funnit stora brister i att hållbarhetsanalyser inte görs kontinuerligt eller systematiskt, vilket är av stor vikt. När vi arbetar mot ett fossilfritt samhälle måste även alla statliga bolag ta sitt ansvar.

Staten är en stor ägare och kommer att fortsätta att vara det under över-skådlig tid. Det ställer höga krav på tydliga principer, klok styrning och ansvarstagande. De statliga bolagen ska ha fokus på att skapa långsiktiga värden, och staten ska vara en aktiv, professionell och ansvarsfull ägare, särskilt i de bolag som har just ett samhällsuppdrag.

Det innebär också att på marknader där statliga bolag verkar ska de ha ett ägarperspektiv som möjliggör rättvisa villkor gentemot andra aktörer. Ett tydligt exempel på hur det inte ska fungera var när statliga Systembolaget gick ut med annons som politiskt påverkade mot gårdsförsäljning. Staten som aktiv och ansvarsfull ägare bör vara tydlig mot de statligt ägda bolagen med att de inte ska ägna sig åt politisk opinionsbildning.

Den statliga bolagsportföljen består, som jag tidigare nämnt, av 46 bolag inom olika sektorer i vårt näringsliv. Flest statliga bolag hittar vi inom basindustri och energi. I dag verkar de flesta av bolagen på affärsmässiga grunder på fullt konkurrensutsatta marknader.

Herr talman! En stor och viktig fråga just nu är elpriserna, och här har svenska Vattenfall en stor roll att spela. Vi ser hur de är med och bygger kärnkraft på andra sidan Östersjön, i Estland. Vi moderater ser gärna att de kan ha samma uppdrag i Sverige.

Det är tydligt att det går en skiljelinje i svensk politik mellan dem som menar att det är angeläget att Sverige har tillgång till fossilfri basenergi alla dygnets timmar året om för att landet ska kunna utvecklas och få tillväxt och dem som inte menar det. Att ta bort fungerande elproduktion, så

som skett med Ringhals 1 och 2, i en tid då Sverige behöver öka, inte minska, elproduktionen och när det kommer att behövas mer än dubbelt så mycket el framöver är fel väg framåt.

Det som byggts upp i vårt land med vattenkraft och kärnkraft från söder till norr på strategiska platser för att förse vårt land med el dygnet runt har gått förlorat i södra Sverige med den rödgröna regeringen, vilket nu också påverkar landet totalt då norra Sverige behöver sin elproduktion för utveckling och tillväxt.

Herr talman! Vi har en annan stor marknad där vi hittar både statligt ägda bolag och privatägda: gruvnäringen. Det är en stor och viktig marknad för ett exportberoende land, inte minst för att vi i vårt land kan vara självförsörjande när det gäller sällsynta bergartsmetaller då Sverige är ett av EU:s länder med störst tillgång.

Vårt land har under lång tid legat i topp inom gruvnäringen, men nu har vi tappat i rankningen på grund av långa ledtider och stort regelkrångel, som regeringen inte tagit tag i. Om vi ska upp i toppen igen som en betydande gruvnation måste regeringen ta sitt ansvar och se över regelkrånglet och de orimligt långa ledtiderna.

Som exempel kan nämnas Kallakgruvan i Jokkmokk, ett ärende som har legat på regeringens bord i fem år. Det är orimligt. Fäbolidens guldgruva i min hemkommun Lycksele har kämpat med alla krångliga regler, och ärendet ska i februari upp i domstol för avgörande. Det är inte klokt att små investerare ska ligga ute med kostnader utan intäkter på grund av att regeringen har för krångliga regler och för långa ledtider. Det är inte rimligt.

Ett flertal av de statliga bolagen har under de senaste åren fått stora statliga ekonomiska bidrag för att klara den pandemi vi befinner oss i. Listan kan göras lång. Det skapar en oro på marknaden när stora statliga bolag inte kan uppfylla uppsatta mål och staten måste gå in med extra tillskott till sina egna bolag medan privata bolag som verkar på samma marknad måste hantera sin ekonomi på egen hand.

Moderaterna vill att staten på sikt avyttrar sitt ägande i flera bolag som inte har ett tydligt samhällsuppdrag. Fram till dess måste dock statligt ägda företag ha en god styrning av verksamheten.

Riksrevisionen konstaterar att staten har som ambition att vara en aktiv och professionell ägare avseende hållbarhet. Det är bra, men det gäller också att omsätta den strävan i konkret handling. Här finns mer att göra.

Statligt ägande behöver granskas mer systematiskt och återkommande än vad som är fallet i dag.

Riksrevisionens granskning visar också att det tydligare bör framgå vilka internationella riktlinjer som gäller för bolagen. I dag finns utrymme för tolkning som skapar otydlighet.

Till sist vill jag för Moderaternas räkning understryka det Riksrevisionen framfört om att informationen till riksdagen behöver förbättras så att den även inkluderar information som tydligt anger hur den statliga styrningen sker och hur långt regeringen kommit med att balansera en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling i statens bolagsägande.

Jag står givetvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till Moderaternas reservation, nummer 5.

Prot. 2021/22:55
19 januari

*2021 års redogörelse
för bolag med statligt
ägande*

Anf. 58 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag näringsutskottets betänkande som rör förslag och skrivelser om statliga bolag.

Det är flera viktiga svenska samhällsfunktioner som bedrivs i bolagsform med staten som hel- eller delägare och där bolagen generellt verkar på en konkurrensutsatt marknad. Sverigedemokraterna är positivt inställda till ett fortsatt statligt engagemang i bolagsform som ger ett inflytande från det allmänna.

I vissa fall förvaltar statliga bolag naturresurser inom landet, och ägandet garanterar att dessa kommer Sveriges alla medborgare till gagn.

Vi ser inte utförsäljning av statens bolag som ett ideologiskt självändamål. Tvärtom stärker det statliga engagemanget ofta viktiga och centrala samhällsfunktioner i Sverige.

Dock finns det statliga innehav som under vissa omständigheter skulle kunna reduceras eller helt slopas eftersom man inte kan motivera att ägandet är till nytta för medborgarna. Här är vår grunduppfattning att staten på sikt bör avyttra sitt ägande i bolag som inte har särskilda samhällsuppdrag eller är av strategisk och säkerhetspolitisk vikt.

Ett gott exempel på detta är statens innehav i Telia Company. Telekomverksamhet är inte en kärnverksamhet som staten bör syssla med, framför allt inte då man verkar på en avreglerad och välfungerande marknad. Ägandet problematiseras även av att Telia för några år sedan köpte Bonnier Broadcasting, vilket innebär att staten via sitt dominerande innehav i Telia blir ägare av annan marksänd tv utöver kontrollen över public service. Det utövas i dag ingen politisk styrning över detta, men det är ändå ingen önskvärd situation.

Det är uppenbart att Telias styrelse har valt en riktning som inte ligger i linje med statens långsiktiga intressen: att vara en dominerande aktör på mediemarknaden. Vår ingång är därför att bolaget bör delas upp utifrån samhällsviktig infrastruktur respektive telekomverksamhet.

Det är inte riksdagens uppdrag att bedöma det rent affärsmässiga handlandet, och vi bör ha full respekt för att Telias styrelse ansåg att förvärvet av just Bonnier Broadcasting var en god affär på sikt och rätt strategi framåt för bolaget. Det är dock riksdagens uppdrag att ta ansvar för demokratin och att en sund konkurrens råder i Sverige och att säkerställa att staten har kontroll över just samhällsviktig infrastruktur.

Vår uppfattning är därför att staten, som den dominerande ägaren i bolaget, ska verka för en uppdelning mellan just telekomverksamheten och den samhällsviktiga infrastrukturen. Där borde ingången vara att stärka ägandet i den senare delen men att på sikt helt avyttra ägandet i telekomverksamheten.

Herr talman! Något annat som är högst aktuellt i dessa dagar är frågor om vår elförsörjning, där elpriset har rusat till nivåer som nog ingen hade trott var möjliga om man hade frågat för ett år sedan. Det är något som plågar många hushåll och som slår direkt mot näringslivets konkurrenskraft.

En högst bidragande orsak till detta är de forcerade nedläggningarna av svenska kärnkraftsreaktorer i södra Sverige, där en redan ansträngd effektbalans blivit helt ohållbar och där det nu är fossila kraftkällor som naturgas och kolkraft som sätter elpriset i de två södra elprisområdena. Det

är en utveckling som Sverigedemokraterna tyvärr befarat och som vi återkommande har lyft upp i denna kammare.

För två år sedan debatterades Sverigedemokraternas förslag att ge Vattenfall i ägardirektiv att driva Ringhals 1 och 2 vidare, vilket fick stöd av Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna som anslöt sig. Tyvärr föll det i voteringen med endast ett mandats övertikt. I debatten ställde jag frågan till den ledamot som företrädde Socialdemokraterna varför man inte ville använda sig av möjligheten att drifttidsförlänga de två reaktorerna och fick då svaret: ”Vi tycker att det är viktigare att satsa pengar på välfärden eller polisen, i stället för att klamra sig fast vid gammal smutsig teknik.”

Socialdemokraterna tycker alltså att beroendet av fossila kraftkällor som naturgas och kolkraft är bättre än att satsa på kärnkraft, som man till skillnad från naturgas och kolkraft anser vara ”gammal smutsig teknik”.

I spåren av dessa nedläggningar kan vi se att det har lett till så höga elpriser att vissa hushåll får större elräkningar än vad de har inkomster på månadsbasis. Detta är något som staten tjänar mångmiljardbelopp på då momsintäkterna skenar med de höga elpriserna. Man undrar, herr talman, om det var dessa pengar som Socialdemokraterna avsåg att satsa på välfärden eller polisen.

Nej, vi kan nog, så här två år senare, konstatera att när man tvingas dela ut bidrag till hushållen till följd av de höga och skenande elpriserna är det definitivt ett bevis för att de energipolitiska avvägningarna är ett misslyckande. Det är på tiden att man ger ett tydligt besked till Vattenfall att de inte är förhindrade att vare sig titta på ersättningsreaktorer eller utveckla ny kärnkraftsteknik i Sverige. I dag känner de sig uppenbarligen nödgade att i stället göra detta utomlands.

En annan mer beklämmande del, framför allt med anledning av det säkerhetspolitiska läget, är att staten indirekt genom Vattenfall och utan ingripande från Socialdemokraterna och regeringen sedan lång tid har möjliggjort att köpa in ryskt kärnbränsle från det statligt kontrollerade bolaget Tvel. Ryssland levererar nu för första gången kärnbränsle till väst, vilket är en enorm framgång för Rosatom och för Putin, som länge har försökt komma in på marknaden här. Inom denna bolagskoncern förekommer flera olika verksamhetsgrenar, där just civilt använd kärnkraft återfinns, men man har även en division för framtagande av kärnvapen till Putin för försvarsändamål, vilken nu får ett täckningsbidrag från Sverige och ett svenskt statligt bolag.

Europa och Nordamerika har med oro sett Rosatoms expansiva export av kärnenergi som ett verktyg för Ryssland att öka sin geopolitiska makt. Deras intressen brukar likställas med Rysslands eftersom bolaget befinner sig under den ryska statens styre. Rysslands president bestämmer de strategiska målen för bolaget samt utser direktörer och styrelsemedlemmar.

Ryssland har under flera år nu ägnat sig åt att försämra det säkerhetspolitiska läget gentemot EU, vilket har fått parlamentet att anta en resolution mot Ryssland där det särskilt omnämns att man inte ska göra affärer med dess energibolag Rosatom. Detta har inte snappats upp i Sverige.

EU har även i sin energisäkerhetsstrategi uttalat att EU inte ska försätta sig i en situation där unionen blir beroende av rysk energi och har särskilt pekat på den ryska kärnenergin. Många har pekat på att det geopolitiska läget i vår del av världen, som redan i dag är ansträngt gentemot Ryssland,

Prot. 2021/22:55
19 januari

*2021 års redogörelse
för bolag med statligt
ägande*

knappast kommer bli bättre när Ryssland kan vrida av kranen även för kärnenergilieferanser.

Detta är ett maktmedel som man rimligtvis inte vill se i händerna på Ryssland och Putin. Den svenska regeringen och riksdagen borde rimligen agera på ett sätt så att Sverige undviker en sådan situation. Därför anser Sverigedemokraterna, som enda parti i denna kammare, att den svenska regeringen borde återkomma till riksdagen med en analys av det säkerhetspolitiska läget utifrån de statliga bolagsaffärer som sker med Ryssland.

Med anledning av detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 28 i betänkandet.

Anf. 59 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Vi i Centerpartiet står givetvis bakom samtliga våra reservationer i betänkandet. Jag yrkar bifall till reservation 31 under punkt 20 rörande Visit Swedens AB:s uppdrag.

Egentligen var det min kollega Per Schöldberg som skulle ta denna debatt, men han är hemma och är sjuk. Jag vill bara att han ska få kredd för denna text, som han har lagt ned mycket tid och energi på. Jag är en enkel budbärare som bara har kompletterat. Om Per Schöldberg ser denna debatt kan han sträcka på sig i soffan.

Den svenska ekonomin kännetecknas av en mängd olika företagsformer och olika typer av ägande. Staten är en ägaraktör bland många. Den grundläggande struktur som svenskt näringsliv kännetecknas av, en blandedekonomi, har tjänat landet väl. Men det ligger naturligtvis i sakens natur att när staten äger, samtidigt som den stiftar lagar och sätter spelregler, måste staten vara noggrann och omdömesgill.

Centerpartiet anser att det inte är en kärnuppgift att staten äger och driver företag men att det i vissa fall kan vara motiverat. Eftersom staten är en stor bolagsägare och kommer att fortsätta att vara det under överskådlig tid är det viktigt att ägaren driver sina företag på ett långsiktigt professionellt, värdeskapande och hållbart sätt. Återigen är det viktigt att påpeka att flera av bolagen dessutom har viktiga samhällsuppdrag där fokus inte bara är ekonomi utan där det även handlar om andra vinster för samhället. Här är det viktigt att de samhälleliga vinsterna tydligt redovisas och är styrande för bolagens verksamhet.

Herr talman! I den omfattande klimatomställning av ekonomin som pågår ska de statliga bolagen vara aktiva i att förverkliga Sveriges åtagande i Agenda 2030. Vi vet att bolagen gärna tar den utmaningen då de ser både klimat- och affärsnytta.

Jag vill betona att Centerpartiet ser att de säkerhetspolitiska aspekterna måste vägas in mycket noggrant i den statliga ägarportföljen. Vår grundsyn är att staten som ägare ska ställa sig frågan om marknaden själv kan lösa den uppgift ett statligt bolag har. Då ska detta prövas. Men Centerpartiet ser inte på statlig försäljning av bolag och heller inte på förvärv enbart utifrån ett ideologiskt perspektiv utan även ett pragmatiskt. Likaväl som vi inte kan utesluta försäljningar kan vi heller inte helt stänga dörren för förvärv eller att nya bolag startas. Allt måste prövas affärsmässigt och med samhälls- och marknadsnytta som ledstjärna, i synnerhet i dessa orostider.

Herr talman! Jag har tre nedslag på specifika verksamheter som jag vill lyfta fram i detta anförande.

Det första är Visit Sweden AB.

Coronaepidemin har påverkat resandet över hela världen, och den utländska turismen har till stor del ersatts av hemmasemestrandet. Detta är bra ur många aspekter, men på sikt är vi övertygade om att människor kommer att vilja resa över landsgränserna igen och upptäcka nya kulturer och miljöer.

Sverige har uppmärksammats i internationell press under 2020 eftersom Sveriges smittbekämpningsmodell har avvikit från många andra länders.

Vi menar att en konsekvens av detta är att Sverige riskerar att tappa i attraktionskraft. Därför är det av vikt att staten via sina egna bolag nu kraftsamlar för att främja bilden av Sverige som ett besöksland igen.

Regeringen bör därför genom sin styrning av Visit Sweden se till att detta blir en prioriterad uppgift. Sveriges attraktionskraft som besöksland bör helst öka och i varje fall bibehållas. Regeringen bör vidare överväga att öka det statliga basanslaget till Visit Sweden för att uppnå en ändamålsenlig och effektiv marknadsföring av Sverige utomlands.

Den globala turismen präglas av hård konkurrens, och andra länder marknadsför sina länder offensivt. Vi vill understryka vikten av att Sverige inte halkar efter i detta avseende, så att vi när pandemin lättar står beredda att ta emot stora mängder besökare.

Jag skulle också vilja gå in på Sveaskog AB. Skogen är oerhört viktig för svensk ekonomi och skapar jobb på landsbygden. I den svenska skogen skapas en kolsänka eftersom vi bara avverkar 75 procent av tillväxten. Men den största nyttan gör skogen då vi kan ersätta fossila produkter och processer med förnybar råvara.

Vi menar att ägande, ansvar och befogenheter går hand i hand. Det som man äger förvaltar och vårdar man också. För oss är äganderätten en grundmurad rättighet och en vägledande princip. Därför anser vi att den svenska skogen även i fortsättningen ska vårdas och brukas enligt principen frihet under ansvar. Samtidigt ser vi att arbetet med att stärka den biologiska mångfalden och hotade arter i skog och mark fortsatt behöver stärkas.

Men för att åstadkomma en ökad uppslutning när det gäller formella avsättningar av skog ska detta huvudsakligen ske genom frivillighet och genom att initiativet till formellt skydd av skog i första hand kommer från markägaren.

Vi menar att ett kostnadseffektivt sätt att skydda mark är att använda statligt ägd produktiv skogsmark, till exempel från Sveaskog, som ersättningsmark när skog ska skyddas.

Herr talman! För oss är det en viktig princip att markägare som tvingas avstå från att bruka sin mark ska få den ersättning som de har rätt till. Ersättningsmark kan därför vara ett attraktivt alternativ för enskilda markägare som vill fortsätta bedriva aktivt skogsbruk. Vi är därför positiva till det förslag om ersättningsmark, det vill säga bytesmark, på 25 000 hektar av Sveaskogs skogsmarker som finns med i den kommande skogspropositionen.

Vidare finns det i denna skogsproposition även ett nytt markförsäljningsprogram för Sveaskog. Någon här inne nämnde att vi i en process i näringsutskottet hade tittat på hur det har gått för det tidigare eller nuvarande Sveaskogsprogrammet när det gäller markförsäljning. Vi i närings-

utskottet har sett att det finns brister i Sveaskogs nuvarande samhällsuppdrag om markförsäljning eftersom försäljningarna inte alltid har gynnat glesbygden, vilket var det tänkta syftet. Vi är därför positiva till att Sveaskogs markförsäljningsprogram föreslås ändra inriktning och omfattning genom att det avyttras upp till 60 000 hektar produktiv skogsmark riktad till enskilda markägare av skog och skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom så kallade allmänningsskogar och häradsallmänningsskogar.

Herr talman! Slutligen: Det tredje och sista som jag tänker nämna är Postnord AB. Svenska staten äger 60 procent. Regeringen tillsatte en postlagsutredning i höstas som ska titta på de långsiktiga förutsättningarna för Postnord.

Samtidigt som denna utredning tillsätts aviserar Postnord ett försök med varannandagsutdelning i Lund och Kävlinge kommuner. Det behöver inte alls vara fel med varannandagsutdelning och inte heller med pilotförsök. Men problemet är att det inte handlar om ett test som ska utvärderas utan om en plan som nu rullas ut över hela landet innan man har utvärderat resultatet i Lund och Kävlinge.

Jag får många samtal från oroade kommunalråd och även från allmänheten i landsbygd och i glesbygd som har synpunkter på detta – på dialogen och processen. Detta är inte bara en lönsamhetsfråga eller en företagsfråga. Det handlar om demokrati då det finns en uppenbar risk att många tidningsläsare som läser en papperstidning på morgonen riskerar att få tidningen när nyheterna är gamla eller att få en mycket kraftig höjning av prenumerationspriset, vilket i sin tur riskerar att färre läser lokaltidningar.

För mig som centerpartist är detta en ordning som skapar fler frågor än svar. Självklart ska statens bolag drivas med lönsamhet och hållbarhet enligt de regelverk och instruktioner som finns. Men exemplen visar på betydelsen av att ha en dialog som fungerar, inte bara med dem som ger ägarinstruktioner utan även med människor i hela landet som direkt och lokalt berörs av företagets verksamheter.

Anf. 60 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tänkte gå in på ett specifikt bolag som finns med i den statliga bolagsportföljen. Centerpartiet röstade tidigare med Sverigedemokraterna om att rikta ett tillkännagivande från riksdagen gällande ägandet i Telia Company – vilket skedde. I dag röstar Centerpartiet tillsammans med Socialdemokraterna för ett fortsatt ägande i bolaget.

Från Sverigedemokraterna tycker vi att det inte är lämpligt att staten både genom public service och ägandet i Telia blir en dominerande aktör på mediemarknaden. Vi tycker även att telekomverksamhet inte borde vara en kärnverksamhet för staten då det är en marknad som är helt avreglerad och som är välfungerande. Det finns också problem med de rent affärsrättsliga besluten som tas i fråga om den infrastruktur som Telia har, exempelvis när man kanske lägger ned kopparledningarna som finns ute på landsbygden för att man tycker att de är olönsamma. Men det finns kanske ett politiskt värde: att man från exempelvis denna församling tycker att det är dumt. Då är det dumt att det ska ligga på kommersiella bolag att ta affärsrättsliga beslut.

Därför hade det varit lite intressant att höra varför Centerpartiet har ändrat sig och varför man tycker att staten ska behålla ägandet i Telia och varför det är viktigt att staten fortsatt ska vara den dominanta ägaren och fortsatt vara kvar även i telekomverksamheten.

Min fråga är varför Centerpartiet har ändrat uppfattning och varför man vill behålla ägandet i Telia då man är vågmästare i dagens votering.

Anf. 61 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Mattias Bäckström Johansson för frågan. Det finns också, som jag poängterade i anförandet, en del som kallas för säkerhetspolitik. Jag tror att det är viktigt att tänka på det.

Om jag inte missminner mig har man delat upp Telia, det vill säga att den del som handlar om infrastruktur har hamnat i ett särskilt bolag. Det tror jag är väldigt bra, så att man separerar detta.

I övrigt kan jag säga att Centerpartiet inte har någonting emot att avveckla den del som inte hanterar infrastrukturen. Det har vi aldrig sagt. Det som diskussionen handlade om var att när man hade helheten i bolaget med den känsliga infrastrukturen skulle det helt enkelt kunna fördelas till ett separat bolag. Jag tror att Mattias Bäckström Johansson också är mycket väl medveten om varför.

Anf. 62 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag noterar ändå att Centerpartiet inte avser att rösta för någon av de reservationer som handlar om det långsiktiga ägandet i den del som rör infrastrukturen. Delvis berör det säkerhetspolitiska aspekter men även förutsättningarna på landsbygden, där man kanske affärsmässigt landar i att man inte vill ha kopparledningarna kvar i backen och de försvinner. Därför tycker vi att det finns ett värde i att det offentliga har ett större inflytande över infrastrukturen överlag och att detta inte ska ligga i kommersiella bolag.

Framför allt ska det inte heller långsiktigt ligga på ett börsnoterat bolag att avgöra vilken infrastruktur som ska finnas på landsbygden eller att ansvara för kopplingar mot anläggningar av säkerhetspolitiskt intresse. Bara för att vissa delar har separerats och man har påbörjat det arbetet innebär inte det att anslutningarna med kopparledningar försvinner. Den kunskapen finns kvar i ett börsnoterat bolag, där andra intressenter också skulle kunna ta över majoritetsägandet.

Därför borde det finnas ett intresse av att verka för och titta på hur man skulle kunna göra en funktionell uppdelning av bolaget så att man kommer ifrån denna problematik långsiktigt. Det finns också ett förslag med i det betänkande vi hanterar här i dag om att utreda det: Hur skulle man kunna göra för att komma ifrån denna problematik långsiktigt? Även om man inom Telia har lyft ut vissa delar ligger ju de fysiska anslutningarna kvar där de ligger, och då borde det vara intressant att åtminstone titta på det. Men Centerpartiet stöder inte ens förslaget att påbörja en sådan utredning för att titta på en sådan uppdelning.

Återigen är frågan, herr talman: Varför vill inte Centerpartiet titta på en sådan uppdelning för att på sikt komma ifrån ägandet i ett bolag som håller på med telekomverksamhet?

Anf. 63 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag tackar så mycket för frågan.

Egentligen kan jag nog säga att vi är ganska överens. Personligen har jag ingenting emot att sälja av delar av den statliga bolagsportföljen när så krävs. Jag tror snarare att Sverigedemokraterna kanske är större vurmare för de statliga bolagen än vad Centerpartiet är.

När det gäller just den här delen tycker jag absolut att man skulle kunna se över detta, men det behöver jag ta en diskussion med min riksdagsgrupp om. Det har ju blivit väldigt tydligt för oss den senaste tiden att de säkerhetspolitiska frågorna är viktigare än vi tror, och då tror jag att vi behöver titta på detta i lugn och ro – precis på samma sätt som vi behöver utvärdera och titta på exempelvis vindkraftens ägande. I dag ser vi att stora kinesiska bolag äger ganska stora delar av svensk vindkraftspark. Vad betyder det egentligen för säkerhetspolitiken i en framtid?

Det finns alltså en hel del man behöver se över. Det ska vi absolut göra och återkomma, för frågan är väldigt viktig.

Anf. 64 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Debatten i dag handlar om fjolårets redogörelse för bolag med statligt ägande.

Regeringen har lämnat en skrivelse med en redogörelse för förvaltningen av statens bolagsägande och för verksamheten i de bolag som Regeringskansliet förvaltade vid årsskiftet 2020/21. I skrivelsen anger regeringen att den aktivt ska förvalta statens tillgångar i form av aktierna i bolagen med statligt ägande så att deras värdeutveckling och avkastning blir den bästa möjliga, givet ett balanserat risktagande, och se till att de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs väl.

Regeringen uppger att det för att åstadkomma detta är viktigt att ge bolagen förutsättningar och möjligheter att utvecklas och fortsätta konkurrera på sina marknader. Vidare framhålls vikten av att staten är en aktiv, professionell ägare med fokus på långsiktigt värdeskapande. Regeringen konstaterar även att en ökad globalisering, teknologisk utveckling och konkurrensutsättning har förändrat förutsättningarna för ett flertal av de statligt ägda bolagen. Som en konsekvens av detta har den statligt ägda bolagsportföljen förändrats betydligt över tid.

För staten som ägare ingår att pröva skälen för fortsatt statligt ägande liksom att överväga bolagens olika uppdrag och inriktning. Regeringen anför att inriktningen på många av bolagens verksamhet och samhällsuppdrag motiverar att staten även fortsättningsvis är en betydande bolagsägare. I stort håller Vänsterpartiet med regeringen avseende detta.

Herr talman! I går var jag och flera av utskottets ledamöter med när trafikutskottet hade näringsministern och vd:n för SJ med på sitt möte. Där ställdes frågor om de störningar som tågtrafiken drabbats av med anledning av det nya planeringssystemet eller schemasystemet, vilket man nu vill använda. Det kallades faktiskt för hjärt-lungbytet på mötet i går.

Jag förstår att ett nytt system och förändringar alltid leder till inkörningsstörningar. Men när man får höra från personal hur deras scheman kan ändras på kort varsel och hur deras pussel med familjen blir omöjliga känns det inte som att företaget haft de fackliga organisationerna med när stora verksamhetsförändringar genomförts.

Nåväl, det kan vara så att sjukskrivningar och pandemin har ställt till det ytterligare. Men jag är lika övertygad om att avregleringen av järnvägstrafiken har lett till att mycket som man historiskt jobbade förebyggande med jobbar man i dag med ungefär som: Oj, blev det så här?

Herr talman! Tillbaka till utfrågningen i går. Jag ställde frågan till näringsministern om ägardialogen har någon betydelse för styrningen av de statliga bolagen. Svaret var att den givetvis har stor betydelse och att regeringen följer utvecklingen i bolagen och ställer frågor i relevanta saker som pågår. Bra så! Det är säkert viktiga och framåtsyftande samtal man genomför.

Häromveckan lyssnade jag dock på Ali Esbatis interpellationsdebatt med näringsministern om SAS – hur de säger upp personal, hur rekrytering av personal sker via bemanning och via SAS Irland, hur återanställningsrätten sätts ur spel och så vidare. Frågan som min kollega Ali ställde var: Ska inte staten, som stor ägare av SAS, ryta till när det så uppenbart görs allt för att kringgå den svenska modellen, som borde vara en paradgren för nuvarande näringsminister?

Svaret som statsrådet gav var att SAS är ett börsnoterat bolag där vi är minoritetsägare och inte kan påverka den operativa verksamheten. Här måste jag hålla med ministern om att våra påverkansmöjligheter är begränsade. Men här kan man också påminna om att skattebetalarna gick in med flera hundra miljoner i kapitaltillskott till SAS. Villkoret som ställdes för att gå in med kapital var skarpa och kvantitativa krav på minskade utsläpp, som det uttrycktes från regeringen när stödet presenterades. Vi hörde dock inget om hur den här regeringen ser på den svenska modellen – tyvärr, kan väl konstateras.

Herr talman! Jag lämnar SAS och återgår till SJ.

Det som någonstans stör mig och Vänsterpartiet är hur vi alltid när frågor ställs om statens styrning av bolagen får svaret att staten tillsätter ägarrepresentanter. Man hänvisar till ägardirektiv och bolagsstämma och till att ägardialog sker kontinuerligt. Men det man också säger är att man följer aktiebolagslagen, och den är densamma som för privatägda bolag.

Jag håller fullständigt med när det gäller tolkningen av lagen. Jag känner dock både ägare av små aktiebolag och ägare till lite större aktiebolag, och jag kan garantera att om ägaren tycker att bolaget håller på med något som hen inte tycker följer ägarens intentioner eller den värdegrund som bolaget förknippas med får nog ordföranden och vd:n, om inte ägaren råkar vara densamma, kallelse till dialogmöte ganska omgående. Och där blir nog bolagets inriktning klarlagd för ordföranden och vd:n.

Herr talman! Det finns givetvis mycket man skulle kunna ha åsikter om när det gäller bolag som ska tillhandahålla samhällsviktiga funktioner, allt från transporter av gods eller människor till flyg, apotek, post, bilprovning, elförsörjning, bolag som förädlar och exploaterar våra naturresurser och mycket mer.

Det finns all anledning, med omställningen som sker i samhället, att titta på vad våra bolag som vi äger tillsammans kan göra för att underlätta eller snabba på vägen till det välfärdsland utan fossila utsläpp som regeringen så gärna pratar om.

Vi kan inte förvänta oss att samhällsmedborgarna ställer om och gör sitt yttersta för att bidra så mycket de kan om deras vardag slås i spillror med anledning av höga elpriser eller höga bränslepriser, bara för att nämna några saker där en del av medborgarna betalar ett skyhögt pris.

Herr talman! Jag avslutar med att säga att jag givetvis ställer mig bakom alla våra reservationer. Men jag yrkar endast bifall till en som på något sätt ger en bild som borde genomsyra statens ägande. Det är reservation 12, där det framgår att till exempel samhällsnyttan alltid ska stå i fokus för ägarstrategin samtidigt som företagen drivs ekonomiskt effektivt.

Anf. 65 CAMILLA BRODIN (KD):

Herr talman! Kristdemokratin bygger på förvaltarskaps- och subsidiaritetsprincipen. Det innebär att staten inte ska göra allt, särskilt inte sådant som andra kan göra bättre. Svenska staten äger i dagsläget 46 företag. Vi bör fundera över om alla dessa verksamheter verkligen är lämpliga för att ha staten som ägare, då vi kristdemokrater anser att fokus ska ligga på välfärdens kärnverksamheter.

Att staten driver ett antal bolag på konkurrensutsatta marknader, utan tydliga samhällsuppdrag, måste i det ljuset ifrågasättas. De stora fördelarna med privat företagsamhet gör dessutom att det krävs starka skäl för att staten ska vara en aktör på marknader där den själv sätter spelregler.

I bästa fall kan det statliga ägandet innebära att skattebetalarna tjänar en slant, men det finns också en risk att de får skjuta till kapital som det exempelvis behövt göras till Green Cargo.

På längre sikt är det dåligt för ekonomin, och skattebetalarna, när staten kliver in som aktör och förvrider fungerande marknader. Det riskerar att skapa negativa effekter när bolag som ägs av staten kan agera aggressivt och till och med erbjuda lägre priser än privatägda bolag som har andra avkastningskrav och saknar motsvarande tillgång till kapital.

Därför anser vi kristdemokrater att en regering bör arbeta för att begränsa statens ägande till bolag som har särskilda samhällsuppdrag eller som förvaltar tillgångar som är av särskilt nationellt intresse. För att det ska hända tror vi att det behövs en ny regering.

Herr talman! Kristdemokraterna har tidigare bland annat föreslagit en strukturaffär som inkluderar ett antal statliga bolag för att säkra nationellt viktig internetinfrastruktur. Affären skulle bland annat innebära att staten säljer sitt innehav i Telia men helt övertar ägandet av Skanova. Vi har också påpekat att ägandet i SAS bör ses över mot bakgrund av att bolaget agerar på en konkurrensutsatt marknad men samtidigt har en viktig roll inom svensk persontransport.

Vi kristdemokrater har listat ett antal statliga bolag som bör prioriteras för försäljning under nästkommande mandatperiod. Försäljningsprocesser är omfattande och komplicerade, och därför bör de bolag som anses särskilt marknadsstörande prioriteras. Jag väljer att gå in lite kort på vilka detta är och varför.

Vi börjar med Svevia. I stort sett allt bolaget erbjuder kan i dag erbjudas av privatägda alternativ. En rapport förra året indikerar att bolaget har underprissatt sina offerter till Trafikverket samtidigt som man dras med förluster.

SBAB är ett annat bolag. Även om Sverige är i behov av starkare konkurrens mellan banker fyller SBAB ingen unik funktion på svensk bolåne-marknad som motiverar fortsatt ägande. Bolaget saknar särskilda uppdrag att till exempel pressa bolåneräntorna på marknaden eller att erbjuda startlån till förstagångsköpare.

Infranord: Sedan bolaget bröts ut ur Banverket har järnvägsunderhållet upphandlats, och konkurrenter finns. Det finns ingen särskild anledning till att bolaget ska fortsätta finnas i statlig ägo.

Green Cargo: Sverige har av konkurrerande bolag anmälts till EU-kommissionen på grund av det kapitaltillskott som gjordes i budgeten för 2021 då detta ansågs snedvrida konkurrensen. Det finns en risk att bolagets dominerande ställning på marknaden, kombinerat med bristen på lönsamhet, hindrar utvecklingen i sektorn.

Det sista som vi har listat är Jernhusen. Bolaget bör inte avyttras i sin helhet, men det bör successivt sälja sina fastigheter. Den stadsutveckling i stadsdelar nära tågstationer som företaget deltar i bör privata fastighetsutvecklare, inte skattebetalarna, stå för.

Avyttringar bör ske på det sätt som skapar störst värde för skattebetalarna och främst användas för att minska statsskulden. Om statsskulden bedöms vara på en hållbart mycket låg nivå kan man också överväga att dela ut aktier, eller intäkterna från en försäljning, till hushållen. Genom försäljningarna renodlas statens uppgifter, motståndskraften i ekonomin stärks via en lägre statsskuld och bättre fungerande marknader skapas. Det är en långsiktig vinst för folkhushållet.

Herr talman! Vi kristdemokrater anser att det skulle vara intressant med en transparent översyn av de statliga bolagens aktiviteter i form av intern verksamhetsutveckling som sträcker sig utåt och sker i konkurrens med andra aktörer. Där anser vi att alla myndigheter också bör göra en översyn av vilka verksamheter som just konkurrerar med privata företag. Vi anser som sagt inte att alla statligt ägda bolag ska fortsätta att ägas av staten. Men de som ändå ägs av staten ska i alla fall inte konkurrera med privata verksamheter.

Jag yrkar bifall till reservation 3 i detta betänkande.

Anf. 66 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr talman! Jag ska göra det mycket enkelt för ledamoten Camilla Brodin från Kristdemokraterna att ge ett svar. Finns det någon avreglering som du tycker har blivit misslyckad i Sverige med allt som har hänt? Finns det någon avreglering som Kristdemokraterna inte tycker blev bra?

Anf. 67 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Lahti, för frågan!

Jag tror att det är så att ledamoten själv har någonting i tankarna där han tycker att vi borde erkänna att någonting har blivit tokigt. Jag vill i så fall gärna ställa motfrågan: Vad är det ledamoten menar?

Anf. 68 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr talman! Jag trodde att Kristdemokraterna hade en bild av hela förloppet. Vi har haft avregleringar från början av 90-talet med massor av verksamheter som man har avreglerat.

Jag bor på landsbygden. Jag ser vad som har drabbat landsbygden. Det är mycket som inte skulle fungera alls om vi inte skulle ha statlig inblandning. Men ändå låter det i det anförandet som kristdemokraten Camilla Brodin håller som att det är mycket som behöver privatiseras ytterligare.

Jag tar bara ett exempel, eftersom jag inte tror att Camilla Brodin har koll på sådant. LKAB var i början på 80-talet i en mycket dålig sits. Om det hade varit privatägt hade vi aldrig haft kvar någon gruvbrytning i Kiruna eller Malmberget. Det är jag övertygad om.

Eftersom det finns en statlig ägare som har en långsiktighet finns den kvar i dag. Den har levererat tiotals miljarder efter det till staten. Det finns många sådana verksamheter som jag skulle kunna gå in på. Jag trodde att Camilla Brodin var säker och ville privatisera ytterligare.

Jag kan ställa ytterligare en fråga. SCA är ett privatägt bolag. Sköter det skogarna bättre än Sveaskog, som är ett statligt bolag?

Anf. 69 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Herr talman! Tack för förtydligandet från ledamoten Lahti!

Vi kristdemokrater tycker inte att alla de statliga bolag som finns i dag ska fortsätta att ägas av staten. Staten ska prioritera det som är samhällsviktiga uppdrag.

Det finns en marknad där ute där vi ser att privata företag kan göra det bättre. Vi ser också att staten i dag bedriver verksamheter på en redan fungerande marknad och slår undan benen för dessa företag. Det är många gånger etablerade företag som betyder otroligt mycket just i våra glesbygder och på landsbygden. Svevia är ett sådant exempel, som verkligen slår undan benen för just dessa företag.

Jag kan räkna upp ett antal bolag som vi inte ser som nödvändiga för staten att äga. Vi tror att man verkligen måste se över vad det är staten ska göra och vad som är statens uppgift. När det finns andra som kan sköta det bättre ska vi låta privata företag göra det.

Staten är inte bäst på allt. Vi ska stifta lagar. Vi ska se till att vi har bra bolag som sköter sig och som ser till att den samhällsviktiga infrastrukturen och de samhällsviktiga uppdragen fungerar.

Det som ledamoten Lahti tar upp här är bara ett försök att få oss kristdemokrater att ta frågan på ett helt annat sätt. Så tack för frågan, men jag väljer att sluta där.

Anf. 70 ARMAN TEIMOURI (L):

Herr talman! Nu debatterar vi näringsutskottets betänkande om 2021 års redogörelse för bolag med statligt ägande. Liberalerna har flera reservationer, och vi står givetvis bakom alla dessa. Men för att spara tid kommer jag att yrka bifall endast till reservation 27.

Låt mig börja med att säga att det alltid måste finnas ett tydligt syfte med att staten ska äga bolag. Liberalernas principiella utgångspunkt är att statens uppgift normalt sett ska vara att ange de ramar och regler som ska gälla för näringslivet och företagen – inte att äga och driva bolag. Staten bör därför minska eller avveckla sitt företagsägande om sådana förändringar leder till bättre fungerande marknader eller en mer effektiv samhällsservice. Staten ska därför endast i undantagsfall driva företag.

Undantagsfall handlar alltså om statliga företag med ett särskilt samhällsuppdrag. Det innebär att i de statliga bolag där det finns såväl en samhällsnytta som en konkurrenssituation bör dessa verksamheter separeras så att det statliga ägandet i den kommersiella delen separeras och avvecklas.

Givetvis ska alla försäljningar föregås av en grundlig analys som tydligt redovisar vilka delar av verksamheten som bör kvarstanna i statlig ägo av bland annat strategiska eller säkerhetspolitiska skäl. Övrig verksamhet som bedrivs i kommersiellt syfte på en konkurrenssatt marknad bör där efter avyttras.

Kort och gott ska endast statliga bolag med tydligt uttalad samhällsnytta bibehållas i statlig ägo.

Herr talman! Statens bolagsportfölj består i dagsläget av 46 bolag till ett värde av cirka 700 miljarder kronor. Är alla dessa statliga bolag till för samhällsnyttan? Nej. Är de strategiska för staten att äga? Nej. Finns det någon säkerhetspolitisk anledning att behålla alla dessa 46 bolag? Svaret på det är också nej. Vi har alltså 46 bolag med ett värde av 700 miljarder – jag tycker att man ska låta det sjunka in en stund.

Vi menar därför att regeringen bör tillsätta en granskningskommission, som ser över vilken samhällsnytta de statligt ägda bolagen med samhällsuppdrag bidrar med samt vilka bolag som är strategiskt eller säkerhetspolitiskt viktiga, i syfte att överväga vilka bolag som även fortsättningsvis bör ägas av staten. Denna breda översyn bör dessutom innehålla en analys av på vilket sätt dessa bolag konkurrerar med privata företag.

Att avyttra bolag som saknar samhällsnytta och som inte är strategiska på annat sätt innebär dessutom att vi renodlar statens uppgifter och skapar bättre fungerande marknader.

Herr talman! Jag kan dock konstatera att staten är och även framöver kommer att vara en betydande företagsägare. Mot denna bakgrund vill jag framföra att staten via sitt bolagsäggande även är en stor markägare.

Liberalerna anser därför att staten i sin roll som bolagsägare bör medverka till att öka tillgången på byggbar mark. Det gäller förstås inte fall där markinnehavet har betydelse för skyddsvärda naturintressen eller annan verksamhet med samhällsnytta.

På detta sätt anser Liberalerna att staten kan komplettera kommunernas ansvar att tillhandahålla byggbar mark och möjliggöra en ökad produktionstakt av bostäder och kommersiella lokaler. Regeringen bör därför revidera ägardirektiven för de statligt ägda företag som är markägare så att de åläggs att medverka till att öka tillgången på byggbar mark.

Vidare menar Liberalerna att Sveaskogs skogsinnehav bör minska genom försäljningar till marknadspris. Det gynnar en levande landsbygd att skogen är lokalt ägd. Liberalerna anser att det finns förutsättningar att höja ambitionerna ytterligare när det gäller att överföra produktiv skogsmark från statlig till enskild ägo.

Med det sagt är skogen en verklig skatt. Skogen bidrar med många olika värden, bland annat som ett gemensamt rum för friluftsliv och genom att motverka klimatförändringar och bevara den biologiska mångfalden. Samtidigt är skogsindustrin en av Sveriges viktigaste näringar och helt avgörande för svensk export. Mer skog behöver skyddas, men mindre skogsägare är ofta mer framgångsrika i fråga om miljömålet för skogsförvaltningen än vad de stora skogsägarna är.

Herr talman! Liberalerna anser att spelmarknaden behöver vara reglerad i syfte att motverka missbruk och spelberoende. Eftersom spelmarknaden med nätkasinon är internationell behövs också fler initiativ på EU-nivå för att stävja missbruket.

I och med omregleringen av den svenska spelmarknaden har staten fått en tydligare och viktigare roll i att utöva tillsyn över spelmarknaden än vad som tidigare har varit fallet, och detta på en marknad där staten själv deltar. Men det måste finnas en tydlig gränsdragning när det gäller statens agerande, dels på den konkurrensutsatta delen, dels där det fortfarande råder monopol.

Vi anser därför att AB Svenska Spels olika verksamhetsgrenar bör separeras från varandra så att spel som fortfarande är monopoliserade, såsom landbaserade kasinon och värdeautomatspel, även fortsättningsvis bedrivs i Svenska Spels regi. Däremot finns det inga skäl för staten att via Svenska Spel agera på den konkurrensutsatta spelmarknaden med andra typer av spel.

Liberalerna anser därför att Svenska Spel ska delas upp i två olika bolag: ett bolag under statens vingar och ett privat bolag.

Herr talman! Detsamma gäller Telia Company AB, där staten är en storägare. Telia har blivit allt annat än bara ett telekomföretag. I dag är bolaget mer av ett underhållningsbolag, eller ett innehållsbolag, med en bred palett av verksamhetsgrenar. Telia äger numera även Bonnier Broadcasting, där exempelvis TV4 och C More ingår.

Det kan finnas strategiskt och säkerhetspolitiskt viktiga delar i Telia som staten även framgent ska ha kontroll över, och det har gjorts en omfattande analys av vad ett minskat ägande i bolaget skulle innebära. Men det gjordes aldrig någon analys av en funktionell uppdelning av verksamheten i två delar och hur detta skulle se ut. Det skulle vara två delar, där staten fortsättningsvis har kontroll över strategiskt och säkerhetspolitiskt viktiga delar, som nät, men där delar som telekomdelen och inte minst innehållsdelen, där exempelvis TV4 ingår, ska avyttras. Liberalerna menar att regeringen bör initiera en sådan utredning.

Avslutningsvis, herr talman: Staten ska bara driva företag i undantagsfall. Det måste finnas ett tydligt syfte med att staten ska äga bolag. I en välfungerande marknadsekonomi stiftar staten lagar, fattar beslut om skatter och sysslar med myndighetsutövning. Om staten på samma gång konkurrerar med privata företag på marknaden blandas rollerna samman. Statens monopol ska avvecklas, och statens ägande i företag ska fortsätta att minskas.

Anf. 71 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr talman! Jag ställer samma fråga till ledamoten Arman Teimouri och försöker få ett bättre svar än från Kristdemokraterna. Finns det någon avreglering i Sverige som Liberalerna ser som ett misslyckande? Med alla marknadsexperiment som vi gått igenom i allt från skola till vård och med avvecklingen av delar av statens bolagsägande, finns det något som Liberalerna ser och tänker att det här blev inte riktigt bra?

Anf. 72 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Herr talman! Tack, Birger Lahti, för din fråga!

Det enkla svaret på den frågan skulle vara nej, men så enkelt är det ju inte. Det finns självklart en stor palett av utmaningar när ett bolag går från att ha varit statligt ägt till att bli privat. Det innebär inte att det är något som är dåligt – tvärtom, skulle jag vilja säga. Men när man kommer ut på en konkurrensutsatt marknad finns det delar som måste förbättras och som tar längre tid, delar där man inte haft samma kultur inom det statliga bolaget och så vidare.

Sedan finns det självklart, vilket jag också tog upp i mitt anförande, sådant som kan ha säkerhetspolitiska eller strategiska aspekter. Där ska staten även fortsättningsvis äga bolagen. Men med det sagt är det väldigt många av de här 46 bolagen och de här 700 miljarderna som nu är i statens ägo som i stället skulle kunna finnas på den privata marknaden.

Frågan är egentligen hur Vänsterpartiet ser på de delar där det finns konkurrenter på den privata marknaden.

Ska staten driva bolag? Jag kan ställa den frågan till Birger Lahti. Är det statens huvudansvar att göra detta när det inte finns samhällsviktiga uppdrag?

Anf. 73 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan från liberalen Teimouri. Absolut, det finns massor av bolag där staten bör vara med.

Först och främst: Om man tjänar pengar någonstans, är det fel att staten tjänar pengar? Det var staten som tog ansvar när pandemin slog till. Då stod alla med mössan i hand, och staten blev sittande med svartepetter. Är det fel att staten tjänar pengar?

Ett typiskt exempel är LKAB, som har inbringat miljardbelopp till statskassan. De hade inte funnits om ett liberalt parti hade styrt Sverige när krisen slog till i början av 80-talet.

Sveaskog är ett annat. Jag ställde frågan till Kristdemokraterna om de tycker att privata bolag gör det bästa jobbet på en konkurrensutsatt marknad. Jag frågade om SCA sköter skogen bättre än Sveaskog. Jag har inget emot SCA i det; jag ville bara fråga om SCA sköter skogen bättre än Sveaskog.

Det finns massor av bolag där jag tycker att det är viktigt att staten är med och finns på banan. Det borde egentligen vara staten som driver alla bolag som utvinner och exploaterar våra naturresurser.

Med det sagt har jag fortfarande inte fått ett komplett svar. Du tycker att allt har varit bra, Arman Teimouri, med en liberal syn på att man ska avreglera alla marknader. Det finns ingenting du kan peka på som har misslyckats i Sverige. Jag tackar för det svaret. Det tar jag givetvis med mig in i valrörelsen.

Anf. 74 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Herr talman! Jag är glad att vi kan debattera de här frågorna också i valrörelsen.

Jag blir lite förvånad. Jag vet att det är Vänsterpartiets syn när det gäller företag och vilken roll de har i samhället, men att säga att de stod med mössan i hand när pandemin slog till skulle jag säga är ganska anmärkningsvärt.

Jag tänker att här handlar det väldigt mycket om att företagare precis som många andra betalar in skatt till staten. Då förväntade de sig också stöd när vi hamnade i den här situationen.

Men för att komma tillbaka till din fråga, Birger Lahti: När det gäller statligt ägande i bolag anser inte vi i Liberalerna att staten ska gå in på konkurrensutsatta marknader där man inte har något samhällsviktigt uppdrag. Där det inte finns någon säkerhetspolitiskt känslig information eller några strategiska delar ska inte staten vara inne. Det finns många andra som driver det mycket bättre. Det har vi många bra exempel på som vi också måste ta med oss.

Det är inte alltid jättedåligt, som Vänsterpartiet tycker, när staten lämnar ifrån sig sitt ägande. Tvärtom gör företag på marknaden ofta saker och ting mycket bättre än staten just för att de är företag och vet vad de sysslar med. Det har staten inte alltid samma erfarenhet av.

Anf. 75 CAMILLA HANSÉN (MP):

Herr talman! I dessa smittspridningstider blir det en del nya ansikten i debatterna. Jag ska försöka göra Miljöpartiets politik på området rättvisa i Amanda Palmstiernas frånvaro.

Herr talman! Förväntningarna på de statliga bolagen är med rätta höga. Vi i Miljöpartiet vill understryka några av de förväntningar vi har, nämligen följande:

- De statligt ägda bolagen ska bidra till omställningen.
- De ska ha vetenskapligt baserade klimatmål och klimatplaner.
- Statliga bolag som hämtar sina intäkter från Sápmis naturresurser bör låta en del av vinsten gå tillbaka till Sápmi.
- Finns det utländsk verksamhet i bolagen behöver de ta hänsyn till konsekvenserna för vatten-, energi- och livsmedelssäkerhet där de verkar.
- Även mindre företag måste ställa om – det borde Almi Företagspartner ge bättre stöd till.

Miljöpartiet anser att statligt ägda bolag ska bidra till omställningen. De här bolagen måste styras i en klimat- och miljömässigt hållbar riktning. Vattenfall, LKAB, SAS, Postnord och Sveaskog står för 99 procent av utsläppen i den statliga bolagsportföljen. Regeringen har i ägarpolicy beslutat att bolagen ska vara föredömen inom sin bransch och arbeta för att uppnå miljökvalitetsmålen och Parisavtalet. Föredömen – förväntningarna är som sagt med rätta höga.

För att nå dit behöver regeringen utveckla och intensifiera ägarstyrningen så att skrivningarna om hållbarhet verkligen får genomslag. Alla statligt ägda bolag bör ha vetenskapligt baserade klimatmål och klimatplaner som tar dem till målen. Klimatet kan inte vänta.

Miljöpartiet skulle vilja att SJ hade ett samhällsuppdrag att verka för ökat tågresande i Sverige och till viktiga städer i våra grannländer, inklusive utökad nattågstrafik och direktlinjer till andra delar av Europa.

Miljöpartiet vill att statliga Swedavia ska arbeta för minskat flygresande och att regeringen ska ge i uppdrag till Visit Sweden att i sin marknadsföring av Sverige som turistdestination fokusera på marknader nära oss i syfte att minska flygandet.

Miljöpartiet vill ändra Sveaskogs ägardirektiv samt Fastighetsverkets och Fortifikationsverkets regleringsbrev så att alla statliga skogsägare går mot ett skogsbruk utan gigantiska kalhyggen där avverkningsmetoderna anpassas för att skapa utrymme för större biologisk mångfald och kolinlagring.

Vi vill utveckla Almi Företagspartners uppdrag till att ge stöd till de mindre företagens omställning i syfte att hjälpa små industrier och företag att minska sin klimatpåverkan. Små företag har ibland otillräckliga resurser för att klara omställningen till fossilfritt och cirkulärt på egen hand och behöver bättre stöd att ställa om.

Miljöpartiet vill också att regeringen ger statligt ägda bolag i uppdrag att i sin utländska verksamhet särskilt ta större hänsyn till konsekvenserna för vatten-, energi- och livsmedelssäkerhet. När planetära gränsvillkor för utsläpp av växthusgaser överskrids, när vi lider förlust av biologisk mångfald och när kvävecykeln kommer ur balans får det konsekvenser för både vatten, energi och livsmedel. Åtgärder för att trygga ett av dessa behov måste utformas så att det inte missgynnar de andra behoven.

Herr talman! Svenska staten har genom historien tagit naturresurser i Sápmi i anspråk. Det är resurser som byggt och fortsätter bygga Sverige rikt. Utöver att samerna ges ökat inflytande över hur naturresurserna nyttjas framöver – vilket nu blir möjligt i och med konsultationsordningen som riksdagen beslutar om nästa vecka – behöver intäkter från de statliga bolagen i högre grad bidra till utveckling av det samiska samhällslivet.

Statliga bolag som hämtar sina intäkter i Sápmis naturresurser bör avsätta en andel av sin vinst årligen för att finansiera förvaltningen och utvecklingen av samiskt samhällsliv, språk och kultur. Även andra bolag vars verksamheter kraftigt påverkar Sápmis naturresurser bör bidra.

Sammanfattningsvis ser Miljöpartiet de statliga bolagen som viktiga förebilder i omställningen mot en fossilfri och cirkulär ekonomi, som agerar förebilder vad gäller både klimatet och respekten för mänskliga rättigheter i alla lägen.

Herr talman! Vi i Miljöpartiet står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 14, som bland annat handlar om hur statliga bolag ska bidra till omställningen och om att de som hämtar vinster ur Sápmis naturresurser ska avsätta en del av sin vinst till att stödja samiskt samhällsliv.

Anf. 76 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Herr talman! Tack, Camilla Hansén, för anförandet! Jag har en kort fråga till ledamoten Hansén. Det statliga bolaget Vattenfall har ju ett ganska stort ansvar för att se till att det svenska samhället tillhandahåller energi till alla brukare. Nu har Miljöpartiet tillsammans med Socialdemokraterna sett till att Vattenfall har lagt ned två av våra stora kärnkraftverk, Ringhals 1 och 2, med följden att elpriserna i dag är astronomiskt höga. Anser ledamoten Camilla Hansén att det är ett klokt beslut att låta företag och enskilda människor betala astronomiskt höga energipriser i stället för att satsa på fossilfria alternativ, som kärnkraften ändå klassificeras som?

Anf. 77 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Herr talman! Tack, Elisabeth Björnsdotter, för frågan! Dessa reaktorer lades ned därför att det vid den tiden inte bedömdes lönsamt att göra de investeringar i dem som behövdes. Elpriserna bildas på en europeisk marknad. Miljöpartiet ser inget egenvärde i astronomiska elpriser. El- och energiutvinning är dock alltid något som påverkar omgivningen.

Miljöpartiet kommer inte att se kärnkraft som ett hållbart energislag. Vi behöver hitta andra sätt att få den stabilitet på elmarknaden som Elisabeth Björnsdotter Rahm efterlyser. Det handlar om energieffektivisering. Vi har faktiskt inte råd att göra av med energi som vi i stället kan använda till annat.

Det handlar också om förnybara och långsiktigt hållbara energislag. Kärnkraft kommer inte att vara ett långsiktigt hållbart energislag. Det handlar dels om brytningen, dels om riskerna under den tid man använder kärnkraften, dels om att det inte finns färdiga lösningar för slutförvar.

Det vi vill är att ställa om, så att man kan ha rimliga elpriser med hållbara energislag.

Anf. 78 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Herr talman! Tack, Camilla Hansén, för svaret! Vi ser en växande arbetsmarknad i Sverige just nu. Det innebär även att energiåtgången ökar kraftigt. Blickarna vänds norrut, vilket jag som västerbottning är tacksam för. Detta innebär att vi har ett enormt behov av, givetvis, hållbar och förnybar energi. Men det innebär inte att vi på det viset kan stänga ned två kärnkraftverk då vi inte i dag kan ersätta kärnkraften med en hållbar energiproduktion, i detta läge då vi har så stort behov av energi.

Därför måste man givetvis mötas halvvägs när det gäller att hitta förnybart och kunna fasa ut kärnkraft – ja, kanske. Men där är vi inte än, och därför anser jag att vi inte kan lägga ned kärnkraft innan vi har ett hållbart alternativ.

Jag frågar alltså återigen ledamoten Camilla Hansén: Anser Camilla Hansén att det är rimligt att både företag och enskilda människor ska betala så astronomiskt stora summor för sina elräkningar i dag, bara på grund av att vi inte kan tillhandahålla en rimlig mängd energi för den förbrukning man behöver?

Anf. 79 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Herr talman! Jag anser inte att astronomiska elpriser har ett egenvärde. Man behöver däremot betala för utsläpp man gör.

Jag tycker ändå att det är glädjande att höra att Moderaterna öppnar för en utfasning av kärnkraften, som möts upp med förnybar energi. Jag, som inte fördjupar mig i dessa frågor varje dag eftersom jag inte sitter i det här utskottet, känner inte till några reaktorer som står inför en omedelbar nedläggning. Men det finns säkert andra i kammaren som känner till detta bättre.

Det vi vet är att vi producerar mycket energi i Sverige. Vi vet att folk står i kö för att bygga vindkraftverk längs Sveriges kuster. Här finns en enorm potential. Vi vet också – och såvitt jag förstår är det ingen som är oense om detta – att överföringen av energi mellan olika delar av landet inte är tillräcklig.

Vi ska ha rimliga elpriser, och vi ska också ha rimliga energislag, det vill säga förnybara energislag som ger oss en stabilitet in i framtiden.

Jag tycker också att det vi behöver göra när vi nu stöder hushåll, industrier och verksamheter är att hjälpa till så att man kan ställa om till hållbar energi i sina hus och fastigheter, göra tilläggsisolering eller vad det nu är som behövs på olika sätt. Så minskar vi beroendet av de europeiska elpriserna.

Anf. 80 ANDERS FRIMERT (S):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att det är oerhört hedrande att för alla första gången stå här i dag. För en knapp vecka sedan var jag även på mitt första möte i näringsutskottet. Lite nervöst är det, men jag ska hålla mitt första anförande.

Våra statliga bolag är något vi ska vara stolta över. Vi äger bolagen tillsammans. Det är vi, svenska folket, som äger dem gemensamt, och det är vår uppgift att förvalta dem genom att vara en aktiv och ansvarsfull ägare på ett professionellt sätt. På så vis bidrar vi till ett värdeskapande för bolagen, och det har inneburit att staten har fått mer resurser och därmed kunnat satsa på höjda pensioner och fler poliser och göra satsningar på välfärden.

Statens bolag finns i hela landet och utgör en betydande del av svenskt näringsliv. Sverige följer även OECD:s bolags- och förvaltningsprinciper och riktlinjer. Inom statens bolag finns bland annat viktiga verksamheter som högteknologisk forskning, telekom, fastigheter anpassade för samhällsservice, tillväxtkapital, kulturupplevelser och meningsfulla arbeten för personer med funktionsnedsättning.

Det är styrelsen i dessa bolag som har det operativa och strategiska ansvaret, och det är regeringen som ansvarar för styrningen via ägardialog och ägardirektiv. Ytterst är det vi här i kammaren som har ansvaret och sätter ramarna.

Vi har totalt 46 statliga bolag, varav 22 bolag har särskilt beslutade samhällsuppdrag. Totalt sysselsätts 135 000 personer, och värdet uppgår till 700 miljarder kronor. Det är en stadig ökning med över 100 miljarder de senaste åren. Att värdet har ökat kraftigt på våra bolag har således varit en bra affär för svenska folket, detta trots den tuffa tid vi alla har upplevt under pandemin och fortfarande befinner oss i.

Vi har även fått över 300 miljarder i utdelningar sedan millennieskiftet och nära 200 miljarder bara de senaste tio åren. Samtliga bolag har det senaste decenniet levererat utdelning. Den har bland annat gått till vård, skola och omsorg.

De statliga bolagen ska ligga i framkant när det gäller hållbart företagande med en sund och säker arbetsmiljö. Vi ska ha höga krav, arbeta för jämställdhet och visa föredöme i ansvarstagande. Riksrevisionen har även påpekat att ”det är tydligt att staten strävar efter att vara en aktiv och professionell ägare på området hållbart företagande”.

Herr talman! Forskning har visat att en mångfald av människor med olika erfarenheter och en könsmässigt balanserad styrelse är en vinn-vinn-situation. Statliga företag är även ett föredöme i detta. De statliga bolagen har för tredje året i rad en större andel kvinnor än män i styrelserna och en betydligt större andel kvinnor som vd än privata bolag. Här ligger våra

statliga bolag långt före den privata marknaden, och detta hade inte skett utan en socialdemokratiskt ledd regering.

Herr talman! I det betänkande vi i dag debatterar behandlar vi regeringens skrivelse om 2021 års redogörelse för företag med statligt ägande. Vi behandlar 32 reservationer, 9 särskilda yttranden och ett sextiototal yrkanden från den allmänna motionstiden. Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

Som jag tidigare nämnde drivs cirka hälften av bolagen med särskilt beslutade samhällsuppdrag som är viktiga för kultur och forskning, såsom Rise, Dramaten och SSC för rymdbasen Esrange. För flertalet uppdrag drivs bolagen helt affärsmässigt och på fullt konkurrensutsatta marknader.

Låt mig nämna några ytterligare bolag i statens innehav: Apoteket, LKAB, SBAB, Vattenfall och Almi Företagspartner liksom Almi Invest, som verkar genom riskkapital över hela Sverige, vilket är oerhört viktigt och många gånger avgörande för kapitalförsörjningen, som inte alltid fungerar optimalt utanför våra storstadsregioner. Här finns även Saminvest, för kapital genom fonder.

Sveriges skog är också en viktig resurs, en stor del av svenskt näringsliv och en förnybar export. Vår totala skogsnäring sysselsätter långt över 100 000 personer, och för varje träd som avverkas planteras tre nya. Vårt skogsinnehav har haft en stadig ökning under många år. Faktum är att vi har dubbelt så mycket skog nu som för 100 år sedan.

Här finns Sveaskog, Sveriges största skogsägare, i statlig ägo, med stort ansvar för vår biologiska mångfald.

Herr talman! Vi ser nu en gigantisk grön omställning i hela Sverige, och jag ser med glädje den utveckling vi har i Norrland, där investeringar på över 1 000 miljarder förväntas de kommande decennierna. Vissa har till och med beräknat investeringarna till över 2 000 miljarder med alla de kringliggande näringar som kommer att behövas.

Arbetskraft kommer att behövas. Företag står i kö för etablering, och det är glädjande att våra statliga bolag Vattenfall och LKAB har en stor del i denna gröna industriella omställning för att producera fossilfritt stål. LKAB har medarbetare i tolv länder med 4 500 anställda. 80 procent av all malm som levereras inom EU kommer från just norra Sverige. Bolaget ligger dessutom i framkant vad gäller hållbarhet, vilket är kärnan, men även vad gäller digitalisering, innovation och forskning.

Tillsammans med SSAB har man bildat Hybrit, som redan i augusti förra året framställde världens första fossilfria stål, som dessutom redan är levererat till kund. Tidigare statsministern Stefan Löfven talade i SVT vid invigningen om ett epokskifte i svensk stålindustri. 10 procent av hela Sveriges koldioxidutsläpp kommer att påverkas av detta. En anläggning för vätagaslagring blir också en viktig del för planerbar produktion.

Vindkraften, såväl landbaserad som ute till havs, är oerhört viktig för Sveriges företag och kraftigt ökande. Faktum är att om vi tar 2015 som referens levererar nu vindkraften mer än dubbelt så mycket som Ringhals 1 och 2. Inom två år kommer vindkraften att vara näst största energislag, och tillsammans med vätagaslagring blir detta synnerligen intressant.

I debatter uppkommer också ofta frågan hur aktivt ägarskapet ska vara och hur långt staten som ägare ska vara inne och peta i bolaget. Dagens styrning är väl avvägd och klok, och bolagen drivs av professionella styrelser med hög kompetens.

Självändamålet kommer också ofta upp i debatter. Det är inget självändamål för staten att äga bolag, men fyller bolaget en funktion med särskilda samhällsuppdrag eller om det är bra för svenska folket som en god investering eller viktigt ur säkerhetsynpunkt är det ett dåligt beslut att avyttra det, om så bara för ren ideologi. Vissa partier vill sälja allt som inte har samhällsuppdrag, andra vill sälja i princip allt och andra har en mix.

Herr talman! Som jag inledde med att säga är våra statliga bolag en god tillgång för alla medborgare. Den årsredogörelse som vi kan ta del av i dag visar tydligt detta.

Vi socialdemokrater anser att våra statliga bolag är en trygghet, en tillväxtmotor och en föregångare i jämställdhet och hållbarhet. På så sätt bidrar de till hela Sveriges välfärd, för oss och för kommande generationer. (Applåder)

Anf. 81 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tänkte uppehålla mig lite vid ett specifikt bolag, nämligen Vattenfall.

Socialdemokraterna lyfter ofta fram att det är marknaden som inte vill investera i kärnkraft och att det inte har något med politiken eller politiska påtryckningar att göra. Man kan ju fundera på i vilken omfattning detta gäller för just Vattenfall.

När den socialdemokratiska regeringen efter valet 2014 lade fram sin första budgetproposition skrev man: ”Regeringen avser att ta ett helhetsgrepp om det statliga bolaget Vattenfall och av styrningen av bolaget i syfte att göra det ledande i omställningen av energisystemet mot en högre andel förnybar energi. Vattenfalls planer på att förbereda för byggandet av ny kärnkraft avbryts.”

Under den socialdemokratiska regeringen under förra mandatperioden höjde man effektskatten flera gånger, vilket slog enbart mot kärnkraften. När den förtida stängningen av Ringhals 1 och 2 var aktuell gav man inte minoritetsägare eller andra möjligheten att driva reaktorerna vidare.

I närtid har även framkommit att Miljöpartiets tidigare energipolitiska talesperson, som var ledamot av regeringens energikommission, har redogjort för att Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet kom överens om att Vattenfall inte skulle lägga pengar på ny kärnkraft och att kursändringen skulle ske genom en informell styrning där man bytte ut ledamöter i bolagets styrelse.

Man kan ju undra om detta inte är att beteckna som politiska påtryckningar. Det påverkar ju vilken väg Vattenfall väljer att gå framåt. Det skulle vara intressant att veta hur ledamoten Frimert ser på detta och vad han skulle vilja kalla det för, om det nu inte är politiska påtryckningar.

Anf. 82 ANDERS FRIMERT (S) replik:

Herr talman! Ja, det låter ju ofta i debatten som om det är Socialdemokraternas eller Miljöpartiets fel. Jag vill förtydliga för ledamoten att de kärnkraftverk som har lagts ned inte har lagts ned genom politiska beslut. Så sent som förra året bekräftade Mattias Bäckström Johansson här i talarstolen att det inte var fråga om politiska beslut. Det var beslut som togs av Eon, Uniper, och Vattenfall.

Precis som ledamoten säger hade vi en energiöverenskommelse med Moderaterna, där avfallsfonden förbättrades. Kärnkraftsskatten beslutade man att ta bort 2016. Den höjdes dock två gånger av den tidigare borgerliga regeringen. Denna gång var det bara ett öre det handlade om. Det var ingenting som påverkade nedläggningen.

Jag vill också vara tydlig med att det är fullt möjligt att bygga nya kärnkraftverk, men inget parti har lagt det i en budget, ej heller någon aktör på marknaden.

Men för att nyansera detta med lösningen med kärnkraft vill jag påminna om något som kanske inte direkt hör till ämnet. Jag vill påminna om att det har hänt saker. Vi har haft 46 allvarliga incidenter i kärnkraftverk. Vi har haft Tjernobyl, och vi har haft Fukushima. Det beräknas att kostnaden för att återställa allting är ungefär 7 000 miljarder.

Anf. 83 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Herr talman! När det gäller affärsrämsigheten är det svårt att skylla på någon annan än regeringen för att man höjde effektskatten. Regeringen gick fram med det, och det påverkade även beslutet om att stänga i förtid.

Här står man och raljerar kring Tjernobyl. Då har man nog tämligen dålig koll på hur det ser ut i våra kärnkraftsreaktorer och på vilken kärnsäkerhet som finns. Har man den ingången förstår jag varför Socialdemokraterna återkommande landar fel. Så blir det när fakta och vetenskap inte är en del av de beslut man tar.

I mitt anförande, som jag höll tidigare, lyfte jag även det beklämmande faktumet att Vattenfall numera köper in kärnbränsle från ryska Tvel. Det har skett utan ingripanden från Socialdemokraterna eller regeringen, vilket Sverigedemokraterna har varit kritiska till. Inom den bolagskoncern som vi nu köper kärnbränsle från framställs även Putins kärnvapen för försvarsändamål. Det sker nu med täckningsbidrag från statliga Vattenfall.

I detta betänkande föreslår Sverigedemokraterna att regeringen ska återkomma till riksdagen med en säkerhetspolitisk analys med anledning av Vattenfalls affärer med Tvel. Det är något som Socialdemokraterna vänder sig emot. Jag undrar, herr talman, varför Socialdemokraterna och ledamoten inte anser att det är befogat med en säkerhetspolitisk analys när ett svenskt statligt bolag köper kärnbränsle av samma bolag som handhar Putins kärnvapen.

Anf. 84 ANDERS FRIMERT (S) replik:

Herr talman! Tack, Mattias Bäckström, för frågan! Jag kommer tillbaka till kärnkraftsincidenterna lite senare.

Vi tar säkerhetspolitiken på stort allvar. Därför har regeringen satsat mer på försvaret än någon annan regering gjort under decennier. Det är också därför som vi är kritiska till SD:s vilja att sälja exempelvis Telia Company, vilket försvaret tydligt avfärdar.

När det gäller energi har utvecklingen visat att Ryssland använder de medel de kan. Därför är det nya elstödet viktigt. Orsaken till elpriserna är alltså Putins åtvidande av naturgaskranar, som påverkar hela Europa.

Vi menar att säkerhetspolitiska överväganden är viktiga för de statliga bolagen. Därför är jag glad över att stödja en regering som tar frågorna på allvar och inte sitter i Putins knä, som en högerpolitik runt om i Europa

gör. Vi tar alltså detta på allvar. Jag vill påminna ledamoten om att Jimmie Åkesson 2018 inte visste vem han föredrog, om det var Macron eller Putin.

Ledamoten har rätt i att den statliga bolagsportföljen behöver ses över i ljuset av det säkerhetspolitiska läget. Men jag har läst ledamotens motion. Kärnbränsle nämns inte. Det är helt enkelt inte sant att SD är det enda parti som har en ståndpunkt i frågan.

Angående incidenter har jag gått igenom det eftersom jag i mitt tidigare liv har jobbat lite inom elbranschen. Det har varit ganska många incidenter. Det tycker jag ändå är någonting att ta fasta på. Vi har även nu, de senaste dagarna, sett drönare över kärnkraftverk. Det har varit totalt 46 stora incidenter, och Ringhals 2 stängdes ju i nästan två år. Ledamoten hävdar att kärnkraften är planerbar, som ni brukar säga. Men jag säger också att den kan vara oerhört oförutsägbar.
(Applåder)

Anf. 85 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Herr talman! Jag får hälsa ledamoten Frimert välkommen till näringsutskottet och till vår första debatt – det lär inte bli den sista, antar jag.

Jag tryckte på knappen eftersom jag hoppade till när ledamoten sa att det berodde på den socialdemokratiska regeringen att andelen kvinnor är stor i de statligt ägda bolagen. Det kan jag ställa mig fundersam inför. Har de statliga bolagen bara funnits de senaste sju åtta åren? Är det detta som ledamoten syftar på?

Sedan lyfter ledamoten utvecklingen i Norrland, vilket jag är glad för. Detta kommer att skapa väldigt många arbetstillfällen och väldigt mycket skatteintäkter. Men då behövs det energi. Det behövs i princip dubbelt så mycket energi som vi producerar i dag. I dagsläget finns ingen plan för hur vi ska kunna fördubbla vår energiproduktion. I stället lägger man ned kärnkraft som skulle kunna täcka en stor del av det energibehov vi har i dag.

Anf. 86 ANDERS FRIMERT (S) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Elisabeth Björnsdotter Rahm, för frågorna! Jag har hört på dessa debatter ett tag från andra sidan, inte här uppe från talarstolen. Det börjar faktiskt bli lite oseriöst. Ni säger hela tiden att vi har lagt ned kärnkraften. Det är inte vi som har lagt ned kärnkraften. Det är märkligt att man fortsätter att trycka på det ungefär som att det ska bli ett mantra. Det är Uniper, Eon och Vattenfall som har lagt ned den. Och de gjorde det på lönsamhetsmässiga grunder. Trots att man här i kammaren försökte få dem att ändra sig och trots att medierna tryckte på för att få dem att ändra sig lade de ned kärnkraften.

Angående den gröna omställningen är det fantastiskt. Det finns ansökningar i Sverige om ungefär 500 terawattimmar när det gäller havsvindkraft. Vi har 350 terawatt bara i södra Sverige som gäller just havsvindkraften. Det som behövs är självklart ett bättre stamnät. Men vi har en oerhörd tillgång i att kunna använda detta.

Anf. 87 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Herr talman! Jag förstår att ledamoten Frimert är less på att höra på argumentationen gällande nedläggning av kärnkraft, men det var faktiskt statliga Vattenfall som stod för nedläggningen av Ringhals 1 och 2. Det är ett statligt bolag, och det är staten som styr. Och regeringen, som styrs av

Socialdemokraterna och Miljöpartiet, är ansvariga för de statliga bolagen. Därför förstår jag inte att ledamoten Frimert tycker att man kan komma undan med ett sådant påstående.

Sedan skulle jag vilja tala om det som vi har diskuterat och som jag framförde i mitt anförande gällande avvecklingen av statliga bolag. Precis som ledamoten sa handlar det kanske mest om ideologi. Det handlar inte om att man kan se hur effektivitet, vinst och utveckling kan stå för någonting annat i stället för att behålla ett statligt bolag bara på grund av ideologi.

Jag ser hellre en marknad och ett utvecklingsbart näringsliv med konkurrens på lika villkor än att vi ska ha ett näringsliv byggt på ideologi.

Anf. 88 ANDERS FRIMERT (S) replik:

Herr talman! Det finns självklart alltid anledning att se över statens ägande för att säkerställa att bolagen fyller en funktion. Men vi ser det som problematiskt, precis som Elisabeth Björnsdotter Rahm lyfte, att man oftast vill sälja framgångsrika bolag av rent ideologiska skäl.

Bolag som vi har fyller en viktig funktion. De flesta har en viktig funktion i samhället, och vi får en god avkastning från dem. Som jag inledde mitt anförande med är det 200 miljarder de senaste tio åren. Då måste det vara en god investering för svenska folket, för vår skola, för våra poliser, för välfärden och för sjukvården.

Om jag kommer tillbaka till det här med kärnkraften igen, som Elisabeth Björnsdotter Rahm ofta lyfter och som kommer att vara ert mantra i den här valrörelsen känns det som, var även Uniper en av ägarna till Ringhals, om ledamoten inte känner till det. De hade ingen annan åsikt.

Andra kärnkraftverk har lagts ned i Sverige, vilket även andra ägare, till exempel tyska Eon, har varit med på. Jag har lite svårt att förstå varför ni framställer det som att ni är emot den planerbara vindkraften som är framtiden. Ni är emot det förnybara. Även det är ungefär som ett mantra, som om det bara är kärnkraft som gäller

Vi har sex kärnkraftverk. Vi var faktiskt bland de första som byggde kärnkraft i världen, och de som lades ned från början var gamla. Både Ringhals 1 och 2 har haft extremt allvarliga incidenter, som jag sa till en ledamot tidigare. Som jag sa var det nere 46 gånger de senaste 40 åren.

Som jag sa tidigare är kärnkraften en stor del av vår energimix och kommer att så vara under en lång tid. Men när vi nu ser den gröna revolutionen och hur företag står på kö för att kunna komma hit och investera i grön energi med havsvindkraften som är en framgång tycker jag faktiskt att de moderatledda kommunerna måste ta sig i kragen och tillåta processerna att gå vidare.

(Applåder)

Anf. 89 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Herr talman! Jag vill också börja med att hälsa Anders Frimert välkommen till näringsutskottet. Det har varit intressant att lyssna på ledamotens anförande här i dag.

Jag hade inte tänkt att ta replik, men när jag lyssnade på ledamoten i slutet lät det nästan som om alla statens bolag är en skänk från ovan och att allt verkligen är toppen med alla statliga bolag.

Ett exempel som jag tar upp och tittar på här är det statliga bolaget Svevia. Det är i dag Trafikverkets största leverantör, men det är man också för att man prisdumpar ganska hårt. Den största avvikelsen som vi kunde ta del av i en rapport förra året handlar om ett bud på 262 miljoner kronor där den närmaste konkurrentens anbud var 461 miljoner kronor. Det är alltså en otroligt osjyst prisdumpning på en marknad av ett statligt bolag.

Det är inte så att jag tror att ledamoten kan ha satt sig in i exakt alla frågor, men är det verkligen statens uppgift att slå undan benen på de privata aktörer som försöker att överleva på en fungerande marknad?

Anf. 90 ANDERS FRIMERT (S) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Camilla Brodin från Kristdemokraterna!

Som jag sa tror jag att det finns en skillnad mellan hur de borgerliga tänker och hur vi socialdemokrater tänker. Jag har den pragmatiska inställningen att det handlar om goda investeringar för svenska folket, och det har vi tydligt sett i våra statliga bolag. De har alltså ökat från 560 miljarder när ledamoten stod här i talarstolen för två år sedan till över 700 miljarder i dag, och det är till gagn för svenska folket.

Svevia är ett bolag som startades 2020, tror jag, och skälet till att det skulle bolagiseras var främst att öka förutsättningarna för konkurrensneutralitet och eliminera grunden för misstankar om korssubventionering och på så sätt öka produktiviteten på elmarknaden.

Om det är så att man känner sig åsidosatt eller någonting har vi ju både Konkurrensverket och EU. En tidigare ledamot här nämnde Green Cargo. Det ärendet är redan avgjort, och det innebär att staten inte betalar ut pengarna, om man nu följer med i medierna.

Anf. 91 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för svaret!

Ska jag tolka det här som att Socialdemokraterna tycker att det är helt okej att dumpa priserna på det här sättet och låta den del av bolaget som har varit med i upphandlingarna gå med ett kraftigt underskott?

Jag tycker över huvud taget inte att det är ett sjyst sätt att driva bolag på, och jag hoppas verkligen inte att det är det man ska göra inför skattebetalarna, alltså tjäna osunda pengar på en redan konkurrensutsatt marknad.

Jag blir lite fundersam om det är ett sådant synsätt som man förordar. Det är min fortsatta fråga.

Anf. 92 ANDERS FRIMERT (S) replik:

Herr talman! Tack, Camilla Brodin!

Svevia är ett fullt konkurrensutsatt bolag som konkurrerar på samma villkor som alla andra. Det är tur att det inte är åt andra hållet.

Som ledamoten kanske vet startades Svevia och bolaget under, Arento, av den borgerligt ledda regeringen 2008. Det skulle bedrivas marknadsmissigt, vilket innebar att ni ville få upp konkurrensen på marknaden. Bolaget har dessutom aldrig fått tillskott, vilket innebär att bolaget måste göra någonting oerhört bra.

Prot. 2021/22:55
19 januari

2021 års redogörelse
för bolag med statligt
ägande

Som jag säger: Om det finns bolag som snedvrider konkurrensen på ett osjyst sätt har vi regelverk i både Sverige och EU. Jag lyfte exemplet med Green Cargo, där företaget fick rätt och allting fungerade. Jag är glad att vi har Konkurrensverket som i slutändan säkerställer det som efterfrågas, nämligen bolagens intressen.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 13 Sjöfylleri

Civilutskottets betänkande 2021/22:CU4
Sjöfylleri
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 14.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 14.46 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU11 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse
Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU9 Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (L)

Votering:

234 för utskottet

14 för res. 1

101 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 S, 49 M, 44 SD, 22 C, 19 V, 16 KD, 9 MP, 1 -

För res. 1: 14 L

Frånvarande: 26 S, 21 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 7 MP

Prot. 2021/22:55

19 januari

Punkt 2 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

190 för utskottet

44 för res. 2

14 avstod

101 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 S, 49 M, 22 C, 19 V, 16 KD, 9 MP, 1 -

För res. 2: 44 SD

Avstod: 14 L

Frånvarande: 26 S, 21 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 7 MP

Punkt 5 (Frågor om proportionalitet)

1. utskottet

2. res. 3 (M)

3. res. 4 (KD)

Förberedande votering:

48 för res. 3

17 för res. 4

183 avstod

101 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Elisabeth Björnsdotter Rahm (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Huvudvotering:

169 för utskottet

49 för res. 3

30 avstod

101 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 S, 44 SD, 22 C, 19 V, 9 MP, 1 -

För res. 3: 49 M

Avstod: 16 KD, 14 L

Frånvarande: 26 S, 21 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 7 MP

Punkt 6 (Utvärdering och analys)

1. utskottet
2. res. 5 (M, V, KD)

Votering:

149 för utskottet

85 för res. 5

14 avstod

101 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 S, 44 SD, 22 C, 9 MP

För res. 5: 49 M, 19 V, 16 KD, 1 -

Avstod: 14 L

Frånvarande: 26 S, 21 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 7 MP

Punkt 9 (Testning och smittspårning)

1. utskottet
2. res. 7 (S, C, V, MP)

Votering:

110 för utskottet

123 för res. 7

15 avstod

101 frånvarande

Kammaren biföll res. 7.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 49 M, 44 SD, 16 KD

För res. 7: 72 S, 22 C, 19 V, 9 MP, 1 -

Avstod: 1 S, 14 L

Frånvarande: 26 S, 21 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 7 MP

ClasGöran Carlsson (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Åsa Westlund (S) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU11 Etisk granskning av forskning – en övergångsbestämmelse som avser kliniska läkemedelsprövningar

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU7 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar inom sammanhållningspolitiken

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU13 Krav på rapportering av betalningstider

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Uppföljning och utvärdering)

1. utskottet
2. res. 1 (S, V, MP)

Votering:

145 för utskottet

103 för res. 1

101 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 49 M, 44 SD, 22 C, 16 KD, 14 L

För res. 1: 74 S, 19 V, 9 MP, 1 -

Frånvarande: 26 S, 21 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 7 MP

Punkt 3 (Rapportering)

1. utskottet
2. res. 2 (M, L)

Votering:

186 för utskottet

62 för res. 2

101 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 S, 44 SD, 22 C, 19 V, 16 KD, 1 L, 9 MP, 1 -

För res. 2: 49 M, 13 L

Frånvarande: 26 S, 21 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 7 MP

Tina Acketoft (L) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

NU4 2021 års redogörelse för bolag med statligt ägande

Punkt 3 (En översyn av statens företagsägande)

1. utskottet
2. res. 3 (M, KD, L)

Votering:

127 för utskottet

79 för res. 3

42 avstod

101 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 S, 2 SD, 22 C, 19 V, 9 MP, 1 -

För res. 3: 49 M, 16 KD, 14 L

Avstod: 42 SD

Frånvarande: 26 S, 21 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 7 MP

Punkt 4 (Statens långsiktiga företagsägande)

1. utskottet
2. res. 5 (M, SD, KD, L)

Votering:

125 för utskottet

123 för res. 5

101 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 S, 22 C, 19 V, 9 MP, 1 -

För res. 5: 49 M, 44 SD, 16 KD, 14 L

Frånvarande: 26 S, 21 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 7 MP

Punkt 8 (Vissa övriga frågor om förvaltning och uppdrag)

1. utskottet

2. res. 12 (V)

3. res. 14 (MP)

Förberedande votering:

20 för res. 12

9 för res. 14

219 avstod

101 frånvarande

Kammaren biträdde res. 12.

Huvudvotering:

141 för utskottet

20 för res. 12

87 avstod

101 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 S, 48 M, 3 C, 16 KD

För res. 12: 19 V, 1 -

Avstod: 1 M, 44 SD, 19 C, 14 L, 9 MP

Frånvarande: 26 S, 21 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 7 MP

Malin Björk, Catarina Deremar och Kerstin Lundgren (alla C) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 18 (Utredning av en funktionell uppdelning av Telia Company AB)

1. utskottet

2. res. 27 (M, SD, KD, L)

Votering:

126 för utskottet

122 för res. 27

101 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 S, 1 M, 22 C, 19 V, 9 MP, 1 -

För res. 27: 48 M, 44 SD, 16 KD, 14 L

Frånvarande: 26 S, 21 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 7 MP

Punkt 19 (Vattenfall AB:s uppdrag och mål)

1. utskottet

2. res. 28 (SD)

Votering:

184 för utskottet

44 för res. 28

20 avstod

101 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 S, 49 M, 22 C, 16 KD, 14 L, 9 MP

För res. 28: 44 SD

Avstod: 19 V, 1 -

Frånvarande: 26 S, 21 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 7 MP

Punkt 20 (Visit Sweden AB:s uppdrag)

1. utskottet

2. res. 31 (C)

Votering:

181 för utskottet

22 för res. 31

45 avstod

101 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 S, 49 M, 19 V, 16 KD, 14 L, 8 MP, 1 -

För res. 31: 22 C

Avstod: 44 SD, 1 MP

Frånvarande: 26 S, 21 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 7 MP

Camilla Hansén (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU4 Sjöfylleri

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 15 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 18 januari

2021/22:279 Betalsystem för publika laddpunkter

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 18 januari

2021/22:782 Coronakommissionens tillgång till dokument hos Regeringskansliet

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:783 Krishanteringskansliets minnesanteckningar

av *Lina Nordquist* (L)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:784 Utlämning av handlingar

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:785 Undantag för ungdomsturneringar i paketreselagen

av *Robert Hannah* (L)

till statsrådet *Max Elger* (S)

2021/22:786 Allemansrätten på Unescos immateriella kulturarvslista

av *Elin Segerlind* (V)

till kulturminister *Jeanette Gustafsdotter* (S)

2021/22:787 Digitala stämmor i framtiden

av *David Josefsson* (M)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2021/22:788 Smittspridning i samband med stämmor

av *David Josefsson* (M)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2021/22:789 Avsaknaden av syrgas på äldreboenden

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:790 Styrkt identitet som huvudregel för uppehållstillstånd

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2021/22:791 Det humanitära stödet till Etiopien

av *Thomas Hammarberg* (S)

till statsrådet *Matilda Ernkrans* (S)

2021/22:792 Gallring av uppgifter i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2021/22:793 Högriskfångar till Sverige

av *Markus Wiechel* (SD)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2021/22:794 Försvagad konkurrenskraft för fjärr- och kraftvärmen

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)

till statsrådet *Khashayar Farmanbar* (S)

2021/22:795 Den fortsatta krisen för flyget

av *Anders Åkesson* (C)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 8 anf. 20 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 57 (delvis),
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 14.46 och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Avsägelse	1
§ 2 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 5 Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning	4
Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU10	4
Anf. 1 KARIN ENSTRÖM (M).....	4
Anf. 2 HANS EKSTRÖM (S).....	6
Anf. 3 MATHEUS ENHOLM (SD).....	7
Anf. 4 MALIN BJÖRK (C).....	10
Anf. 5 JESSICA WETTERLING (V)	12
Anf. 6 TUVE SKÅNBERG (KD)	13
Anf. 7 ANNA SIBINSKA (MP)	14
§ 6 Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen	15
Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU5	15
§ 7 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse	16
Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU11	16
Anf. 8 PER-ARNE HÅKANSSON (S).....	16
Anf. 9 LARS JILMSTAD (M)	17
Anf. 10 MIKAEL STRANDMAN (SD)	19
Anf. 11 MALIN BJÖRK (C).....	22
Anf. 12 MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	24
Anf. 13 CAMILLA HANSÉN (MP)	25
(Beslut fattades under § 14.)	27
§ 8 Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19- lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen	27
Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU9	27
Anf. 14 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	27
Anf. 15 KRISTINA NILSSON (S)	29
Anf. 16 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	30
Anf. 17 KRISTINA NILSSON (S) replik	30
Anf. 18 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	31
Anf. 19 KRISTINA NILSSON (S) replik	31
Anf. 20 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	31
Anf. 21 KRISTINA NILSSON (S) replik	34
Anf. 22 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	34
Anf. 23 KRISTINA NILSSON (S) replik	34
Anf. 24 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	35
Anf. 25 LINDA LINDBERG (SD)	35

Anf. 26 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik.....	38
Anf. 27 LINDA LINDBERG (SD) replik	38
Anf. 28 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik.....	39
Anf. 29 LINDA LINDBERG (SD) replik	40
Anf. 30 SOFIA NILSSON (C)	40
Anf. 31 KARIN RÅGSJÖ (V).....	42
Anf. 32 LINA NORDQUIST (L)	44
Anf. 33 KRISTINA NILSSON (S) replik	45
Anf. 34 LINA NORDQUIST (L) replik	46
Anf. 35 KRISTINA NILSSON (S) replik	46
Anf. 36 LINA NORDQUIST (L) replik	46
Anf. 37 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik.....	46
Anf. 38 LINA NORDQUIST (L) replik	47
Anf. 39 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik.....	47
Anf. 40 LINA NORDQUIST (L) replik.....	47
Anf. 41 MARGARETA FRANSSON (MP)	48
(Beslut fattades under § 14.).....	50
§ 9 Etisk granskning av forskning – en övergångsbestämmelse som avser kliniska läkemedelsprövningar	50
Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU11	50
(Beslut fattades under § 14.).....	50
§ 10 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar inom sammanhållningspolitiken	50
Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU7	50
(Beslut fattades under § 14.).....	50
§ 11 Krav på rapportering av betalningstider.....	50
Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU13	50
Anf. 42 MATHIAS TEGNÉR (S)	50
Anf. 43 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	53
Anf. 44 MATHIAS TEGNÉR (S) replik	54
Anf. 45 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	55
Anf. 46 MATHIAS TEGNÉR (S) replik	55
Anf. 47 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	56
Anf. 48 LORENA DELGADO VARAS (V).....	56
Anf. 49 ARMAN TEIMOURI (L)	57
Anf. 50 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	57
Anf. 51 MATHIAS TEGNÉR (S) replik	58
Anf. 52 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	59
Anf. 53 MATHIAS TEGNÉR (S) replik	59
Anf. 54 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	60
Anf. 55 HELENA LINDAHL (C).....	60
Anf. 56 CAMILLA BRODIN (KD).....	61

(Beslut fattades under § 14.)	61
§ 12 2021 års redogörelse för bolag med statligt ägande.....	62
Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU4	62
Anf. 57 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	62
Anf. 58 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	64
Anf. 59 HELENA LINDAHL (C).....	66
Anf. 60 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	68
Anf. 61 HELENA LINDAHL (C) replik	69
Anf. 62 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	69
Anf. 63 HELENA LINDAHL (C) replik	70
Anf. 64 BIRGER LAHTI (V)	70
Anf. 65 CAMILLA BRODIN (KD).....	72
Anf. 66 BIRGER LAHTI (V) replik	73
Anf. 67 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	73
Anf. 68 BIRGER LAHTI (V) replik	73
Anf. 69 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	74
Anf. 70 ARMAN TEIMOURI (L)	74
Anf. 71 BIRGER LAHTI (V) replik	76
Anf. 72 ARMAN TEIMOURI (L) replik.....	77
Anf. 73 BIRGER LAHTI (V) replik	77
Anf. 74 ARMAN TEIMOURI (L) replik.....	77
Anf. 75 CAMILLA HANSÉN (MP).....	78
Anf. 76 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	79
Anf. 77 CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	80
Anf. 78 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	80
Anf. 79 CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	80
Anf. 80 ANDERS FRIMERT (S)	81
Anf. 81 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	83
Anf. 82 ANDERS FRIMERT (S) replik	83
Anf. 83 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	84
Anf. 84 ANDERS FRIMERT (S) replik	84
Anf. 85 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	85
Anf. 86 ANDERS FRIMERT (S) replik	85
Anf. 87 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	85
Anf. 88 ANDERS FRIMERT (S) replik	86
Anf. 89 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	86
Anf. 90 ANDERS FRIMERT (S) replik	87
Anf. 91 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	87
Anf. 92 ANDERS FRIMERT (S) replik	87
(Beslut fattades under § 14.)	88
§ 13 Sjöfylleri	88
Civilutskottets betänkande 2021/22:CU4.....	88
(Beslut fattades under § 14.)	88

Ajournering.....	88	Prot. 2021/22:55
Återupptaget sammanträde.....	88	19 januari
§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	88	-----
KU11 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse.....	88	
SoU9 Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen	88	
UbU11 Etisk granskning av forskning – en övergångsbestämmelse som avser kliniska läkemedelsprövningar.....	90	
NU7 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar inom sammanhållningspolitiken.....	90	
NU13 Krav på rapportering av betalningstider.....	90	
NU4 2021 års redogörelse för bolag med statligt ägande.....	91	
CU4 Sjöfylleri	93	
§ 15 Anmälan om interpellation	93	
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	94	
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 16.15.....	95	